

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

MIUL HAIDUCUL

NUVELĂ ORIGINALA

DE

N. D. POPESCU.

ILUSTRATĂ CU 4 GRAVURI.

EDITURA

Librăria [illegible]

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

I.

Banchetul apăsătorilor.

Într'una din serile de primă-vară ale anului 1764, pe la ora în care poporul Bucurescilor se zăvorea în case de frica arnăuților domnescĭ și de gróza pârcălabilor visterieĭ, trântorĭ în folosul cărora se despoia săracul și vĕduva, se adunaŭ într'o casă din apropierea palatuluĭ la banchetul ce le da amanta luĭ Ștefan Vodă Răcoviță. Gemea poporul, suspina vĕduva, plângea orfanul, însă Măria Sa petrecea bênd și chiuind în orgiĭ și desfrânărĭ, tocmaĭ în acele ore în care era dator să lucreze pentru binele comun și pentru interesele tronuluĭ ce ocupa. Și pentru ce să nu petrécă Vodă și favoriții sĕĭ: Ștefan și Capuchehaiaoa Stavracoglu? pentru ce să nu benchetuiască și să nu sĕ îmbete? Banĭ nu eraŭ scoșĭ din punga lor, și după o nópte de beție urmézĕ totd'auna o zi de turlăcie, în care domniĭ și favoriții sĕ întrec a subscri cu capetele ametite de vin decrete de noĭ contribuțiĭ, de noĭ greutăți și de noĭ resurse.

Strălucitóre era lumina ce eșia din ochiurile ferestrelor aceleĭ case, și mândră era mobilarea cămărilor sale, dar cu mult maĭ strălucitóre, cu mult maĭ mândră era masa care sta întinsă într'una din cămărĭ. Vasele eraŭ de argint și ibricele de aur, iar mâncările eraŭ compuse din tot ce a avut maĭ gustos și maĭ aromatic bucătăria grecéscă, iar bĕuturile din tot ce s'a găsit maĭ vechĭ, maĭ limpede și maĭ parfumat între vinurile ce produce dealurile Drăgășaniloŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și ale Odobescilor. Da mâna mesenilor să ospeteze așa de bine și să facă atâtea grele cheltueli pentru orgii, fiind-că poporul de jos în mare parte se culcase nemâncat.

Casa în care se afla masa întinsă era mare și spațiósă peste mĕsură, dar golul în ea nu se vedea nicăiri; pereții erau acoperiți de covóre scumpe, arme lucióse, oglinḑi magnefice, draperii bogate și armoriuri pline de strălucitóre argintării; parchetul era peste tot ascuns sub alese chilimuri turcesci moi și odihnitóre pentru picior, iar laturile camerii erau împodobite cu nisce laviție scump tapițate, pe care se legănau a lene fericiții convivi împrejurul unei mese plină de tóte scumpeturile.

Fisionomii bărbătesci care de care mai urîte, care de care mai respingĕtóre, care de care mai străine tipului românesc, încunjurau acéstă masă bogată. Ici în capul mesei vedi un om gros și burtos cu nas mare și pleoștit, cu ochi mici pe jumĕtate închiși, cu buze late și pălite și cu fălci gróse; el prin trăsurile lui îți spune că e de origine asiatică, mongolă saŭ tătară; cine scie ce turc l'o fi făcut să se nască prin infectele înfundături ale Fanarului! dincoa lângă el ḑăresci o fi[illegible]ă cu pĕrul rar și roșu, cu capul țuguiat [illegible]as cuțit, cu bărbia asemeni și cu gura ar[illegible]n etern surîs sarcastic, care represintă vi[illegible] a lui Mefistofeles, în care recunoscĭ pe în tótă puterea cuvêntului; lângă el altă c ornată cu tóte nuanțele tipului bulgar; mai alții nu mai puțin urîți și străini tipului r[illegible] nesc și în fine în capul mesei Ștefan Vodă as[illegible] cum ni-l arată pereții unei biserici ridicată de rudele lui. Nicăiri acel frumos și nobil chip al Ro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mânuluĭ, nicăirĭ acea marţială şi impuitóre înfăţişare a boeruluĭ pământean. Sêrmană ţéră, în ce timpurĭ ajunseseşĭ!

Printre aceĭ şése saŭ şépte bărbaţĭ, eraŭ preserate tot atâtea femeĭ, însă pe cât eraŭ de urîţĭ ceĭ dintêiŭ, pe atâta de frumóse eraŭ cele din urmă; cu tótă degradarea lor de femeĭ întreţinute, tot păstra acea frumseţe românéscă remarcabilă în tot orientul. Tóte eraŭ drăgălaşe, tóte fragede, tóte pline de lipiciŭ; dar cea maĭ mândră, cea maĭ încântătóre, cea maĭ frumósă era aceia ce sta lângă Ştefan şi să rĕzima de umerile sĕŭ, adecă Florica, amanta luĭ Vodă.

Când am pĕtruns, iubite lector, în acest Eldorado al viţiuluĭ, masa era pe sfîrşit, bucatele în mare parte mâncate şi multe ulcióră cu vin deşertate. Deja fumul vinuluĭ sĕ suise în creeriĭ celor maĭ mulţĭ din óspeţĭ şi fălcile celor maĭ tăcuţĭ sĕ descleştase. Să-ĭ ascultăm cu atenţiune.

— Mĕ jur, iubita mea, mĕ jur pe stema şi buzduganul meŭ, striga Vodă legănându-sĕ răzimat pe umeriĭ iubiteĭ luĭ, că de-mĭ veĭ cere toţĭ baniĭ ce vor fi strâns pârcălabiĭ de treĭ sĕptĕmânĭ până aḑĭ, toţĭ vor fi aĭ tĕĭ ca să aĭ cu ce să-ţĭ cumperĭ case, caĭ şi moşiĭ, spre a fi vrednică de ceea ce eştĭ.

— Îţĭ mulţumesc, dragul meŭ iubit, rĕspunse amanta sa sărutându-l, îţĭ mulţumesc de averea ce-mĭ făgăduescĭ, dar....

— Dar ce? draga sufletuluĭ meŭ.

— 'Mĭ este teamă că nu veĭ bine-voi a încuviinţa gândul meŭ.

— L'am încuviinţat maĭ dainte; spune-l acum.

— Maĭ bine decât să risipesc baniĭ pe caĭ, trăsurĭ, case şi scumpeturĭ, bunurĭ trecĕtóre, aş fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bucurósă să ridic pe cósta unuĭ munte şi să îndestrez ca p'o mireasă aleasă o sfântă mănăstire.

— Ha, ha, ha! esclamară în cor bărbaţiĭ şi femeile pufnind de rîs. Eştĭ nepreţuită lele Flóreo; audĭ mănăstire? Ce gând frumos! ce evlavie!

— Tu? dise Vodă, tu o fată de lume, tu o copilă a nebuniilor, tu să clădescĭ mănăstirĭ?

— Da, mărite Dómne, eŭ, aş voi, când ar fi şi voinţa Mărieĭ Tale.....

— Spune-mĭ că vréĭ să-ţĭ cumperĭ diamante, şaluri şi palate, că vreaĭ să risipescĭ aur pe nimicurĭ şi să aruncĭ banĭ pe fereastră, că te cred şi îţĭ încuviinţez nebunatica ta dorinţă, dar ca să clădescĭ tu o mănăstire!.... aş face o nerodie chiar dacă mĭ-aşĭ închipui că e cu putinţă.

— Într'adevĕr ar fi o nebunie dacă ar fi pentru mine, rĕspunse curtesana mângăind cu albele sale mânĭ barba luĭ Ştefan; dar nu iubitule, nu o fac pentru mine ci pentru slava numeluĭ tĕŭ, pentru mântuirea sufletuluĭ tĕŭ. Voiŭ ca 50 de femeĭ să sĕ róge în genunche ziŭa şi nóptea pe lespedele góle pentru sufletul tĕŭ.

— Ce potrivită este astă hotărîre, observă rînjind Stavrache, cu o nópte de petrecere şi plăcerĭ! Ia lasă pustii lele Flóreo asemenea hotărîre, şi spune-ne că vréĭ să aduni stare mare; aĭ dreptate să cerĭ asemenea lucru. Dóră nu eştĭ de surda iubita Mărie Sale şi dóră M. Sa nu este de surda Domn peste astă ţĕră şi stăpân pe averea sa şi a norodului sĕŭ.

— Câţĭ banĭ îţĭ trebue, Florico? întrebă —

— De-o-camdată 5000 de pungĭ cu bar punse Florica acoperind cu nenumĕrate să şi desmerdărĭ pe Amphitronul sĕŭ.

— Stavrache, cât are să ne aducă Spiridon?

— Doŭă miĭ de pungĭ M. Ta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Numaĭ atâta? Rĕmăşiţa s'o rĕspundĭ din Cămărăşia mea.

— Nu e maĭ mult decât 1000 de pungĭ.

— Atuncĭ tu vistiere Ianache să împlinescĭ neajunsul din visterie.

— Nu e decât atât cât trebue să trăiască slujitoriĭ lefegiĭ treĭ ḑile.

— Atuncĭ Vornice Androne, dă poruncĭ în judeţe d'a face cislă dreaptă peste boerĭ şi brăslaşĭ pentru 2000 de pungĭ; iar pentru 1000 de pungĭ gândeşte-te la o noŭă dajdie. La dracu pentru ce ne numim maĭ marii asteĭ ţĕrĭ dacă nu va plăti ea plăcerile şi nebuniile nóstre? Acum eştĭ mulţumită frumuşica mea? adăogă adresându-sĕ cătră amanta sa.

— Măria Ta, eştĭ un mare Domn, strigă curtesana radióasă; M. Ta facĭ ca şi D-ḑeŭ să-şĭ aibă parte din folósele ce ţéra îţĭ aduce.

— Eŭ sunt drept, împart fericirea mea cu ceĭ ce sunt împrejurul meŭ.

După ce amanta cerŭ şi amantul acordă, începŭ să sĕ auḑă în sală maĭ întêiŭ şópte între femeĭ şi bărbaţĭ, apoĭ chestionărĭ şi în fine vociferărĭ tempestuóse, carĭ sĕmâna cu o curată ceartă. Icĭ auḑia-ĭ plângerĭ, suspine şi împutărĭ, dincoa linguşirĭ, mângăerĭ şi îmbunărĭ, dincolo ordine şi rugăciunĭ; în sfîrşit zarvă mare.

— Dar asta ce-o maĭ fi? strigă Vodă smâcindu-sĕ din desmerdătórele braţe ale amanteĭ luĭ.

— Ce să fie Măria Ta? rĕspunse Stavracoglu; [illegible]arul ce milostivirea Mării Tale a hărăzit iu[illegible] M. Tale, a băgat sămênţă de zîzanie între [illegible] şi pacea va fi prea amarnică pentru pungile nóstre.

— Ce e? replică Ştefan suriḑênd?; vor şi ele câte un dar? vor şi ele a dura câte o mănăstire.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Noĭ M. Ta, rĕspunse una din ele, suntem prea micĭ ca să ridicăm tocmaĭ nisce mănăstirĭ? dar nisce schituleţe.....

— Spre pildă ca acesta în care vĕ chinuiţĭ acum înaintea acesteĭ mese spre lauda Domnuluĭ? replică Vodă.

— Cam aşa, M. Ta, rĕspunse femeile rîdĕnd.

— Eĭ bine, fie azĭ o zi de veselie şi fericire pentru toţĭ; nu voĭŭ să vĕd nicĭ o frunte încreţită. Vornice Androne, cisla şi dajdia să sĕ înmulţească încă cu 3000 de pungĭ, 300 de fie-care, ce ziceţĭ?

— Să trăeştĭ, M. Ta, rĕspunse femeile săltând de bucurie.

După ce tótă lumea sĕ împăcà cu dărnicia domnéscă, cupele reîncepurà a circula din mână în mână şi vinul iar începù să curgă ca un isvor nesecat în gâtul óspeţilor. Pustiul de vin însă nu este ca apa; el nu umple numaĭ fólele ci merge prin óse, sĕ preumblă prin vine, circulă prin sânge şi maĭ ales decât tóte sĕ gogóţă drept la creerĭi omuluĭ, unde face o învălmăşélă şi o neorênduélă, încât omul sĕ face neom. Vicleanul de vin după ce hoinări prin tot corpul óspeţilor noştri, sĕ suise şi la creerĭ şi zăpăcise pe ómenĭ aşa de rĕŭ încât, iubite lector, dacă ar fi stat d'o parte în realitate, cum staĭ acum prin imaginaţiune şi te-aĭ fi uĭtat la eĭ aĭ fi zis; „ce nebunĭ bunĭ de legat copiĭ!“ Aĭ fi vĕdut într'o parte pe Măria Sa sărind, jucând şi sĕrutându-sĕ cu jupâniĭ şi jupânesele; aĭ fi vĕdut într'altă parte pe marele Capuchehaia, Postelnicul Stavracoglu, numaĭ în meşĭ, ceacşirĭ şi ilec, jucând giamparalele cu una din favorite şi aruncând cu fesul în sus. Aĭ fi vĕdut într'un loc pe marele vistiernic legat la cap cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

șalul iubiteĭ luĭ, bênd șerbeturĭ și vin dintr'un papuc femeesc; aĭ fi vĕḑut în alt loc pe marele vornic îmbrăcat femeesce, cu fața-ĭ zugrăvită cu fel de fel de boĭele, făcênd felurite scălâmbăturĭ demne de un comic de piață. Aĭ fi vĕḑut multe lucrurĭ minunate și deșențate dacă aĭ fi vĕḑut și pe femeĭ, dar să ne oprim d'a spune ceva și despre ele și că le scuzăm săracele, gândindu-ne....., căcĭ aŭ bĕut d'o potrivă cu bărbațiĭ.

II.

Prădătoriĭ prădătorilor.

Nóptea înaintase și cu dênsa și orgia, încât pe la 10 óre europene toțĭ meseniĭ eraŭ bețĭ topițĭ și pe lângă eĭ începuse a sĕ îmbĕta și slugile. Pe când desordinea și desfrâul în acéstă casă era la culme, în curtea domnéscă, întrară prin diverse porțĭ doĭ ómenĭ înfășurațĭ în gróse mantale, din care unul călare pe un cal plin de spumă și asudélă.

— Unde este Măria Sa? zise cel pedestru adresându-sĕ cătră un arnăut ce sta de santinelă la pórtă.

— A eșit cu Postelnicul și maĭ mulțĭ boerĭ și nu s'a maĭ întors păn'acum, rĕspunse acesta.

— Vodă s'a culcat? întrebà celălalt pe un copil de casă ce moțăia în anticameră.

— Ba nu, s'a dus la petrecere cu curtenĭ, rĕspunse acesta reînchiḑênd ochiĭ.

— Este la Florica, ḑise celălalt ducêndu-șĭ calul la grajd; mĕ duc să-l întêlnesc și să-ĭ spun ce mi-s'a întêmplat.

— Alerg să-ĭ istorisesc aceia ce am pățit murmurà celălalt.

Aceștĭ doĭ necunoscuțĭ eșind din palat pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

unde aŭ întrat, sĕ îndreptară spre casa unde Vodă sĕ lua la întrecere cu favoriţiĭ sĕĭ luptându-sĕ cu beţia şi desfrânarea. La pórtă sĕ întâlniră faţă în faţă şi scóse câte o mică esclamaţie de mirare.

Aceştĭ doĭ necunoscuţĭ eraŭ unul Comisul Spiridon şi celălalt spătarul Spanopolu; după ce sĕ salutară şi îşĭ poftiră unul altuia séra bună, întrară înăuntru împreună şi deschidênd uşa cămăriĭ în care era masa întinsă, rĕmase în loc împetriţĭ vĕdênd tabloul de disordine şi de desfrîŭ ce li-sĕ presenta înainte. Sala de mâncare sĕ transformase într'un locaş infernal şi meseniĭ într'un stol de demonĭ, carĭ nu maĭ cunosceaŭ nicĭ un sentiment de ruşine şi cuviinţă omenéscă. Fiinţele care sĕ tăvăleaŭ în astă desrăbălată conrupţiune aveaŭ corpurile acoperite abia cu nisce strenţe din vestmintele ce le avusese când s'aŭ pus la masă, iar restul strenţelor gemiaŭ sortite de vin şi alte bĕuturĭ pe jos pe unde le aruncase aceia, ce în paroxismul beţieĭ îşĭ sfâşiase hainele. Nu maĭ esista nicĭ pudórea secsuale, nicĭ distincţiune ierarhică; Vodă, boerĭ, ţiitóre, slugĭ, slujnice toţĭ într'una amestecătură sĕ svârcoleaŭ sub îmboldirea îndobitocitóreĭ beţiĭ. Pe masă nu maĭ rĕmăse decât scândurile góle; talere, vase, linguri, cuţite, pahare, cupe, ibrice, tipsiĭ, blidurĭ, tóte fusese întrebuinţate ca proiectele de împroşcare spre a fi aruncate în oglinḑĭ, în giamurĭ şi în tot ce s'a găsit maĭ scump şi maĭ frumos în acest cuĭb al desfrânăriĭ. Când a întrat noiĭ veniţĭ, împroşcarea era în furia sa şi Vodă striga cât îĭ lua gur[illegible]

— Aruncaţĭ, băeţĭ, că mâne le fac şi [illegible] frumóse; daţĭ de foc şi trăiască vinul, che[illegible] veselia.

— Măria Ta, obiectă favorita, care, cu tótă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

beția, tot simțea părere de rĕŭ pentru stricăciunile ce i-sĕ causa.

— Ce tânjeștĭ.... fa Florico? balbutea Vodă vĕrsând o cupă cu vin maĭ mult pe haine decât în gură; ți-e milă de ce sĕ răpune? Să n'aĭ témă fata mea..... lasă-ne să chefuim, că mâĭne.... cum am spus, le veĭ avea și maĭ mândre.... Vaca e lăptósă....

— Nu tânjesc, iubitule, dar 'mĭ-e milă.

— Ba nu, îți este témă că va înțărca?... Nu aĭ grije; cât va fi Cehan în Bucureștĭ și Turcĭĭ la Țarigrad, vaca nu va înțărca. Cel d'aicĭ va mulge-o... și ceĭ d'acolo va suge-o...; să trăiască plocónele și bacșișurile...

— Să trăiască Țéra Românéscă, esclamă céta beților, deșertând cupele cu vin și aruncându-le în cotro apuca.

— De, vornice, că mĕ lovescĭ! bagă de sémă și deschide ochiĭ, obiectà unul din noiĭ veniți.

— Cine eștĭ mojice?... îngânà Andronic voind să sĕ scóle și căḑênd pe sofa lêngă ibricul ce ținea în brațe.

— Rĕŭ te-a luat sfântul! nu mĕ maĭ cunoscĭ? Dar ce'mĭ stric eŭ vorba de giaba; nu e chip sĕ ne cunósceți în halul în care vĕ găsiți; nu puteți nicĭ să vĕ dați cu degetele în ochĭ.

— Unde e M. Sa? întrebà celălalt pe Stavrache.

— Ce ḑicĭ?... de unde viĭ Huseine?... și eŭ, cum veḑĭ bine pace... acesta fù rĕspunsul mareluĭ Capuchehaia.

— Aicĭ e iadul, esclamă Spiridon.

— Eĭ chefuiaŭ, pe când eŭ mort de fóme am de gróza morțiĭ! murmură suspinând Spanopolu.

— Ce? ți s'a întêmplat și ție ce mi s'a întêmplat și mie?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr

— Ce, ore aĭ păţit şi tu ce-va?

— D'apoĭ! n'aĭ ghicit după starea în care mĕ vedĭ?

— In halul în care sunt acestia nu vedeam nimic de cât mişelia lor; ia să căutăm şi noĭ pe aicĭ ce-va de mâncare şi bĕutură, şi, ospĕtând într'un colţ, să ne povestim întêmplările. O fi destul post o ajunare de doŭĕ ḑile.

— Şi treĭ nopţĭ, replică Spiridon, scoţênd dintr'un dulap câte-va tipsiĭ pline cu bucate şi câte-va ibrice pline cu vin, carĭ, mulţumită slugilor, scăpase în dulap de sórtea celorlalte.

— Istorisesce-mĭ maĭ întâiŭ D-ta, iubite Comise, ḑise Spanopolu, umplându-şĭ lăcomesce gura cu bucatele ce i sĕ puse înainte; spune-mĭ aşa să trăescĭ ce întêmplare nenorocită te-a făcut să te înfăţişezĭ la Curte la ăst ceas şi în halul în care te vĕd?

— Eĭ! esclamă suspinând Comisul, din ce primejdic m'a scăpat Sfântul Spiridon! ce era să pat! când mĕ gândesc uite mi-sĕ sburlesce pĕrul de gróză. Să vedĭ frate, din porunca domnéscă plec prin judeţele muntene să priveghez asupra strângĕtorilor de dăjdiĭ şi să mĕ încredinţez despre plângerea unor moşneni pentru împlinirea unor lude nedrepte.

— Te veĭ fi apucat să daĭ dreptate opincarilor şi ceĭ strânşĭ în uşe.... vĕḑênd că ghelilurile li-sĕ duce, s'o fi apucat să te pisăgéscă.

— Aşĭ! ţĭ-aĭ găsit; ferésc D-ḑeŭ: eram nebun să daŭ nas mojicilor? din potrivă am găsit plângerea nedreaptă şi vrednică de o globire însemnată, şi fiind-că sĕ întêmplase să iaŭ din greşeală pecetia caseĭ domnescĭ cu mine, îndemnat de uniĭ şi alţiĭ, ca să astup gurile unor cĭocoĭ a căror credinţă îmĭ era trebuinciósă.....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Aĭ meșteșugit câteva pitacurĭ de lude orĭ scutelnicĭ, și mocofaniĭ de țĕranĭ aŭ îndrăsnit să sĕ crédă nedreptățiță și aŭ.....

— Nu, săracii, eĭ aŭ mîrăit puțin dar aŭ plătit ca popa. Astă împlinire iconomicósă, pe lângă 3000 de pungĭ drept al visterieĭ, a adus caseĭ domnescĭ 4000 de pungĭ, ciocoilor meĭ peste 2000 și chiseleĭ mele.....

— Vre-o șése miĭ?

— Tocmaĭ; veniam împreună cu astă sumă care sĕ odihnia în chichița butceĭ mele, liniștit și mângăiat în sufletul meŭ, că am avut noroc să fiŭ folositor țĕreĭ și Domnuluĭ meŭ; mĕ uĭtam pe ferestrele trăsureĭ la pămênturile cele góle de sĕmănăturĭ și la livedile cele maĭ lipsite de róde și ținețe și diceam în mine: De unde să fi adunând astă glótă de mojicĭ mulțimea banilor ce sĕ cheltuesc pentru îndeplinirea plăcerilor nóstre? Pămêntul nu le maĭ dă róde; par'că și Dumnedeŭ s'a mâniat pe eĭ de când noĭ.... eram să maĭ zic ceva, dar fuĭ întrerupt de un glas gros și sĕlbatic care îmĭ tună la ureche: — Opresce saŭ eștĭ mort. Vizitiul opri și dete dosul într'un tufiș, asemenea și cĭocoiĭ dela spate, iar eŭ mĕ uĭtaĭŭ înfiorându-mĕ în juru-mĭ să vĕd ce e și unde eram. Întrasem într'o limbă de pădure întunecósă și tocmaĭ coteam să suim un muscel încunjurat de locurĭ prăpăstióse. Sórele asfințise și umbra îndesându-sĕ, începuse a sĕ schimba într'un adevĕrat întunerec; cu tóte astea nu era încă nópte, puteam să vĕd în destul de bine tot ce era împrejurul meŭ. Ce era! mĕ sbîrlesc când mĕ gândesc: era maĭ întêiŭ la o ușe a butceĭ o namilă mare de mocan vênos și mustăcios ca un cleft de Tesalia, era încă șépte opt, nu tocmaĭ de talia luĭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dar îndestul de îngrozitorĭ la spatele luĭ și, la cealaltă uṣe și înaintea cailor maĭ era..... o mulțime de arme, puscĭ și măciucĭ înfierate carĭ luceaŭ în mânile unor uriașĭ. Tóte astea vĕḑêndu-le înmărmuriiŭ și în inima mea dăduĭ dreptate vizitiuluĭ și celor doĭ arnăuțĭ dela codîrlă, că aŭ fugit de gróza lor și s'aŭ răsnit prin pădure; așĭ fi făcut și eŭ ca eĭ, dacă așĭ fi avut răgaz.

— „Dă-mĭ baniĭ ce aĭ asupră-țĭ cĭocoiule și gătesce-țĭ pelea pentru scuturare, urlà ca un tunet nămila cea mare, scoțêndu-mĕ val-vêrtej din butcă.

— „N'am banĭ, rĕspunsciŭ eŭ, mĕ jur.

— Nu minți cochințule că te schilodesc; jurămintele în gura ta sunt ca laudele în gura unuĭ șarlatan; scóte baniĭ.

— „Am avut baniĭ stăpâniriĭ, dar nu-ĭ maĭ am la mine.

— „Ia scóteți băeți fiarele și aṭîṭați focul.

Cum auḑiiŭ astă poruncă îngrozitóre, înăduṣiiŭ rece și ne maĭ sciind ce să fac, dăduiŭ cu mâna mea toțĭ banișoriĭ; și p'aĭ visterieĭ și p'aĭ luĭ Vodă, oh! și p'aĭ meĭ afurisituluĭ de tâlhar care nu sĕ mulțumi numaĭ cu baniĭ ce mĭ-a furat, ci mĭ-a muiat și ósele cu vre-o câteva cĭomege. După părerea unora din tâlharĭ eram să fiŭ chiar spânzurat, însă hoțul cel mare nu s'a înduplecat la acésta, ci mĭ-a dat drumul în halul ce mĕ veḑĭ.

— „Sunt marele Comis, strigaiŭ eŭ cu mânic, după ce scăpaiŭ din mânile lor, veți vedea voĭ ce vĕ va aduce neruṣinarea ce a-țĭ avut a vĕ atinge de un boer de rangul meŭ.

— „A! eștĭ mare comis! strigà hoțul, lipitóre maĭ mare decât credeam; puneți iar mâna pe el și după ce îl veți așterne iară la pământ, maĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

daţi-ĭ vr'o 25, ca să afle Ştefan Vodă, cum Miu haĭducul pedepsesce pe streiniĭ carĭ sĕ fac marĭ şi tarĭ în ţéra luĭ. Nebunia ce avuseiŭ d'a mĕ lăuda cu rangul meŭ, aduse încă o plóie de cĭomege pe spinarea mea; după ce mi le dete şi pe acestea mĕ făcură scăpat şi mĕ lăsară a mĕ tîrî pe jos pănă aicĭ.

— Aĭ păţit'o întocmaĭ cum am păţit'o şi eŭ tot dela acelaşĭ tâlhar.

— Şi Dumneata?

— Tocmaĭ, cu mică deosebire că eŭ eram trimis să adun zaherele pentru împĕrăţia turcéscă.

— Ce? Turciĭ aŭ rĕsboiŭ cu cineva?

— Nu sciŭ şi nu cred, M. Sa mĭ-a dat porunckă în ast chip, trebue să fi avênd vre-o noĭmă porunca sa.

— Spre pildă vre-un plocon.

— De ce nu merinde pentru cămara sa şi a boerilor sĕĭ?

— Saŭ marfă, care, dusă la Brăila şi vêndută la Turcĭ, să sĕ facă banĭ gata numaĭ într'o clipă? Dar nu-ţĭ uita vorba.

— Veniam călare pe calul ce lăsaiŭ adineaorĭ la palat înaintea a 12 panduri tot unul şi unul şi în urma a vr'o 20 de carĕ încărcate sciĭ colea doldora cu unt, slănină, păsĕrĭ, viţeĭ, nucĭ, porcĭ, vênaturĭ, lână, mĭere; mi-sĕ rupe inima când mĕ gândesc, fiindcă şése carĕ încărcate cu tot ce era maĭ bun le iconomisisem pentru mine şi prieteniĭ meĭ! Însă la un gât de munte, între un perete [illegible]t ca zidul şi o prăpastie întunecósă, carĕle [illegible]ură, boiĭ sĕ dejugară şi ţĕraniĭ fugiră goniţi [illegible] vre-o treĭ-decĭ de necuraţĭ de haĭducĭ carĭ [illegible]aŭ în frunte-le tot o namilă mustăciósă, ca ceia care te-a buşit pe D-ta....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Era póte tot el! tot el și pe D-ta!

— Așa, alaltă-erĭ....

— Și pe mine erĭ....

— M'a despoiat.....

— Ca și pe mine și tot ca pe mine te-a cotonogit.

— Hoțiĭ de panduri, în care mĕ încredeam ca în nisce adevĕrați smeĭ de vitejie, aŭ fugit rîdênd de mine; ba încă cum am priceput s'aŭ dat în partea lor.

— Ce să te aștepți dela nisce mojicĭ de Români!? aŭ eĭ vr'o rază de evghenie saŭ omenie? De câte-orĭ i-am dis luĭ Vodă ca să desființeze și astă urmă de óste românéscă.

— Abia am scăpat din mânile lor rupt de ostenélă și pisăgélă și mĕ puseiŭ pe alergătură într'una prin munți pănă ajunseiŭ aicĭ.

— Și aicĭ iată ce găsișĭ.

— Vaĭ! în loc d'a fi la minut isbândit de rușinea ce am pățit; de despuere, prădare, bruftuială și huĭduială, acela ce a fost chemat de hoțĭ ățișĭ la luptă, vedi-l, să tăvălesce cu aĭ sĕĭ în tină....

— Cam aŭ dreptate câte-odată mojiciĭ de Români; noĭ pe noĭ ne perdem. În loc d'a strânge bani albĭ, pentru dile negre, iată pe ce sĕ cheltuesc baniĭ!

— Ce să dicĭ frate? reluà după puțină gândire Comisul, este dulce bunul traiŭ, și vinul dealurilor ăsteĭ țĕrĭ este atât de gustos și limpede încât nicĭ o fire, fie chiar de schimnic, nu póte a sĕ înfrâna d'a nu gusta. Cum să nu beaĭ pănă să aruncĭ cu fesul în sus? adăogà el uitându-sĕ la un pahar pe jumĕtate plin; par'că este chihlibar topit saŭ nisip de aur, nu poțĭ să nu beaĭ frate....

— Aĭ dreptate, rĕspunse Spătarul imitând pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Comis; traiul bun este drăgăstos și băutura plăcută, maĭ ales după ceia ce ni s'a întêmplat noă; însă și întregimea mințiĭ ne este trebuinciósă în o țéră ca asta unde tot ce este pămêntean ne urăște.

— Ah! bănișoriĭ meĭ! esclamà suspinând Comisul după ce bĕù o cupă întrégă, dacă i-aș fi scăpat, aș fi plecat cu eĭ în Țarigrad spre a mĕ mântui de atâta grije și fricà.

— Ah! merindele mele cele gustóse! murmurà Spătarul sugênd pănă în fund tot vinul dintr'un ibric, dacă le-așĭ fi făcut banĭ mĕ îmbogățiam în destul ca să scap și pe nepoțĭ de calicia strămoșiască.

Pe când aceștĭ noĭ óspețĭ continuaŭ d'a mânca, d'a bea și de a presĕra desele lor libațiunĭ cu nenumĕrate regreturĭ de cele ce aŭ perdut și cu neauḑite blasteme pentru ceĭ ce i-aŭ jefuit, boeriĭ împreună cu femeile, slugile și însășĭ M. Sa, obositĭ de împroșcăturile, sbieretele și tóte nebuniile la care-ĭ împingea beția, sĕ lăsase a fi învinșĭ de oboscală și adormise pe unde apucase să cadă; într'ast timp Spătarul și Comisul beaŭ într'una și prin desele închinărĭ începuse și eĭ să sĕ apropie de starea stăpânuluĭ și a cămăraḑilor lor, și să înceapă a vedea stele verḑĭ înaintea ochilor și a vorbi peste câmp.

— Comise, ḑise Spătaru, ciocnind cu paharul, închin în sănătatea ta.

— Ba în a M. Sale.

— Pentru Domnĭ.... să nu închinĭ decât când aude; M. Sa.... acum....

— Bine ḑicĭ; atuncĭ dar închin, ghĭcĭ pentru cine?

— Apoĭ.... dóră nu pentru Miu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Tocmaĭ pentru el, pentru Miu haĭducul, prădătorul.....

— Prădătorilor, întrerupse Comisul bênd ca și Spătarul paharul până în fund și rîdênd ca toțĭ bețiviĭ, adecă ca un năuc.

III.
Sora și amanta.

Vodă fù cel dintêĭ, care dete semnalul de deșteptare din toropeala beției. Florica îl urmà îndată, iar ceĭlalțĭ boerĭ făcură óre-care mișcărĭ și scóse óre-care sunete nearticulate fără să sĕ deștepte. Aburiĭ vinuluĭ încă nu eraŭ împrăștiațĭ din jurul creerilor M. S.; ochiĭ sĕĭ tot nu vedeaŭ lucrurile cum eraŭ; cu tóte astea privirea lor sĕ ațintiră, póte din întêmplare, spre ceĭ doĭ boerĭ dațĭ de curênd în brațele beției, și vĕdêndu-ĭ că staŭ încă în picióre i-sĕ păru ceva straniŭ, și după ce sĕ uità la eĭ o clipă într'un mod zăpăcit, sĕ frecà la ochĭ ca un om sculat după somn și apoĭ dise:

— Eĭ! hâĭ! dar cine e acolo?

Boeriĭ audind vocea detunătóre a stăpânuluĭ, să înfiorară și desmetecindu-sĕ pe jumĕtate rĕspunseră apropiindu-sĕ.

— Noĭ suntem, M. Ta.

— Cine sunteți voĭ?

— M. Ta nu binevoesce a ne cunósce?

— Nu, să vĕ vĕd.

— Eŭ sunt spătarul Spanopolu.

— Și eŭ comisul Spiridon.

— Așa, da, voĭ sunteți, rĕspunse Vo[illegible] când; unde ațĭ fost voĭ mișeilor? Nu v'am vequt de mult.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Nu-şĭ aduce aminte M. Ta, ḑise comisul că am fost trimis din porunca M. Tale să priveghez şi să aduc baniĭ după dăjdiĭ?

— Da, da, îmĭ aduc aminte.

— Şi că eŭ, rĕspunse Spătarul, am fost orênduit să merg a strînge zaherea împĕrătéscă.

— Mĭ-aduc aminte bine; unde sunt baniĭ? unde e zahereaŭa?

— Oh! Măria Ta!

— Ah! stăpâne!

— Ce fel pĕcătoşilor? n'aţĭ putut să strângeţĭ nimic? o să puĭ să vĕ spânzure.

— Ertare, M. Ta, strigară amêndoĭ căḑênd în ghenunchĭ şi desbătêndu-sĕ cu totul după ce auḑi măgulitórea promisiune ce le făcù Vodă.

— Am adunat maĭ mult decât mĕ aşteptam ḑise Comisul, însă am avut pe drum o rea întêlnire; vestitul hoţ Miu mĭ-a eşit înainte, a pus în gónă toţĭ slujitoriĭ de care eram ocolit şi mĭ-a luat tot, tot fără să-mĭ dea nimic.... ba mĕ înşel, mĭ-a dat destule; spinarea mea póte mărturisi.

— Te-a bătut?

— Da, M. Ta.

— Bine ţĭ-a făcut; dar nu, nu cred să fie un hoţ aşa de îndrăsneţ încât să sĕ atingă de averea mea, avere domnéscă; maĭ bine spune drept, hoţule, că ia-ĭ ascuns tu baniĭ cu gând d'a mĕ amăgi; te-aĭ amăgit însă singur, sărace; voĭ sci eŭ să te fac să-ĭ scoţĭ chiar din gaură de şarpe.

— M. Ta, iartă-mĕ, nu mĕ învinovăţi pe nedrept, dacă i-aşĭ fi oprit eŭ n'aş fi îndrăsnit să mĕ înfăţişez înaintea M. Tale, căcĭ sciam bine că mĕ aştéptă gâdea şi ştreangul, ci fugeam peste hotar la Turcĭ saŭ la Nemţĭ.

— Destul; dar tu Spătare, şi tu aĭ fost jefuit?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Da, M. Ta, rĕspunse Spătarul atingênd cu fruntea parchetul.

— Şi bătut?

— Da, M. Ta.

— Tot de Miu?

— Tot. Ah! M. Ta, nu numaĭ că am fost despuiat şi bătut, dar şi huĭduit, eŭ şi M. Ta, de tălhar, de tovarăşiĭ luĭ şi de toţĭ ţĕraniĭ şi poteraşiĭ ce mĕ însoţiaŭ, carĭ m'aŭ părăsit ca nisce mişeĭ.

— Cine e ăsta Miu haĭducul? strigà cu voce detunătóre Vodă ridicându-sĕ în sus; ăst Miu care nu sĕ sfieşte d'a înfrunta drépta mea mânie şi d'a jefui avutul meŭ?

Atuncĭ când auḑi vorbele luĭ Ştefan şi numele luĭ Miu, Flórea sĕ desmetici cu totul din letargia beţiĭ şi simţind fiorĭ recĭ prin tot corpul, ascultă cu aţenţiune aceea ce avea să maĭ vorbéscă.

— Este un ţĕran, M. Ta, rĕspunse Comisul, un Român prost un opincar, care împreună cu vr'o 20 ca el s'a ridicat cu arma împotriva stăpâniriĭ şi a Grecilor, şi prin codriĭ, munţĭ, strîmtorĭ şi drumurĭ marĭ, fac un crâncen rĕsboĭ cu toţĭ ómeniĭ stăpânireĭ şi cu toţĭ grecĭ ce întêlnesce.

— Şi nimenĭ nu l'a pedepsit până acum?

— Cine póte? el este iubit de ţĕranĭ, ocrotit de Românĭ şi chiar de boerĭĭ pământenĭ, fiindcă lor nu le face nicĭ un rĕŭ.

— Aşa dar acel obrasnic s'a ridicat numaĭ împotriva Grecilor? Apoĭ nu scie el că ci[illegible] ridică împotriva Grecilor, împotriva mea să ri[illegible] şi cine sĕ ridică împotriva mea cu amar p[illegible] Auḑiţĭ, boerĭ D-v. auḑiţĭ că un mojic s'a ri[illegible] cu arma în mână ca să sĕ rĕsboiască cu mine şi nu vĕ sculaţĭ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ba încă, adăogă Comisul, v'a chemat la luptă în codrul munteluĭ Crinul, zicêndu-mĭ: „Du-te de spune Domnuluĭ tĕŭ dela oraș, că Domnul Codrilor îl chiamă la luptă ca să sĕ scie, care e maĭ tare, adecă maĭ vrednic d'a domni.“

— Auḑiţĭ afronturĭ! urmà Vodă aspumând de mânie, va să zică suntem luaţĭ în rîs, batjocoriţĭ, huĭduiţĭ și jefuiţĭ, și voĭ boerĭ nu vĕ sculaţĭ? Aide nătîngilor; lăsaţĭ beția și lenea, și ridicaţi-vĕ cu mic cu mare și apĕraţi-mĕ, isbândiţi-mĕ, că pe voĭ vĕ apĕraţĭ și isbândiţĭ.

Ast apel puse în picióre pe tótă fiinţa vie din acea cămară.

— Luaţĭ orĭ-ce armă, urmà Vodă, adunaţi-vĕ prietiniĭ, slujitoriĭ și scutelniciĭ, și în faptul zileĭ fiţĭ gata de drum că am de gând să fac o vênătóre prin munţiĭ Crinuluĭ. Florico, și tu veĭ merge cu noĭ; veĭ fi alăturĭ cu mine, veĭ fi apĕrătórea mea, copilul meŭ de casă, pavĕza mea. Voiŭ ca mâna ta de femeie să ucigă pe acel obrasnic nerușinat.

— Mĕ iartă, Mărite Dómne, rĕspunse amanta căḑêndu la ghenunchele luĭ Vodă cuprinsă de un tremur nervos; eŭ.... cum scie M. Ta.... cum a binevoit M. Ta să-mĭ dea voe, mâne plec la Mănăstirea dintr'un lemn ca să staŭ acolo până după sfânta Inălţare, spre a milostivi pe sfânta Fecióră asupra pĕcatelor mele.

— Veĭ merge după întórcere.

— După ce mĕ voiŭ mânji de sânge? după ce mĕ voĭŭ îngreuna cu un pĕcat și maĭ neertat?...

— Pentru ce tremurĭ așa? o întrebà Vodă mângăind'o, te silesc; sciĭ că voile tale sunt și ale mele. Ce să zicĭ? femeie și las'o în pace! Așa sunt tóte.

— Ba mĕ iartă Măria Ta, rĕspunse una din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

femeĭ, nu sunt tóte așa; eŭ voiŭ merge d'așĭ sci că mĕ voĭŭ înămoli în sânge pănă la ghenunche.

— Și eŭ, și eŭ, rĕspunse tóte femeile.

— Atuncĭ fițĭ tóte gata d'a încăleca pe caĭ mâne la nămezĭ, dise Vodă; tu Flóreo du-te unde vréĭ; pănă atuncĭ să plecăm pe la sălașele nóstre ca să ne maĭ odihnim, și poĭmâne seară.... în munțiĭ Crinuluĭ.

— În munțiĭ Crinuluĭ, rĕspunse în cor mulțimea.

— Eŭ voiŭ fi înaintea vóstră, murmură Florica îndată ce rĕmase singură. Neagule, Neagule, adăogà bătênd cu putere din palme în prada uneĭ agitațiunĭ nervóse.

O ușe ascunsă sĕ deschise și un alt om înalt, voĭnic și mustăcios sĕ înfățișà înainte-ĭ.

— Neagule, urmà Flórea, fratele meŭ, și căpitanul tĕŭ, este în primejdie mare. Vodă și aĭ sĕĭ s'aŭ jurat să-l răpue; te îndurĭ tu ca să-l laș să piară?

— Ferescă Dumneḑeŭ, rĕspunse Neagu, mor eŭ maĭ bine decât să piară el.

— Atuncĭ credinciosul meŭ prietin, pune șelele îndată pe doĭ din ceĭ maĭ iuțĭ caĭ de călărie, pe ceĭ ce mi i-a dăruit Miu, și scóteĭ afară din curte lângă pórta din grădină. Tebue ca pănă mâne seară să fim în munțiĭ Crinuluĭ măcar d'am plesni și noĭ și caiĭ de sub noĭ.

— Vom fi, stăpână....

IV.

Codru Crinului.

Să lăsăm pe Ștefan Vodă și pe boerĭ sĕĭ să sĕ culce cu tigină în paturile lor de rĕpaus; să lăsăm și pe Flórea să alerge cu credinciosul sĕŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Neagu în góna focoșilor lor fugacĭ spre partea unde o ducea dorul sĕŭ, și să suim cu nepregetare întortochiatele și primejdiósele plaiurĭ, carĭ conduc la culmea Crinuluĭ, spre a face cunoscință cu aceĭ cutezătorĭ muntenĭ, carĭ aŭ îndrăsnit să răpéscă jafurile domnescĭ chiar din mânile iluștrilor prădătorĭ.

Culmea Crinuluĭ, nu este tocmaĭ o culme de munte, ci numaĭ un vêrf de muscel, însă acel vêrf este apĕrat parte de o mulțime de prăpăstiĭ și de potecĭ alunecóse, parte de torente repedĭ și spumegóse, parte de bolovanĭ de stâncĭ și de trunchiurĭ de copacĭ aruncațĭ în cale, și parte de-o pădure virgină bĕtrână ca și muscelul pe care crescuse. Arboriĭ acesteĭ speluncĭ întunecóse d'o grosime nepomenită formaŭ din neměsuratele lor crăcĭ ce să întêlneaŭ și sĕ împreunaŭ încolăcindu-sĕ cu crăcile vecine, și din desele lor frunze, un acoperemînt așa de des și așa de umbros, în cât prin el nu putea pĕtrunde nicĭ rază de sóre nicĭ spic de plóie.

In partea cea maĭ întunecósă a acestuĭ obscur colnic, a doŭa nópte după orgia domnéscă, staŭ rĕsturnațĭ pe iarbă vr'o 12 inși încunjurând un foc mare, d'asupra căruia sĕ frigea un berbece. Fisionomiile astor individĭ, în loc d'a fi urîte, bărbóse, crunte, îngrozitóre și sĕlbatice, cum sunt descrise fisionomiile companionilor luĭ Robert Maker, Fra Diavolo, Pujol etc., eraŭ frumóse, vesele și pline de vioiciune, ca cum ar fi fost ale unor bravĭ voluntarĭ, carĭ vĕdênd patria suferindă, aŭ lăsat case, părințĭ, surorĭ, logodnice, neveste și copiĭ spre a lua în mânĭ armele ca să gonéscă pe străinul usurpător. Toțĭ acești individĭ pănă acum noŭă necunoscuțĭ eraŭ înalțĭ și bine făcuțĭ, cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lungul lor pĕr peptĕnat, cu mustăţile lor (marĭ saŭ micĭ după etate), bine îngrijite, cu bărbile lor bine rase şi cu vestmintele lor ţĕrănescĭ simple dar fórte curate. Fie-care dintr'înşiĭ aveaŭ mijlocul încins cu câte uń brîŭ roşu, albastru saŭ verde, şi fie-care brîŭ avea înfipt pe lângă cópse câte un cuţit mare şi lat vîrît în teacă şi câte treĭ patru pistóle umplute cu glónţe şi cu cremene la oţele.

Pe lângă aste arme, sĕ maĭ zărea câte o puşcă mare cu câte doŭĕ ţevĭ rĕḑămată de arborul ce era maĭ aprópe de stăpânul eĭ şi câte o dolofană de ghiógă sciĭ tocmaĭ bună de dat la mir. Aceştĭ îndiviḑĭ era o parte din ceata luĭ Miu Haĭducul.

În minutul când am întrodus pe lector în taběra lor, căpitanul lipsea, prin urmare dênşiĭ vorbiaŭ maĭ cu multă libertate şi maĭ cu lesnire îşĭ deschideaŭ băerile inimilor lor. Să-ĭ ascultăm:

— Gras berbec avem pe foc astă nópte, măĭ vere Ghinea! ḑise unul din haĭducĭ înţepând cu vêrful cuţituluĭ sĕŭ pelea cea rumenă a friptureĭ, ce sĕ învêrtea pe cărbunĭ; par'că ar fi fost însăşĭ căpitanul pe la stâne. Cum s'a întêmplat d'aŭ fost ciobaniĭ astă seară maĭ darnicĭ ca altă dată?

— Eĭ, eĭ! rĕspunse Ghinea, rĕsucindu-şĭ mustaţa şi arătându-şĭ dinţiĭ ca cum ar fi vrut să surîḑă, cerbicia şi sgârcenia sĕ maĭ încovóie şi ele câte-odată înaintea nevoi.

— Cum? obĭectară haĭducĭĭ rîḑênd, ăst grăsu[illegible]?

— Era păstrat de bacĭul cel mare pe[illegible] sĕmênţă.

— Şi tu l'aĭ cĭordit? replică cel ce fă[illegible] prima întrebare.

— Omul hotărăsce dar Dumneḑeŭ împlinesce.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce spuĭ? l'aĭ făcut puĭ de gĭol? întrebà al doilea haĭduc.

— Ba nu l'am luat pe sub ipingea, cu tóte beheiturile luĭ, l'am junghiat, l'am spintecat și după ce l'am cusut la loc cu pele cu tot, l'am tras într'astă frigare de corn.

— Și.... l'aĭ pus să sĕ frigă; dar căpitanul ce va ḑice?

— Va mânca, îșĭ va linge degetile, va lăuda dărnicia bunilor luĭ mocanĭ și va suge o duștcă de vinișor.

— Dar dacă va afla c'a mâncat lucru de furat?

— Sĕ va gândi că nu i-sĕ întêmplă acum pentru întêia dată și va tăcea. La dracu n'o fi pănă într'atât nebun căpitanul să pue în lucrare pedeapsa cu care ne-a îngrozit; nu sĕ crapă așa lesne capul unuĭ voinic ca mine când el sĕ află între fraţ̦ĭ ca voĭ. Și pentru ce ar face-o? Pentru că am luat aceea ce era să mi-sĕ dea? Nu avem și noĭ dreptul d'a pune la glóbă din când în când câte niţ̦el pe ăștĭ nenumĕraţ̦ĭ mocanĭ, care s'aŭ adunat ca spusa în jurul nostru spre a fi scăpaţ̦ĭ, prin gróza numeluĭ nostru, de globirile grecești și împĕrătescĭ?

— Așa este, are dreptate Ghinea, rĕspunse haĭduciĭ în cor.

— Să cam trece și căpitanul nostru cu poruncile luĭ câte-odată, ḑise un haĭduc ce sĕ numia Zorilă; parc'ar vrea să ne facă ușe de biserică! Dacă am fi avut gust noĭ de una ca asta am fi apucat calea mănăstireĭ spre a ne afunda în lenea viaţ̦ă călugărésca, iar nu ne-am fi pus să îndurăm atâtea trude, atâtea lipse și atâtea primejdiĭ.

— Negreșit; afirmă în cor ciata.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Înțeleg, adăogă un alt haĭduc numit Ghiorlanul, înțeleg să ne oprésckă d'a jefui la drumul mare pe țĕran și pe tîrgovețul Român, care abia îșĭ scapă pielea de lăcomia grecească; ce să ḑicĭ sunt fraților noștri, să le credem și să-ĭ ajutăm dacă nu putem să-i scăpăm de ordia streină; dar să ne oprésckă d'a ne îndulcĭ de grăsuniĭ stânelor vecine, dintre care ceĭ maĭ mulțĭ nu sunt nicĭ Românĭ nicĭ creștinĭ, ci nisce proclețĭ de Sĕcuĭ; saŭ d'a ne împărtăși de bogatele jafurĭ ce am dobêndi dela falniciĭ boerĭ, carĭ aŭ atâța banĭ cât pĕr avem noĭ în cap, fiind-că aceștia sunt Românĭ, nu-mĭ vine la socotélă. Dacă sunt Românĭ de ce cu starea și regulele ce aŭ nu scapă pe fraților lor opincarĭ de nevoile ce-ĭ apasă? pentru ce suferă pe Grecĭĭ? pentru ce nu vine icea la noĭ și nu ne ḑice: „Fraților, noĭ avem inimă și banĭ, voĭ avețĭ inimă și curaj; să ne armăm cu toțiĭ, să facem să sĕ cutremure munțiĭ de sunetele buciumuluĭ vitejiĭ, să chiemăm sub arme pe toțĭ ceĭ ce sufer din partea Grecilor, spre a scăpa țéra de streinĭ, și apoĭ să trăim în pace, bogat cu sărac d'o potrivă, fără a ne împila și fără a ne nedreptățĭ unul pe altul?“ Ce ḑiceți, fraților?

— Așa ar trebui, rĕspunse un alt haĭduc, însă nu fac așa; boeriĭ sufere pe Grecĭ; boeriĭ s'aŭ grecit; să rabde dar și boeriĭ ca și Grecĭĭ tot ce le va veni dela aceia, ce vor să fie și să rĕmâie Românĭ.

— Astea și d'aldeastea să spunem căpitanuluĭ când va veni de unde e, și pe urmă fițĭ siguri că nu vom fi opriți d'a da busna pe la ale belșuguri boerescĭ.

Ast svat fù dat ceteĭ de cel maĭ bĕtrân dintre eĭ, de ceaușul lor Mirilă Vulpea, vĕrul luĭ Miu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

— Așa, așa, să-ĭ spunem, strigà ceata puind mâna pe arme.

— Să-l spunem să ne lase a jefui pe ciocoĭ, strigà Ghiorlanul.

— Să ne lase a fi haĭducĭ, iar nu călugărĭ, vociferà Zorilă.

— Să ne lase a mânca mieiĭ și berbeciĭ cĭobanilor, sbierà Ghinea.

— Să ne lase a da cu praștia prin fetele și nevestele megiașilor, țipà cel maĭ june dintre hoțĭ care sĕ numia Nițu Mustățea, fiind-că n'avea nicĭ un fir de pĕr pe buză.

— Să facem tot ce vrem, tot ce trebue să facă un adevĕrat hoț, un adevĕrat voinic de codru, urlà în cor ceata haĭducilor care sĕ sculase în picióre și sĕ agita ca și liniștita apă a unuĭ eleșteŭ când e bătută de vênturĭ tempestóse.

— Așa, fraților, să facem, rĕspunse un alt haĭduc ce sĕ zări printre arborĭ întrând în cercul de lumină al foculuĭ, să facem totd'auna ce am făcut eŭ acum.

— Ce aĭ făcut? ce aĭ acolo? strigară confrațiĭ luĭ încunjurându-l, ce aĭ în aceĭ dăsagĭ?

— Vedețĭ, ascultați-mĕ și apoĭ rîdețĭ. Iată pastramă, pesce sărat și șése lumînărĭ de sĕŭ în o desagă; iată și o pereche de imineĭ, una de pantofĭ vechĭ și un mănunchĭŭ de lumînărĭ de céră în cealaltă, ba maĭ e ceva în fundul saculuĭ; o sa!'ă de parale și irmilicĭ de aur.

— Ce maĭ hoție, strigară hoțiĭ cu desgust.

— Curată borfășerie, obiectà Ghinea.

— Ḍiceți maĭ bine potlogărie de rênd, replică Ghiorlanul strîmbând din nas.

— Sciĭ tu, măĭ Frunză, ḍise Zorilă uitându-sĕ crunt la camaradul sĕŭ, că purtarea ta necinstesce,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

neînjosesce pe noĭ ăştia care ne rĕsboim cu arnăuţiĭ domnescĭ spre a ajuta pe ceĭ săracĭ? Să jefuescĭ tu un sĕrman opincar, care nu are decât pastramă şi pantofĭ în desagă; ce neomenie!

— Ḑi maĭ bine murdărie ruşinósă! esclamà micul Mustăţea.

— Nu escĭ vrednic de noĭ; strigară haĭducĭĭ.

— Ho, ho! rĕspunse cu o voce detunătóre Frunză, aţĭ vĕḑut ce v'am arĕtat; ascultaţĭ acum să vĕ spun şi ce aveam de gând să vĕ povestesc, iar nu sbieraţĭ ca nisce îndrăciţĭ. Luarea ăstor dăsagĭ este o curată glumă pe care mâne diminéţă am s'o rĕsplătesc cu o bună sumuliţă de beslicĭ ce am de gând să daŭ împreună cu aste nimicurĭ sêrmanuluĭ dela care le-am luat. Închipuiţi-vĕ că veniam spre culme suind în pace potecile; luna lumina frumos pe cer şi eŭ mergênd loviam cu ciomagul pietricelele ce întêlniam în cale; la o rĕspântie vĕd o umbră neagră mişcându-sĕ ca cum s'ar furişa; eŭ întêiŭ am creḑut că e un lup şi am scos un chiuit de voĭnic, dar pe urmă înţelegênd că era umbră de om, am alergat spre acea parte şi am strigat: „Cine e? staĭ că daŭ.“ Mĭ-era teamă de vr'un spion. Ajungênd la desişul unde zărisem umbra, am vĕḑut aste desage alăturĭ cu o fiinţă omenéscă rĕsturnată la pământ care tremura ca varga. Vĕḑênd acea fiinţă căḑută jos că nu e îmbrăcată în haine ţĕrănescĭ, am lăsat'o loculuĭ îngrozind'o cu vêrful cuţituluĭ meŭ şi am lăsat desagele creḑênd c'am pus mâna pe vr'o mană mare. Vedeţĭ ce ispravă am găsit.

După astă esplicare hoţiĭ împĕcaţĭ în amorul lor propriŭ, rîse puţin de isprava camaraduluĭ lor şi apoĭ sĕ întinse din noŭ pe iarbă ca să ocoléscă focul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Abia sĕ aseḑară si iară sĕ sculară îndată ce auḑiră în depărtare un grósnic fluerat. Ast fluer goni somnul din ochiĭ multora si puse armele în mânile tuturor; al doilea fluer îĭ liniściră.

— E căpitanul, ḑise fie-care din eĭ reaşezându-sĕ.

După câte-va minute vêrful muscelului sĕ umplù de lume, căpitan Miu venise cu maĭ bine de 20 de camaraḑĭ, fie-care încărcat cu câte o sarcină grea ce purta în spinare înfăşurată în câte o legătură.

— Ceauş Mirilă, ḑise Miu, ia astea şi aşéză-le în magazie până la împărţélă.

— Să punem masa căpitane? întrebà Ghinea cu timiditate.

— Pune-o, rĕspunse căpitanul cu flegmă.

— Mi-sĕ pare căpitane, ḑise Gherlanu jucându-sĕ cu mânerul unuĭ cuţit, că astă nópte a fost mănósă.

— Ca si unuia din voĭ, rĕspunse căpitanul cu asprime. Să jefuiască un biet sărac! un cersitor, care după ce s'a milogit cum a pùtut până a căpĕtat o bucată de pastramă si o pereche de imineĭ, a avut parte să cadă în mânile unuia din haĭduciĭ luĭ Miu! Frumósă ceată maĭ are si căpitan Miu! de ispravă ómenĭ sunt aceia care haĭducesc sub dênsul. Cine a fost acel neomenos?

— A aflat procletul! murmurà Frunză înfiorându-sĕ; m'am topit, spiriduşul draculuĭ! Mĕ iartă, [illegible]ie, ḑise apoĭ cu voce tare, eŭ am şeguit [illegible]l sĕrman om si el a luat lucrurile ca de [illegible]seamă; nu sunt eŭ ci el a fost de vină că [illegible]mericoşat aşa de mult. Mĕ jur însă, căpitane, că am voit să-mĭ îndreptez greşeala; mâne eram să mĕ întorc în vale; întrébă şi pe tovarăşiĭ meĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Destul, aĭ călcat legile ce domnesc în ăst codru, trebue să-ţĭ iaĭ pedeapsa. Descalţă-te.

— Căpitane, iartă-mĕ murmurà Frunză.

— Nu crîcni.

— Căpitane, nu mĕ înjosi, strigà hoţul holbind ochiĭ.

— Iartă-l căpitane, strigară haĭduciĭ în cor.

— Nu e tréba vóstră a vĕ amesteca în drepturile mele; căraţi-vĕ d'aci, mergeţĭ de mâncaţĭ.

— Căpitane, strigară îndârjiţĭ haĭduciĭ, puind mâna pe pistóle; iartă pe Frunză saŭ de nu vaĭ de tine!

Mişcarea ce făcură aceştĭ sĕlbaticĭ fiĭ aĭ munteluĭ nedeprinşĭ cu frîul legilor, ar fi îngrozit pe omul cel maĭ curajios; pe Miu însă nu-l desconcentrà.

— V'aţĭ rĕsvrătit, strigà el, vreţĭ să mĕ omorîţĭ? omorîţi-mĕ dar, adăogà desfăcêndu-şĭ cămaşa la pept. Descărcaţi-vĕ armele; ce staţĭ? nu e greŭ de omorît un singur om când sĕ află între 40 de ucigaşĭ; vĕ codiţĭ, fricoşilor? Nicĭ unul nu este vrednic d'a fi căpitan în locul meŭ! un căpitan de haĭducĭ nu trebue să scie ce este frica de mórte.

— Ertare, căpitane, értă-ne murmurară hoţiĭ ruşinaţĭ şi îmblânditĭ ca nisce mieĭ.

— Daţi-mĭ pedeapsa de care sunt vrednic, zise Frunză desculţându-sĕ.

— Du-te de înapoiază ce aĭ luat şi dă 100 de leĭ din partea mea săraculuĭ, care plânge colo în vale asceptând dreptatea mea; dar păzesce-te d'aĭ face vre-un rĕŭ, căcĭ Miu nu iartă de doŭĕ orĭ.

— Îĭ voiŭ da 500 de leĭ dela mine, căpitane, numaĭ să nu fi supĕrat, zise Frunză puiind o pungă în desagĭ şi croind'o spre vale cu desagiĭ la spinare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Loviți-mĕ, adăogà desfăcêndu-și cămașa la piept, nu este greŭ de omorît un om, când sĕ află între 40 de ucigași. (pag. 30).

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Voiŭ uita tot când v'aţi jura că nu veţi mai face una ca asta.

— Jurăm, strigară haĭducii în cor.

— Eĭ băeţi, băeţi! adăogă căpitanul aşezându-sĕ pe un buştean; cât de uşureĭ sunteţi voi la minte şi cu câtă nepăsare vĕ rîdeţi de numele vostru de haĭducĭ, nume de care ar trebui să vĕ mândriţi, înfrumseţându-l cu fapte măreţe iar nu înegrindu-l cu asemenea mârşeviĭ! Sciţi voi prostilor ce suntem noi, ce e haĭducul? Haĭducul nu este hoţ, nu este tâlhar care omóră şi jefuesce spre a aduna comorĭ; haĭducul este un soldat care pe căĭ bune saŭ rele, cum găsesce la îndemână, prin mijlóce legiuite, saŭ nelegiuite, cum póte, merge să sdrobéscă pe străiniĭ ceĭ fără de lege care aŭ cotropit moşia lor şi sĕ sîrguesce ca să stârpească sĕmênţa tuturor duşmanilor neamuluĭ Românesc. El este apĕrătorul celor drepţi împotriva celor nedrepţi, al celor împilaţi împotriva împilătorilor; el ia cu o mână dela veneticiĭ îmbogăţiţi prin hrăpirĭ ca să întórcă săraculuĭ o parte din ce i-s'a hrăpit. Toţi haĭducii câţi aŭ fost n'aŭ jefuit pentru sine, ci aŭ luat numaĭ ca să dea înapoĭ celor jefuiţi şi apăsaţi. Dela Bujor şi Pădureanu carii aŭ globit pe străinĭ cu milióne, n'aŭ rĕmas pentru moştenitorĭ nicĭ 50 de pungĭ de banĭ, însă mulţi ţĕranĭ aŭ fost scăpaţi de fómete, multe fete înzestrate, mulţi însurăţeĭ făcuţi cu car şi boĭ, mulţi nenorociţi apĕraţi de sărăcie şi multe vĕduve mântuite de lipsă. Rĕĭ aŭ fost, rĕŭ aŭ făcut, judece-i Dumneḑeŭ; ţéra însă tóre să le rĕmâie recunoscĕtóre, fiindcă ne aŭ ţinut vie, sănătósă şi nesecată sĕmênţa jieĭ străbune, şi numaĭ eĭ o va ţiné astfeĭ până ce un ales binecuvêntat al luĭ Dumneḑeŭ va veni

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

spre a buciuma prin munți și prin văi cântecul de deșteptare, și după ce va aduna în jurul steagului Românesc pe toți Românii din tóte unghiurile, va merge însoțit de tótă țéra, ca să redobêndéscă cu arma în mână vechile drepturi strămoșești. Iată ce e haĭducul, iată care e datoria luĭ, iată ce e fala luĭ; cine din voĭŭ nu va maĭ vrea să fie haĭduc, apĕrător în astfel de chip al străvechilor nóstre drepturi, scólă-sĕ, plece cu tot ce a strâns pănă acum și mânia mea nu-l va urma.

— Căpitane, strigară haĭduciĭ miscați, haĭducĭ suntem, haĭducĭ voim să fim, haĭducĭ vrem să murim; să trăiască haĭduciĭ.

— Eĭ, veți asa vĕ voĭŭ: Români verdĭ și cu inimă dreaptă și bărbată, rĕspunse Miu strângênd mânile celor maĭ aprópe de el, și așa ar trebui să fie toți frații voștri ca să ne scăpăm de Grecĭ.

— Căpitane, audit'aĭ? dise Gruia, pădurea a urlat de sunetul unuĭ fluerat venit din depărtare.

— Încă unul, adăogà alt haĭduc numit Florea Corbeanu, încă unul audiiŭ.

— Al treilea fluerat! replică Ghiorlanu.

— Le-am audit pe câte trele rĕspunse Miu; cine să fie? ce prietin de-aprópe ne sosesce?

— O fi Neagu? dise Mirilă.

— Nu e numaĭ el, ci sunt și eŭ, rĕspunse o voce femeiască la spatele lor.

— Florea! soru-mea! strigà căpitanul îmbrățoșând cu [illegible] nespusă pe noŭa venită.

— [illegible]! Florica neichiĭ! Florica moșului... după starea etățiĭ fiecăruia, în[illegible] căpitanuluĭ.

— Da eu, [illegible] rĕspunse Flórea cu o voce obosită, ea și [illegible] vostru Neagu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Bine aĭ venit frate, bine aĭ venit vericule, adăogară haĭduciĭ năpădind pe Neagu.

— Bine v'am găsit, rĕspunse acesta apĕrându-sĕ, dar pănă una alta daţi-mĭ pace că mĕ năbuşiţĭ.

— Ce vênt te-a abătut, soro, pe la noĭ? întrebà căpitanul.

— Vênt rĕŭ, vênt de crivĕţ, rĕspunse Flórea cu întristare; însă pănă să vĕ spun pricina, lăsaţi-mĕ puţin să rĕsuflu şi să mĕ odihnesc.

— Óre Ştefan?.....

— Da.... el.

— A îndrăsnit să te lase?

— Nu, ci voesce să te piardă pe tine; grăbesce frate de ia mĕsurĭ, că acum este pe cale d'a veni aci să te pedepséscă pentru îndoita răpire a hasnaleĭ domnescĭ şi a zahereleĭ împĕrătescĭ ce aĭ săvêrşit maĭ în aceiaşĭ ḑi.

— Vine să mĕ smulgă din culcuşul meŭ? rĕspunse Miu rîḑênd cu dispreţ; anevoe să smulgeursul din visuina sa.

— E însoţit de o ceată numĕrósă, o oştire întrégă, şi cum mi-sĕ pare, de fiinţe vêndute care cunosc potecile.

— Mulţumită ţie, dragă soră, eĭ aci nu vor găsi decât numaĭ peirea lor.

— Miule, strigă soră-sa înfiorându-sĕ, óre vreĭ să perḑĭ pe Ştefan? Veĭ fi perḑĕtorul suroreĭ tale.

— Nu te teme, dragă soro, rĕspunse căpitanul, voiŭ numaĭ să-ĭ arĕt Mărieĭ Sale cine este Miu. Strângeţĭ tot ce ave[illegible] adresându-sĕ cătră camar[illegible] culmea Vulturuluĭ, acolo [illegible] maĭ departe urmare.

După ce sĕ schimbară maĭ multe fluerăturĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

modulate începură să se strîngă tóte armele, uneltele și catrafusele de prin bunget și într'o clipă haĭduciĭ luĭ Miu periră din culmea Crinuluĭ ca nisce năluce.

V.

Pisica în cursa șórecelui.

Miedul nopțiĭ este ora în care tótă natura reclamă liniscea și repaosul, în care chiar rîurile, torentele și cascadele se silesc a schimba voiosul lor sgomot într'un murmur dulce și șoptitor, pentru ca cu apărarea aurorii, viața să pară că se deșteaptă maĭ animată, maĭ sprintenă. În acea oră solemnă pasĕrele nu maĭ cânt, animalele nu maĭ strig și chiar fiarele prădătóre se retrag în culcușurile lor pentru a lăsa pămêntul să se repause în mijlocul uneĭ tăceriĭ odihnitóre. Numaĭ suflarea vênturilor și adierea zefirilor întrerup în acea oră universalul silențiŭ, pentru ca să-l facă să devie și maĭ imposant; aceste sunete nu sunt alt decât cântecul duios cu care muma îșĭ adórme copiĭ sĕĭ.

De acest dar etern avea drept să se bucure și munțiĭ din vecinătatea culmeĭ Vulturuluĭ în nóptea a căreĭ seară descriserăm maĭ sus, Miu însă nu voi astfel, și voințeĭ sale se supuse însăși natura. Înainte d'a spune cum ast redutabil haĭduc se rĕsboia chiar cu legile fireĭ, permite-mĭ, indulgente lector, a descrie ce fel era acea culme cu nume așa de falnic; culmea Vulturuluĭ.

România seamĕnă cu un gigantic amfiteatru; câmpul de luptă este întinsa vale a Dunăreĭ, și locurile spectatorilor sunt munțiĭ Carpați. Nimic nu se póte asemăna cu locurile reservate pentru spectatoriĭ dintr'un teatru saŭ circ ca munțiĭ țĕreĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nostre; mai întêiŭ d'asupra câmpiilor vin dealurile și potgoriele de viĭ, ele formézĕ primele galeriĭ; după dênsele, d'asupra lor, urmézĕ muscelele tapetate cu bogate fâneţe și obscure păduriĭ; pe urmă d'asupra acestora, sĕ înalţă șirurile munţilor înverdite de fagiĭ ceĭ înalţi și braḑiĭ ceĭ totd'auna înfrunḑiţi, și d'asupra tuturor vin crestele cele albe și ascuţite, acele culme care'șĭ scaldă pleșuvele lor vêrfuriĭ în aburiĭ norilor. Din acéstă înălţime, precum și după celelalte care sunt în josul eĭ, superba natură sĕ uită cu mândrie la fiĭ sĕĭ care jos, pe arena cea mare a câmpiilor, sĕ luptă cu barbarismul, sclăvia și ignoranţa, pentru a face să triumfe civilisaţiunea, munca și lumina.

Culmea Vulturuluĭ este una din cele maĭ înalte cime ale Carpaţilor; maĭ multe vêrfuriĭ îĭ formează creasta și maĭ multe povêrnituriĭ, dealuriĭ și șghiaburiĭ îĭ formează basa; pe una din înălţimile sale inferióre care îșĭ ridică fruntea drept sub pleșuva burtă a gigantuluĭ; omul nu sĕ póte sui decât trecênd sucitele și periculósele potecĭ ce brăsdézĕ întunecósa inimă a culmeĭ Crinuluĭ. Braḑiĭ ceĭ maĭ înalţi, fagiĭ ceĭ maĭ frunzoșĭ, obstacolele cele maĭ variate ascund de privirile curioșilor aceste cărăriĭ misterióse. Vêrful asteĭ cóste sĕ numesce bungetul Șoĭmuluĭ. Acolo sĕ retrăgea Miu și aĭ sĕĭ când asilul Crinuluĭ devenia primejdios; iar când pericolul era și maĭ eminent, atuncĭ sĕ urca agăţându-sĕ ca caprele sĕlbatice sărind din piatră în piatră până pe creasta Vul
unde nu sĕ maĭ temea de nicĭ o putere ome

Miu întêia dată dăduse ordin să sĕ suc
în culme, însă când sĕ vĕḑù pe povîrnitu
schimbă ideia, trimise sus numaĭ patru din ceĭ tineriĭ cu instrucţiuniĭ particulare, iar el cu aĭ sĕĭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sĕ opri în pădurea după cóstă ca să pue în lucrare planul ce concepuse suindu-sĕ.

— Să-mĭ rĕsturnaţĭ la pământ vr'o patru-ḑecĭ din copacĭĭ ceĭ maĭ groşĭ, ḑise el haĭducilor sĕĭ; să-mĭ tăiaţĭ cu ferĕstrĕul rădĕcina la toţĭ fagiĭ ce vor cădea pe linia din dreptul Vêrfuluĭ pârlit de sus până la povârnitura d'asupra culmeĭ Şoĭmuluĭ, să lăsaţĭ la fie-care copaciŭ netăiat atâta lemn cât póte să ţie în picĭóre copaciul, să-mĭ desrădĕcinaţĭ vre-o 50 de bolovanĭ de piatră şi să-ĭ aşeḑaţĭ pe astă creastă spre a fi gata a-ĭ rostogoli în jos când vĕ voiŭ porunci; să aşeḑaţĭ apoĭ buşteniĭ rĕsturnaţĭ în dreptul copacilor ce veţĭ reteza cu ferĕstrĕul, şi după aceea să staţĭ loculuĭ ca să aşteptaţĭ nouĭ poruncĭ.

— Până când să fie gata, căpitane? întrebà Florea luând sĕcurea în mână.

— Până la ivitul zorilor. La lucru copiĭ.

După ast ordin urmà un sgomot maĭ variat, maĭ confus şi maĭ rĕsunător decât acela ce pricinuesc diavoliĭ când serbează infernalul lor sabat. Atuncĭ ecoul care adormise legănat pe aripile zefirilor, ascultând dulcele murmur al unuĭ isvoraş din vecinătate, sĕ deşteptà tresărind şi începù să geamă dureros, precum gemiaŭ stâncile, care sĕ deslipeaŭ de sînul părinteluĭ lor spre a sĕ transporta în loc străin, precum gemeaŭ arboriĭ care sĕ despărţiaŭ cu jale de tulpina lor ca să móră pe locul ce ramurile lor magnefice umbrise de secole, şi precum gemea chiar natura întrégă, care plângea cu jale auḑind cum sunetul topórelor şi rănţăiturile ferĕstraelor goneaŭ din juruĭ pacĭnicul repaos. Era grandios şi înfiorător spectacolul acesteĭ scene luminate de faclele lucrătorilor, era grandios şi înfiorător sunetele ce ecoul transmitea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de repețite orĭ din munte în munte, era grandios și înfiorător sgomotul ce producea zopoitul bolovanilor și trosnitul copacilor, era grandios și înfiorător țipĕtul de gróză al pasĕrilor ce fugea din culcușul ce li-sĕ dărîma împreună cu arborii de care era agățat; dar maĭ grandios și maĭ înfiorător era acel om atât de mic în talie, care privind cu nepăsare la destrucțiunea și gemetele puterniceĭ naturĭ, scotea din slabele sale mânĭ opere de ruină așa de marĭ!....

Când sĕ lumină de ḑiuă și natura își reluà aspectul sĕu de sgomot și activitate, muscelele Șoĭmuluĭ, ca prin farmec, reîntrară într'o tăcere mormêntală. Într'acest timp Vodă și boeriĭ sĕĭ desbătați și reînviorați sĕ strîngeaŭ la palat. Partea cea maĭ mare din eĭ uĭtase ce vorbise nóptea trecută; Vodă însă nu. Luĭ îĭ sta cuĭŭ în inimă acele pungĭ de banĭ și acele proviziĭ bogate pe care îĭ le răpise tâlharul, și era prea grabnic d'a pedepsi cu o oră maĭ curênd pe acel insolent bandit, care îndrăsnise să-l jefuiască pe el, care dăduse atâția banĭ la Stambul spre a jefui legal pe toțĭ. Boeriĭ însă maĭ bunĭ la inimă, după ce li-sĕ aduse aminte începură să sĕ codéscă, să pretexteze că dênșiĭ ar fi bunĭ creștinĭ și cu frica luĭ Dumneḑeŭ, pe care legea nu-ĭ iartă să facă rĕŭ; adevĕrul era că eĭ sĕ temeaŭ fórte dę a cădea în urgia grózniculuĭ haĭduc; însă îndĕrătnicia lor o înfrânse Vodă numaĭ cu aceste cuvinte:

— Dacă vom lăsa nepedepsiți pe acești tâlharĭ, eĭ vor urma d'a ne răpi dăjdiile ce vom aduna și orĭ-ce venitурĭ, care sĕ cuvine Domnieĭ nóstre; atuncĭ de unde vĕ veți înmulți voĭ averile? de unde veți cheltui pentru petrecerĭ? cu ce veți ține ighemoniconul vostru și pe al meŭ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Nu vĕ rușine să ajungeți voĭ și cu voĭ și eŭ, săracĭ lipiți pămêntuluĭ, calicĭ ca nisce cerșitorĭ și goĭ ca nisce orbeți, de rîs fiind boerilor pămêntenĭ, têrgoveților și chĭar opincarilor?

— Departe de noĭ una ca asta, strigară boerĭĭ scoțêndu-și din teacă junghiurile ce purtaŭ la brîŭ; mórte jefuitoruluĭ, mórte luĭ Miu.

— Bravo, așa vĕ voiŭ, dise Vodă coborîndu-sĕ după treptele tronuluĭ; să tragă caiĭ la scară, chĭar astă sĕră vom pleca.

— Ura, să trăiască M. S., mórte luĭ Miu, strigară boerĭĭ aruncând cușmele și fesurile în sus.

— M. Ta, M. Ta, veste bună; strigà Stavracoglu întrând, v'am adus un giuvaer, care o să ne fie de mult ajutor.

— Ce e? Ce o fi? întrebà boerĭĭ între sine.

— Iată, M. Ta, adăogà Spătarul, arătând un mocan sĕciŭ cu figura urîtă și nespălată pe care-l ținea de mână și-l tîra după sine, acesta este un om care póte să ne ducă în cuĭbul luĭ Miu.

În nóptea aceleĭ dile sgomotul curțiĭ din Bucureștĭ sĕ transportase de acolo într'o dumbravă verde și frumósă dintre capitală și Tîrgoviște; acolo conăcise M. Sa ca să cineze și să dórmă cu curteniĭ și suita sa. În séra dileĭ d'a doŭa sgomotul acesteĭ curțĭ tapagióse trecuse Tîrgoviștea și sĕ înșiruise pe potecile ce duce la muscelul cu pricina. Îndată ce ajunse sub dênsul, ca prin farmec acel sgomot încetà, gurile bavarde tăcură, lăudărosiĭ amuțiră, caiĭ conteniră d'a juca și tecele spadelor d'a suna; cal și călăreț într'o profundă tăcere mergeaŭ linisciți după acela ce le servea de călăusă. Eroiĭ noștri spunea șoptind că astă subită transformare era dictată de prudența ce le inspira scopul d'a prinde șoreciĭ în cursă: adevĕrul însă era că frica produsese astă minune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

În deşert fură luate tóte precauţiunile, în deşert sĕ împărţiră cavalerii grupe grupe ca la o bătălie şi pedeştrii ocupară tóte potecile ce li-sĕ indicase de călăuză, în deşert împrumutară uşurimea pasuluĭ căprióreĭ când suiră cărările; în deşert tótă bătaia de cap şi tótă ostenéla, pentru că, când sĕ suiră d'asupra culmeĭ Crinuluĭ pe potecuţa arĕtată de mocan, căcĭ pe culme nu găsiră nimic alt decât urme de foc şi óse aruncate pe iarbă. Vĕdĕnd asemenea lucru neaşteptat, mocanul şi alţĭ şése companionĭ aĭ sĕĭ pe care-ĭ luase din vale, fluerară, boeriĭ înjurară, şi Vodă!... o! M. Sa era făcut foc.

— Am să vĕ fac bucăţĭ, strigă el adresându-sĕ cătră mocaniĭ ce o sfeclise; voĭ m'aţĭ amăgit, sunteţĭ din blĕstămata luĭ ceată, am să vĕ frig de viĭ.

— Nu veĭ fi drept, Ştefan Vodă, rĕspunse o voce de d'asupra capuluĭ sĕŭ, dintre arboriĭ, ce acopereaŭ înalta cóstă a munteluĭ celuĭ mare; aceştĭ ómenĭ sunt nisce adevĕraţĭ vĕnĕtorĭ care aŭ fost nemulţumiţĭ de bunătatea mea; eĭ v'aŭ adus aci la locul ce aĭ dorit; iată-mĕ, iată Miu; vĕnĕtoriĭ cată acum să-şĭ primĕscă rĕsplătirea pentru binele ce v'a făcut.

După aste cuvinte urmă o salvă de puscĭ şi după risipirea fumuluĭ boeriĭ vĕdură lungiţĭ morţĭ la pămĕnt pe ceĭ şépte mocanĭ şi doĭ din aĭ lor. Asta-ĭ îngrozi.

— Alergaţĭ copiĭ, suiţi-vĕ după eĭ, omorîţĭ fără milă, strigă Vodă, scoţĕnd hangerul.

— Pe unde să ne suim M. Ta? rĕspunse un din boerĭ; avem dinainte-ne un zid pe care fiin omenéscă nu-l póte sui.

— Pe unde veţĭ sci, rĕspunşe Ştefan afară din sine, numaĭ să mi-l aduceţĭ viŭ saŭ mort.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Nu te frosi, Ștefane, rĕspunse aceiașĭ voce; eștĭ în mâna mea, tu și ómeniĭ tĕĭ; pisica a cădut în cursa șóreceluĭ; nu eștĭ norocos la isbênde. Nu este dat tuturor, maĭ ales celor ca tine, a câștiga biruințe pe câmpul lupteĭ; încetațĭ d'a cerca prin sîlă să mĕ supĕrațĭ că nu vețĭ isbuti cu nimic, suntem maĭ sus decât póte bate puscile vóstre. Dacă voițĭ să ne despărțim cu bine și prietinĭ, vino sus la mine, tu și unul din aĭ tĕĭ, ca să ne înțelegem, iar de nu vreaĭ, teme-te că sunt puternic aicĭ ca și un Dumnedĕŭ în cer, pot să vĕ și trăsnesc, pot să vĕ și șterg după fața aceluĭ muscel.

— Audițĭ acele afronturĭ îngrozitóre, boerĭ și nu vĕ mișcațĭ? strigà Cehan esasperat; nu e sânge în vinele vóstre și rușine în sufletul vostru? nu apucațĭ armele vóstre cele nobile ca să pedepsițĭ pe ceĭ nerușinațĭ?....

— Mórte lor, strigară boeriĭ descărcându-șĭ armele în desimea arborilor după cóstă.

Acesteĭ provocațiunĭ, nu urmà un rĕspuns de acelașĭ soiŭ, ci un simplu fluerat după care urmà un sgomot maĭ tare decât mugetul tunuluĭ și un fum maĭ des decât un nor. Îndată după acel sgomot și fum urmà un trăsnet îngrozitor și după trăsnet un țipet general: după cóstă să cobora în rotilațiunĭ gigantice o mulțime de bolovanĭ și bușteni, care surpa arborĭ ce întêmpina în cale, desrădĕcina pietrile înfipte în pămênt și cu tóte împreună alergaŭ, urmate de un nor gros de praf, pre capetele boerilor și ómenilor lor. La vederea stuĭ catâclism oribil, tótă ființa vie începù să sĕ utremure și să apuce fuga care încătrăŭ putea; ministrul însă nu voi sĕ-șĭ părăséscă prada, ci după ce ajunse pe culmea Crinuluĭ făcù o săritură gigantică și sĕ năpusti dincolo de dênsa acoperin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

du-i cóstele cu miriade de sfărîmăturĭ. Câţĭ fură ajunşĭ de aceste sfărîmăturĭ cădură la pămênt şi lipsiţĭ de viaţă sĕ precipitară spre vale ca şi lovitura produsă de eĭ să causeze mórte cuĭva.

— Pace, pace, învoială, strigà Ştefan afară din sine, rĕmâind singur pe culme, şi alergând de colo pănă colo ca să scape de gróznicele lor isbutirĭ; pace, iertare, mĕ supun la învoială, însă încetaţĭ.

— Aşa te învaţă, rĕspunse Miu apărând lângă el: staţĭ copiĭ; nu maĭ aveţĭ vrăjmaşĭ ci prietinĭ. Eĭ, M. Ta, ce dicĭ de puterea mea? adăogà haĭducul aşedându-sĕ pe un buştean lângă Vodă; aşa e că am şi eŭ óre-cere urmă de virtute? Ce aĭ vĕdut însă? dacă îmĭ desfăşuram tótă puterea, zĕŭ nu rĕmânea fiinţă vie.

— A maĭ scăpat vre-unul viŭ? murmurà Ştefan tremurând.

— Slavă Domnuluĭ nu s'aŭ omorît toţĭ; a rĕmas încă mulţĭ neucişĭ; putem aduna aci o sumă frumósă de boerĭ d'aĭ Dumitale, cu care să întrăm la învoială, căcĭ să-ţĭ spun drept sunt fórte voĭnicĭ la fugă, maĭ iuţĭ decât trăsnetele mele. Să-ĭ chemăm cu tóte acestea. Băeţĭ aduceţĭ cu cinste câţĭ boerĭ veţĭ găsi în vale; avem nevoe de luminile evghenielor lor.

Ştefan nu maĭ dise nimic, ci sĕ uità la Miu privindu-l de sus pănă jos cu un fel de gróză şi mirare.

VI.

Domnul oraşelor şi Domnul codrilor.

Aceia ce scăpară de sinistru fură maĭ numĕroşĭ decât spera Vodă; maĭ toţĭ boerĭĭ ceĭ iubiţĭ, între care şi Stavragoglu, fură aduşĭ de haĭducĭĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

luĭ Miu înaintea luĭ, fiindcă dênșiĭ ca nisce viteji ce eraŭ, cum audise flueratul cel rĕŭ prevestitor o rupse d'a fuga și scăpase de primejdie. Înfățișându-sĕ înaintea luĭ Miu, boeriĭ cu tóte asigurările redutabilului căpitan că nu vor păți nimic, tot par'că staŭ pe ghimpi și cu inimile sărite în tr'acest curios loc de deliberațiune și voiaŭ cât mai curênd și prin orĭ-ce sacrificiĭ să scape d'acolo. Nicĭ Ștefan nu era mai puțin nerăbdător.

— Spune mai iute, strigà el luându-și inima în dinți, ce aĭ în gând să facĭ cu noĭ? vréĭ să ne perdĭ saŭ să ne vindĭ viața? dă-ne lămuriri, care îți este gândul?

— Măria Ta, rĕspunse Miu liniștit, eŭ nu-ți voiŭ rĕul precum nicĭ unul din aĭ meĭ, nicĭ M. Tale, nicĭ ómenilor M. Tale; eŭ cu M. Ta n'am de gând să mĕ port cum M. Ta te-aĭ fi purtat cu mine dacă aș fi fost nenorocos d'a cădea în mânile M. Tale; eŭ vĕ voiŭ binele, eŭ voiŭ să vĕ dobêndesc prietesugul, și d'o vrea Dumnedeŭ să ne și rudim.

— Tâlharule! strigà Ștefan indignat, nu-ți bate joc de omul neputincios, căcĭ norocul e ca o rótă.

— M. Ta, rĕspunse hoțul cu sânge rece, asemenea cuvinte ar fi trebuit să sĕ zică luĭ Ștefan Racoviță Vodă, care de patru lunĭ îșĭ bate joc în chipul cel maĭ rușinos de neputința sĕraculuĭ și a vĕduveĭ, iar nu mie, care-ți vorbesc ca unuĭ prietin și te poftesc lângă mine ca pe-un mosafir; [illegible] jos. M. Ta și lasă-ți armele să stea unde le [illegible]ți; băeții da-ți armele ce a-ți luat dela evgheștiĭ boerĭ, căcĭ voiŭ să staŭ la sfat putere cu putere adăogà adresându-sĕ cătră aĭ sĕĭ. Acum să-ți spuiŭ ce am în inimă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Vorbesce, murmurà Vodă deconcentrat, așezându-sĕ cam cu îndoială pe buștеanul pe care sta Miu.

— Te-aĭ mirat, urmà Miu scoțênd din gură rotile de fum, dintr'un mic ciubucel ce purta în mână drept paloș, te-aĭ mirat când m'aĭ auzit dicêndu-ți că avem să ne rudim? pentru ce M. Ta să te mirĭ?

— Cum gândeștĭ c'o să mĕ rudesc eŭ cu un?.... rĕspunse Ștefan gângăind și făcênd o pausă care să suplinéscă epitetul ce gândea să dea haĭduculuĭ.

— Cu un hoț nu e așa? îl întrerupse căpitanul. Prea slăvite Dómne, să nu te prindă mirare. Ascultă o istorie. Era într'o mahala din Bucurescĭ o fetiță de 14 anĭ frumósă, fórte frumósă dar cinstită; ea era mângăerea bĕtrânețelor uneĭ mume neputinciósă și mândria unuĭ frate, care nu era iubit maĭ de nimenĭ. Acea fată trăi liniștită în mica sa căsuță până într'o zi, când vĕdù doĭ streinĭ — trecênd pe la feréstra căměruțeĭ eĭ, carĭĭ cum o zăriră la geam stătură în loc ca s'o privéscă. Din aceea zi acea copilă fù răpită cu d'a sila dela sînul maicĭĭ sale de bostangiĭ Domnescĭ și dusă... Dumnedeŭ scie unde. Sunt dece anĭ d'atuncea, era pe tron Constantin Racoviță fratele M. Tale. Când s'a reivit acea fată nu maĭ era ce era, nu maĭ era o fecióră, nu maĭ era un înger; era o femeie de lume, o ființă maĭ fără de rușine, un trup fără suflet, un suflet perdut; era țiitórea fratelуĭ luĭ Vodă,..... eare îĭ smulsese din inimă tot ce era frumos și de cinste și o îndopase cu tóte relele apucăturĭ: cu bețiĭ, neînfrânărĭ, nepăsare și desgust. Vederea asteĭ femeĭ perdute omorî pe mamă și trimise în codru pe frate. Măria Ta, acea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

copilă căḑută este ţiitórea M. Tale; iat'o, adăogà scoţênd pălăria şi lăpĕdând ipingeaŭa unuia din ceĭ ce sta pe lângă el.

De sub acel deghisămênt apărù înaintea luĭ Ştefan fiinţa cea maĭ puţin aşteptată, iubita luĭ, amanta luĭ, frumósa Flóre pe care acum o ţinea că este pe drumul mănăstireĭ dintr'un lemn. Vĕḑênd'o Vodă scóse un ţipet de spaimă şi împreună cu el toţĭ boeriĭ sĕ trase înapoĭ surprinşĭ.

— Fratele eĭ, urmà Miu, a găsit'o pe drum mergênd nu sciŭ unde, la o mănăstire ca să sĕ róge să i sĕ ierte pĕcatele câte a fost nevoită sĕ facă; el atuncĭ uitând jurămêntul ce făcuse d'a o perde, a adus'o aicĭ pentru a-ĭ face eŭ dreptate. Vĕḑênd că nu e stînsă în ea tótă raza de aplicare spre bine, am jurat a o aduce pe calea cea dreaptă, d'a o da îndĕrăt lumiĭ cum a fost maĭ nainte, adecă, în loc de o fată bună şi cinstită, bună şi cinstită femeie, şi însufleţit de ăst gând, o aduc înaintea înşelătoruluĭ eĭ şi ĭĭ ḑic: Ştefane Vodă, astă copilă a fost curată ca argintul strecurat şi tu aĭ acoperit'o cu tóte murdăriile; spal'o, curăţ'o şi ia-o de soţie.

— De soţie eŭ? strigà Ştefan tresărind; eŭ un domn cu o fată de rênd! nicĭ-odată.

— Ia-o, saŭ gătesce-te de mórte, strigă haĭducul cu o voce detunătóre.

— Maĭ bine mort decât înjosit.

— Nu te crede înjosit, dómne al oraşelor, cu o asemenea soţie; ea este sora domnuluĭ Codrilor, este sora mea....

— Sora luĭ Miu! murmurà boeriĭ în cor.

— Da boerĭ Dumneavóstră, da, cinstiţĭ ipochimenĭ, este sora mea; aşa e că de acum nu vĕ mai credeţĭ ruşinaţĭ că a-ţĭ ciocnit împreună pa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

harele în ciasurile de beţiĭ şi desfrânare? Veĭ face-o dómna M. Tale, de faţă cu mine, adăogà Miu adresându-sĕ cătră Vodă, saŭ de nu.... munţiĭ şi pădurile iar vor începe să sĕ clătéscă spăimêntate de atâtea nelegiuirĭ.

— M. Ta! strigà boeriĭ îngroziţĭ.

— Ce veĭ câştiga dacă-ţĭ veĭ perde zilele? obiectà Stavri.

— Fie-ţĭ milă de copiĭ noştri, replicà un boer în vêrstă.

— Frate, iertare, strigà Flórea căḑênd în genunche la piciórele luĭ Miu, nu-l perde frate, fie-ţĭ milă de tinereţa luĭ, nu-l sili să facă aceia ce nu-l lasă inima. Maĭ bine să trăesc eŭ nenorocità în munţiĭ teĭ, decât el să móră.

— Tacĭ femeie, strigà hoţul îmbrâncind'o puţin cam brutal, tu nu sciĭ ce ḑicĭ, nicĭ ce facĭ.

— Ridică-te Flóreo, ḑise Vodă dându-ĭ mâna şi nu maĭ plânge, căcĭ de azĭ încolo eştĭ femeia mea. Nu amenințările tale Miule, adăogà uĭtându-sĕ cu mândrie în ochiĭ căpitanuluĭ, ci rugăciunea ce ţĭ-a făcut astă copilă m'a îndemnat d'a face ceea ce fac. Boerĭ, vĕ înfăţişez pe dómna vóstră; cum vom ajunge în Bucurescĭ, vom sĕrbători nunta.

— Să trăiască M. Sa Dómna, strigară boeriĭ şi hoţiĭ descoperindu-sĕ.

— Maĭ aĭ acum ceva cu noĭ Miule? zise Vodă luând pe Flórea de mână.

— Ca frate, rĕspunse acesta, numaĭ doŭĕ cuvinte, doŭĕ dorinţe: să faceţĭ nunta chiar astăzĭ, la pólele ăstuĭ munte, în biserica satuluĭ şi să vĕ cununaţĭ de faţă cu mine şi ceata mea.

— Bine, îţĭ voiŭ îndeplini şi astă dorință, murmurà Vodă cam cu ciudă; afară de astea maĭ pretinḑĭ încă ceva?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ca frate nu, dragă cumnate, dar ca căpitan al haĭducilor meĭ, am încă multe de ḑis.

— Să le ascult și pe astea, rĕspunse domnul reașeḑându-sĕ.

— Iată ce ḑic ómeniĭ meĭ, urmà căpitanul șeḑênd și el; astă țĕră e a Românilor, Româniĭ trebue s'o și stăpânéscă, așa cere dreptatea, dar în fiinţă nu e așa. Greciĭ puși de Turcĭ aŭ răpit drepturile strămoșescĭ și ţine tronul ţĕreĭ cu japca, supune ţéra la birurĭ și angarale, și ţéra și ómeniĭ eĭ nu trag nicĭ un folos; tronul, prin urmare, este stăpânit de o haită de hoţĭ; ce să ḑicĭ? judecată haĭducéscă!.... Noĭ, urméză eĭ a judeca, suntem haĭducĭ, am luat cu topuzul în stăpânire codrurile, munţiĭ și drumurile cele marĭ, cum Greciĭ aŭ luat tronul ţĕriĭ fără voia eĭ; noĭ, ca și eĭ, globim și punem la bir pe cine găsim, în puterea aceleiașĭ legĭ carĭ iĭ îndreptăţesce pe eĭ d'a globi și pune la bir: legea celuĭ maĭ tare. Pentru ce dar, dacă suntem d'acelaș soiŭ, adecă confraţĭ, să nu ne bucurăm și noĭ de ceia ce sĕ bucură eĭ? de dreptul d'a ne face meseria nepedepsiţĭ? de ce să nu fim și noĭ legiuiţiĭ Domnĭ aĭ codrilor, cum sunt eĭ legiuiţiĭ Domnĭ aĭ orașelor? Noĭ avem un drept maĭ mare d'a ne bucura de ăst hatîr; noĭ prădăm pe bogat, iar pe sĕrac ajutăm; pentru ce dar să fim noĭ maĭ urgisiţĭ? Veḑĭ M. Ta, că dacă te gândescĭ maĭ departe cam aŭ o fărîmă de dreptate haĭduciĭ meĭ. Prietinesce vorbind, saŭ [illegible] am zice între rude, noĭ și M. Ta facem aceeași meserie, suntem tot un soiŭ de haĭducĭ care [illegible] putere răpim munca celor slabĭ și ne însușim cu d'a sila dreptul altuia; pentru ce să nu ne ajutăm ca confraţĭ? pentru ce să nu ne apĕrăm și să nu ne sprijinim uniĭ pe alţiĭ? Jefuesce M. Ta, jefuesce orașele și câmpiile, dar lasă-ne și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

noŭă un colţişor de ţéră: munţiĭ şi văile luĭ, şi, trăind în pace, ajutându-ne, apĕrându-ne, ne vom întări şi ne vom înmulţi.

Ästă propunere va părea de sigur cetitorilor curiósă şi semeaţă; boerilor grecĭ însă nu părŭ tocmaĭ astfel. Eĭ îndată ce auḑiră că ceia ce vor răpi vor stăpâni nesupĕraţĭ de nimenĭ, că de aci încolo nu vor maĭ fi furaţĭ ca pănă acum de cetele luĭ Miu, ci din contră vor fi apĕraţĭ la vremĭ critice, sĕ adunară în jurul luĭ Vodă şi după o mică deliberaţiune îl convinse că ästă propunere era maĭ mult în avantagiul luĭ.

— Mĕ învoesc, rĕspunse Ştefan după puţină gândire, îţĭ făgăduesc ca tu să fi mare şi tare în haĭducie, cât voiŭ fi eŭ mare şi tare în domnie, însă sub următórele îndatoriri: Să nu jefuesci nicĭ-odată pe ómeniĭ meĭ de casă, să nu furĭ averea domnieĭ mele, să nu prădezĭ moşiile domnescĭ după munte sau câmpiĭ; în colo fă cu ţéra ce veĭ putea; furăţĭ neamul cum veĭ voi şi păzesce-te de-a fi prins de ceĭ furaţĭ, că altminterĭ eştĭ perdut.

— Mĕ învoesc rĕspunse Miu, învoesce-te şi M. Te la paza următórelor puncturĭ: să nu sĕ prade nicĭ odată omul sărac decât cu cât ḑice legea, să nu sĕ ia din casa săraculuĭ cel din urmă mijloc de hrană pentru birurĭ, să nu sĕ globéscă nicĭ unul din ómeniĭ meĭ, să cinstescĭ şi să iubescĭ pe soţia M. Tale şi să nu calcĭ nicĭ una din învoelile de sus, căcĭ altminterĭ avutul M. Tale va fi răpit şi chiar tronul şi viaţa M. Tale vor fi smulse din ghiarele M. Tale. Nu te îngriji de mijlóce; am prea multe, şi ca să te încredinţez de puterea mea, la cea dintêiŭ călcare a învoeleĭ te voiŭ prevesti saŭ prin mine saŭ prin alţiĭ, d'aĭ fi chiar în sînul pământuluĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ştefan primi învoiala, jurà ca şi Miu pe sfânta cruce, că va păḑi tot ce s'a făgăduit şi apoĭ sĕ sărutà cu haĭducul frăţesce, el şi suita luĭ.

În seara aceleĭ zile, Ştefan Vodă sĕ cunună la o bisericuţă de lemn din vale cu amanta luĭ Florica, şi a doŭa zi pe seară plecà spre Bucurescĭ împreună cu soţia şi curteniĭ sĕĭ.

VII.

Dracul.

Fatală şi ruşinósă pentru Românĭ fù epoca Fanarioţilor, dar cea maĭ fatală şi maĭ ruşinósă parte din acea epocă fù scurta domnie a luĭ Ştefan Cehan, domn slab şi afemeiat, lacom şi risipitor, poltron cu ceĭ maĭ tarĭ şi fără îndurare cu cel maĭ slab ca el. Sêrmanul român era prada tuturor veneticilor, tuturor hrăpitorilor, tuturor tâlharilor! avutul luĭ era al celor ce aveaŭ maĭ multă putere şi câte odată maĭ multă îndrăsneală d'a i-l răpi, şi viaţa luĭ jucăria capriciurilor orĭ-căruĭ grecoteĭ. Streiniĭ pusese mâna pe tóte arterele sale vificătóre şi le strângeaŭ şi le storceaŭ de nu maĭ rĕmânea în ele nicĭ un pic de putere, nicĭ o scânteie de viaţă.

Boerĭĭ sĕ atrofiase ca şi poporul şi ceĭ ce nu suferiaŭ să îndure jugul cel ruşinos alergaŭ în pădure şi sĕ făceaŭ haĭducĭ; haĭducul ajunsese să apere viaţa, averea şi onórea bĭetuluĭ Român; să nu vĕ surprindă dar pactul ce a făcut Miu haĭducul cu Ştefan Vodă, nicĭ să-l luaţĭ drept o glumă saŭ scornitură; nedreptăţile făcute de Fanarioţĭ eraŭ atât de săritóre în ochĭ, încât revoltaŭ chiar pe aceia ale căror inimĭ eraŭ învêrtoşate de vêrsărĭ de sânge.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Miu nu credù drept glumă pactul ce făcuse cu Vodă, ci sĕ puse cu tot dinadinsul d'a păzi condițiunile ce a jurat și d'a veghia ca și cealaltă parte să sĕ ție de vorbă. El prădà și jefuì ca și maĭ nainte pe arêndașiĭ împilătorĭ, pe neferiĭ hrăpitorĭ și pe bogătașiĭ streinĭ, care din calicĭ sĕ făcuse ómenĭ cu stare, dar de baniĭ domnescĭ nu sĕ maĭ atinse și carĕle cu zacherale (proviziĭ) împĕrătescĭ nu maĭ furà puse la bir. El pe când jefuia, schingiuia și omora fără de cruțare pe orĭ-ce străin îĭ cădea pe mână, dar totdeodată veghea, ca săracul să nu fie nedreptățit de ómeniĭ stăpânireĭ, îngrijea ca strângĕtoriĭ de lude să nu ia maĭ mult decât li-sĕ cuvenia și sĕ lupta ca adunătoriĭ de biruri în natură să nu dea cu plęșca prin sate și să ia ce nu era cu drept.

El credea că Ștefan sĕ ținea de vorbă și sĕ legăna în brațele asteĭ ilusiĭ, din causă că nu maĭ vedea pe nicĭ un sĕrac înfruntând ca maĭ nainte întunecimea codrilor și asprimea munților, ca-să vie pănă la el să sĕ jeluiască. Unul din haĭduciĭ luĭ însă într'o zi îl scóse din astă amăgeală și îl făcù să vadă prin propiĭ sĕĭ ochĭ tristul adevĕr.

— Ia ascultă căpitane, ḑise el, de când prinseșĭ pe Vodă și boerĭ colea în codru nostru și în loc d'aĭ pune la glóbă sdravĕnă ca să-șĭ cumpere viața, te puseșĭ sa facĭ cu el o învoială al căruĭ cuprins nu-l scim, veniturile nóstre s'aŭ împuținat într'un chip simțitor. Nu maĭ dăm japca prin veniturile domnescĭ și carĕle pline cu bogatele zaharele merg nesupĕrate pe drumurile cele marĭ ca să sature lăcomia pașalelor dela Diiŭ și Giurgiŭ. Ce folos am tras noĭ din tóte astea?

— Noĭ nimic, dar sărăcimea fórte mult.

— Da de mult! strigà haĭducul pufnind de rîs.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Să cunósce că n'aĭ glagorie d'o para măĭ Corbene, díse Miu cam înțepat; aḑĭ slujitoriĭ domnescĭ nu maĭ ia cenușa din vatra săraculuĭ nicĭ vaca din bătătură ci numaĭ dreptul lor.

— Cine ți-a spus aste nagode?

— Cine? maĭ veḑĭ glótele de jeluitoriĭ năbuind munțiĭ noștri, ca să sĕ plângă de miile de nedreptățĭ?

— Să cunósce că n'aĭ eșit de mult din codru, ca să te plimbĭ prin ale sate și orașe.

— Tu mĕ sperĭ Corbene! strigă Miu sărind din locul unde ședea; ce fel a îndrăsnit Vodă să calce una din învoelele ce a încheiat cu mine? să nesocotéscă făgăduiala ce mĭ-a dat și să-și calce jurământul ce a făcut?

— Ba bine că nu, replică Corbeanu.

— Numaĭ una? numaĭ doŭĕ? zise Mirilă; tóte, tóte pănă la una sunt călcate și nesocotite.

— Dovediți-mĭ, dovediți-mĭ iute, strigă căpitanul furios, și veți vedea cum scie Miu să-și răsplătéscă împotriva călcătorilor de jurământ.

— Ia osteneală căpitane, răspunse Mirilă, de te preumblă puțin prin sate și orașe și veĭ vedea cât de bine Vodă își ține cuvêntul; veĭ auḑi chiar pruncii țipând în pântecile mumelor de gróza pârcălabilor și vistierielor. Sunt în unele locurĭ ómenĭ care aŭ fost apucați de zece orĭ să plătéscă capitația legiuită în puterea unor lude mincinóse.

— Voiŭ pleca, voiŭ pleca chiar din ăst minut, replică Miu, voiŭ alerga pretutindenĭ, voiŭ merge pănă în Bucurescĭ, și încredințându-mĕ, vaĭ lor!

— Ce le veĭ face? căpitane, ce le veĭ face cu 40 de brațe?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Cu 40 de credincioşi ca voĭ, strigă fratele Floricheĭ, voĭ nimicnicĭ 4000 de cochinţĭ.

— Dar 40,000 cu ce-ĭ veĭ birui?

— Pilda bună deştéptă simţirĭ amorţite, şi baniĭ şi făgăduele înviază pe ceĭ îndoelnicĭ şi lacomĭ. Sunt încredinţat că voĭŭ isbuti fraţilor, sunt sigur; să vĕ găsesc sănĕtoşĭ, în curênd veţĭ avea veştĭ despre mine; aide cu mine Zorilă; deocamdată numaĭ ajutorul tĕŭ îmĭ este trebuincios.

— Să nu te cunóscă cineva, căpitane, strigară haĭducĭĭ încunjurând pe şeful lor ca să-şĭ ia adio; feresce-te să nu te dea cineva de gât.

— N'aveţĭ grije, rĕspunse el stringêndu-le mânile pe rênd. Mirilă, te las pe tine în locul meŭ: adu-ţĭ aminte că eştĭ Român; fĕtul meŭ; lucrează ca un Român când veĭ pedepsi strâmbătatea şi veĭ ajuta nenorocirea; fiĭ ca şi mine bun cu Româniĭ şi rĕŭ cu străiniĭ prigonitorĭ.

Cincĭ minute după pronunţarea astor cuvinte Miu nu maĭ era între camaradiĭ sĕĭ.

Sórele apunea după un deal când întra în satul Gherghiţa doĭ grecĭ urmaţĭ de vr'o şépte arnăuţĭ călărĭ ca şi eĭ; venirea lor fù precedată de o mare mişcare în sat, şi de vociferărĭ iuţĭ şi sperióse: „fugiţĭ că vin Turciĭ“ strigaŭ toţĭ din tóte părţile eşind din casă şi fugind spre pădure sperioşĭ.

— Ah bostan de Vlah! strigă unul dintre grecĭ vĕdênd că presenţa lor a pustiit satul întreg, aŭ fugit eĭ, însă eŭ voiŭ sci să-ĭ silesc a sĕ întórce îndată din bajenărit. Arnăuţĭ, daţĭ raita prin pădurea vecină şĭ orĭ-ce suflet omenesc veţĭ găsi p'acolo aduceţi-l încoa; tu ciauş scapĕră într'un mototol de câlţ şi-l aruncă aprins pe învĕlitórea bisericiĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Evghenis, murmurà ciauşul.

— Supune-te, strigà fiul plévei Stambulu cruntând sprânceana; asemenea şi voi, adăogà adresându-sĕ cătră arnăuţi. Acum după ce am rĕmas singuri, vere Polihronie, să descălicăm şi să mergem a rĕscoli prin case.

— Eŭ nu eram de părere să dăm foc biserice, rĕspunse Polihronie, descălicând; de! este biserică ortodoxă şi noi ca ortodoxi.....

— Ce stai tu de vorbesci? întrerupse celălalt; Vodă nu scie de ortodoxie, nici de biserici; el cere bani şi noi asemeni; mojicul nu ese din cuiburile lupilor unde s'a vîrît prin nici un mijloc pănă nu vede că casa Domnului este în primejdie.

— Fă ce sciĭ, replicà Polihronie plecând capul în jos, eŭ n'am poruncit, eŭ îmi spăl mânile ca Pilat.

După terminarea ăstui dialog, legalii agenţi ai fisculu întrară prin case întocmai ca nisce voinici din ceata lui Miu, adecă rupênd încuetori şi spărgênd uşi, şi ca şi ei procedară la strângerea dărilor ce pretindeaŭ, stricând lăcate şi brósce, descuind lădi, tronuri şi dulapuri şi luând tot ce găseaŭ fără să întrebe pe nimeni şi fără să preţuiască, împreună cu cineva din ceĭ interesaţi, valórea lucrurilor luate. După ce făcură un maldăr de deosebite obiecte şi scule, deteră un semnal óre-care şi îndată sĕ ivi un car condus tot de un grec; acest grec aruncà într'însul tóte obiectele percepute după legea codrilor şi apoi plecà de unde a venit. Acéstă procedare legală era luminată de ultimele raze ale sóreluĭ şi de primele flacări ale focului ce cuprinsese clopotniţa bisericuţeĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Îndată ce sĕ rĕspândi turbiliónele de fum în aer şi limbile de foc începù a cuprinde cu devastătórele lor braţe şindrila cea uscată de pe biserică, un ţipet îngrozitor sĕ auḑi eşind din pădurea vecină şi după el sĕ ivi o mulţime mare de ómenĭ, femeĭ, bĕtrânĭ şi copiĭ alergând ţipând spre direcţia bisericeĭ. Fără nicĭ un instrument, fără topóre şi maĭ fără apă, aceştĭ înfocaţĭ iubitorĭ aĭ vetriĭ lor şi aĭ bisericiĭ lor stinseră focul în câteva minute.

După ce isbutiră să năbuşéscă incendiul, fiecare sĕ îndreptà spre casă ca să vadă ce le-a rĕmas nejefuit de lăcomia grecéscă, dar deodată arnăuţiĭ eşiră din pădure pe unde-ĭ cătase în zadar şi puse mâna pe maĭ marĭĭ satuluĭ.

— Pentru ce aţĭ fugit mojicilor când ne-aţĭ vĕḑut? strigà camaradul luĭ Polihronie încolăcindu-şĭ piciórele pe un covor ce puse să-ĭ aştérnă pe o prispă.

— Ne ertaţĭ M. Ta rĕspunse un moşneag bĕtrân căḑênd în genunche, ne-aŭ minţit că vin turciĭ şi noĭ biet de fricà am voit să ne mântuim copiĭ.

— Şi dacă veneaŭ Turciĭ? ce era?

— O! M. Ta! Turcul e păgân spurcat, el n'are milă.

— Dar pentru ce v'aţĭ întors când aţĭ vĕḑut biserica aprinsă?

— Pentru că am cunoscut că nu sunt Turciĭ carĭ aŭ venit; Turcul pradă, omóră, jefuesce, caută, rĕscolesce pădurea, apoĭ pârjolesce satul şi t[illegible] la urmă biserica.

— Ce voĭ credeţĭ că noĭ am dat foc [illegible] serică? sunteţĭ greşiţĭ; popa de grabă ca sà fuga maĭ iute, a lăsat vr'o luminare nestinsă....

— Şi lumînarea a aprins tocmaĭ învĕlitórea

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

bisericiĭ! întrerupse cu un ton ironic un individ îmbrăcat ţĕrănesce, care de câteva minute apăruse între ţĕranĭ.

— Tacĭ tu mojicule; strigà încruntându-sĕ grecul; nimenĭ nu te bagă în vorbă. Dacă nu eram noĭ şi arnăuţiĭ noştri, urmà dênsul adresându-sĕ cătră bĕtrânĭ, biserica vóstră ardea cu totul şi pe lângă ea tot satul. Sunteţĭ datorĭ să rĕsplătiţĭ cu 100 de turaliĭ pe aceştĭ vitejĭ care v'a mântuit avutul şi legea.

— Săraciĭ de noĭ! strigară ţĕraniĭ scărpinându-sĕ în cap, asta e curată năpaste; noĭ singurĭ ne-am stins focul, iar nu ómeniĭ M. Tale? de unde tătariĭ să maĭ scótem acum atâţea banĭ?

— Nu crâcniţĭ nemulţămitorilor; faceţĭ îndată cislă şi numĕraţĭ colea baniĭ; pe lângă asta veţĭ maĭ plăti un bacşiş de 40 turaliĭ pentru că aŭ împrăştiat din acest sat o ceată de hoţĭ ce v'a prădat casele în lipsa vóstră; mi-sĕ pare că eĭ eraŭ din ceata luĭ Miu.

— Vaĭ de noĭ! suntem şi prădaţĭ! suspinară bieţiĭ Românĭ.

— Nu de tot, fiind că am venit noĭ din vreme. Pe lângă astă sumă, adăogaţĭ aceia ce ni sĕ cuvine pentru 300 de lude, pentru ploconul isprăvnicieĭ, ploconul sămeşiĭ, sfertul dajdiĭ, oerituluĭ şi vinărituluĭ, sfertul pentru găleată, şi pentru óia sécă, pogonăritul, văcăritul şi ierbăritul pe un an întreg, şi peste astea tóte 30 de talere glóbă pentru zăbava ce a-ţĭ făcut de-a plăti capitaţia, bez atâtea pentru că v'aţĭ arĕtat rĕsvrătitorĭ şi nesupuşĭ poruncĭĭ stăpânescĭ.

— Aulio măiculiţă! strigară sîrmaniĭ muncitorĭ acoperindu-şĭ feţele cu mânile; ce nevoĭ maĭ sunt şi astea! alaltăerĭ plătirăm de ne-am spetit.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Tăceţĭ mocârţanilor şi nu vĕ întindeţĭ maĭ mult că vĕ rup spetele; a-ţĭ plătit deunădĭ capitaţia pentru haraciul împĕrătesc, pentru ploconul baiaramuluĭ, pentru goştină şi.... şi a-ţĭ maĭ dat pentru zahereaŭa ce sĕ adună pentru curtea împĕrătéscă: unt, brândă şi puĭ. Aia e altă dare, alta este asta ce vĕ cerem acum.

— Dar după care pravilă şi după care poruncă, cinstiţĭ boerĭ împilatĭ pe bieţiĭ ómenĭ cu asemenea dărĭ despuitóre? zise cu o voce sonoră necunoscutul ţĕran puindu-sĕ în faţa evghenistuluĭ, care fuma pe covor în mijlocul mulţimeĭ de ómenĭ ce plângeaŭ şi sĕ jeluiaŭ.

— Nu este treaba ta mojicule, rĕspunse grecul cu flegmă; nu este datoria vóstră să întrebaţĭ pentru ce plătiţĭ, ci să plătiţĭ; tacă-ţĭ dar gura dacă vreaĭ să nu mănâncĭ o păruială ce n'aĭ gustat de când eştĭ.

— Zĕŭ! de grabă ţĭ-o fi? rĕspunse acesta cu sânge rece, ia fă bunătate de scóte la ivélă porunca domnéscă, în puterea căria puneţĭ birurĭ pe norod.

— Ia umflaţi-l strigă grecul, adresându-sĕ către arnăuţĭ.

— Nu vĕ apropiaţĭ, că vĕ sdrobesc ţestele, strigă streinul scoţênd doŭĕ pistóle dela brîŭ şi îndreptându-le spre arnăuţĭ; nu maĭ plângeţĭ fraţilor adăogă streinul, căcĭ străin era pentru sătenĭ acest om al luĭ D-ḑeŭ, ci armaţi-vĕ cu ce puteţĭ ca să goniţĭ din bătătură aste lifte lacome şi fricóse.

— Nicĭ o mişcare de energie nu rĕspuse acestuĭ apel eroic; toţĭ sĕ retrase la o parte tremurând de fricĕ.

— Mişeilor! esclamă străinul indignat, voĭ nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai sunteți Români; frica v'a amorțit chiar inima; dacă nu vreți voi să mĕ ajutați, am la cine alerga eŭ.

— Înhățați-l, strigară grecii cătră arnăuții, care sĕ fereaŭ de gurile pistólelor.

— La mine vitejii mei, strigà streinul fluerând, la Miu; sunt eŭ căpitanul vostru, eŭ Miu care vĕ chem.

Un fluerat depărtat, acela al luĭ Zorilă, care era ascuns în pădure rĕspunse acestuĭ apel curagios și după el o generală aclamațiune.

— Trăiască Miu, trăiască căpitanul haĭducilor, mórte grecilor, eși din pepturile țĕranilor și cu toții năvăliră spre arnăuți; bieții ómeni îndată ce auḑiră de Miu, prinseră curagiŭ și goniră din inimile lor ghețul friceĭ.

Nu maĭ e de vorbit să vĕ spun că grecii cu arnăuții cu tot aŭ tulit'o chiar din minutul când a auḑit că Miu era lângă eĭ; asemenea a dispărut și căpetenia haĭducilor în învălmășéla entusiasmuluĭ.

Ștefan Vodă în aceiași zi chemase în juru-ĭ pe toți favoriții curții sale, adecă pe ceĭ maĭ lacomi greci ce venise cu sine din Constantinopole spre a pune trebile țĕreĭ, adecă ale lor la cale.

Pe când sĕ petrecea unele ca cele descrise maĭ sus prin lăcașurile mojicilor de sătenĭ, în lăcașul aceluia ce le provoca, adecă în palatul luĭ Ștefan Vodă Racoviță, era adunat un sfat mare însoțit de petreceri și zaiafet. Ceĭ ce venise maĭ de vreme așteptaŭ în anticameră până să le vie rîndul să sĕrute póla M. Sale, când sĕ va scula din pat, și aceia ce eșise din iatacul domnesc, cum am zice ceĭ maĭ intimĭ, trecuse într'o cămară laterală ca să vorbéscă între sine, să sĕ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

consulte și să sĕ întrebe despre motivul acesteĭ chemărĭ. După ce sĕ terminà ceremonia sărutărĭĭ póleĭ, trecù și M. Sa, în acéstă cameră și după câteva dialogurĭ neînsemnate schimbate cu unĭĭ boerĭ, zise adresându-sĕ cu voce tare cătră toțĭ:

— V'am chemat, cinstițĭ boerĭ și prietinĭ să ne sfătuim despre multe păsurĭ ce bântue domnia nóstră și țéra ce domnim; maĭ întêiŭ despre mijlocul prin care să înlăturăm fără de rĕutate de lângă persóna nóstră ființa, pe care am fost nevoit s'o primesc sub numele de dómnă a mea într'un minut de primejdie și amețire cunoscut de Dumneavóstră, si apoĭ spre a ne sfătui în privința chipuluĭ prin care să stîrpim pe acel tâlhar îngrozitor, care a ajuns spaima țĕreĭ întregĭ. Aștept să soséscă Stavri și pe urmă să ne întrunim cu toțiĭ în camera Spătărieĭ și să ne adunăm tóte înțelepciunile și ispitirile la un loc spre a găsi un mijloc repede și puțin primejdios, prin care să dobândim stârpirea țĕreĭ întregĭ.

— Postelnicul Stavri, anunță un copil de casă.

— Deschide ușile cămăreĭ tronuluĭ, rĕspunse Vodă, și lăsațĭ să între aceĭ ce ne aștéptă. Să-ĭ urmăm și noĭ boerĭ, adăogà sculându-sĕ și îndreptându-sĕ spre una din ușĭ.

Pe când Vodă și boerĭĭ întra pe ușa cea mare a săliĭ Tronuluĭ, pe altă ușe care comunica cu haremul, eșĭ un om calcând în degete și închidênd ușa fără sgomot întocmaĭ ca o năluca.

— Dați-vĕ părerile, iubițiĭ meĭ, adăogà M. Sa, oprindu-sĕ aprópe de tron, sfătuiți-vĕ maĭ întêiŭ și pe urmă luminați-mĕ și arĕtați-mĭ cum să vĕ fac pe deplin fericițĭ, cum să vĕ pot da maĭ multe averĭ și gheliluri și cum să vĕ apĕr de tâlhariĭ aceia ce v'am dat?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Să trăiască Miu, să trăiască căpitanul haĭducilor; mórte Grecilor. (pag 57).

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Să ne armăm cu mic cu mare, noĭ şi slujitoriĭ noştri şi să călcăm fără veste munţiĭ unde sĕ ascunde haĭta luĭ Miu, îşĭ dete părerea unul.

— Să punem preţ mare pe capul asteĭ căpeteniĭ de tâlharĭ, obiectà altul.

— Să cumpĕrăm unul dintr'aĭ luĭ, zise al treilea.

— Să punem birurĭ şi angarale grele pe sate ca să ni-l prindă şi să ni-l dea pe mână viŭ saŭ mort, opină un al patrălea.

— Să formăm şi noĭ o bandă de tâlharĭ, rĕspunse al cincelea, leită la năravurĭ şi îmbrăcămintę ca a luĭ Miu, astă bandă să prade satele moşnenilor bogaţĭ şi pe boeriĭ pămêntenĭ, să sĕ împretinească cu ceata luĭ Miu, să sĕ pue chiar sub poruncile luĭ şi odată, când le-o veni bine, să pue mâna pe el şi să-l piardă; atuncĭ ceata luĭ sĕ va împrăştia şi.... aceea ce acum întră în punga luĭ, atuncĭ va întra într'a nóstră.

— Bun pentru frate, rĕspunse Vodă, dar pentru soră?

— Pentru M. Sa dómna? murmurà uniĭ uitându-sĕ în juru-le cu fricĕ.

— Nu e vorbă aci de dómnă, eŭ nu sunt însurat; o jucărie făcută la umbra unuĭ munte şi nebine-cuvêntată de un arhiereŭ nu e cununie domnéscă recunoscută de Dumneḑeŭ. Prea sfinţia sa Metropolitul mi-a spus'o.

— A avut dreptase Prea o sfinţia sa, rĕspunse Stavri.

— Este o înclinare trecĕtóre, urmà Vodă, mi s'a urît cu acea înclinare; voiŭ să mĕ însor ca un domn; Domnul Moldoveĭ mĭ-a vorbit de fie-sa şi de doŭĕ milióne de talere.

— Astă sumă nu e de lăpĕdat M. Ta, zise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

un velit, învoiți-vĕ stăpâne și cât pe cealaltă..... mănăstirile nu sunt făcute de geaba.

— Pe lângă mănăstirĭ, întrerupse altul, maĭ sĕ întrebuințézĕ pe la soróce nisce bĕuturĭ, care adórme și nu deștéptă.

— Nu voiŭ să o omor, rĕspunse Vodă, dar voiŭ să i-sĕ ștérgă numele; stațĭ jos cinstițĭ boerĭ și chibzuițĭ pănă să găsițĭ un mijloc.

Aste cuvinte le zise îndreptându-sĕ spre tron ca să șédă pe el, dar suind o tréptă stătŭ în loc și cu mirare luà după perna tronuluĭ un petec de pergament.

— Ce va să zică una ca asta? zise el! cine a pus astă hârtie pe tronul meŭ; veḑĭ logofete Apostolache ce este scris pe ea?

Logofĕtul, după ce salută făcênd o profundă temenea, ceti cele următóre:

„Miu, Domnul codrilor, cumnatului sĕŭ Ștefan, Domnul orașelor.“

„Iubite cumnate,“

„Aĭ călcat multe din alcătuirile învoelelĭ nóstre și îțĭ „daŭ cea dintêiŭ înșciințare; sĕracul sĕ prădézĕ, nevinova- „tul sĕ năpăstuesce, vĕduva și sêrmanul sĕ apasă; bagă de „seamă căcĭ dacă nu veĭ face să înceteze unele ca astea, „Miu sĕ ține de cuvênt, el are acum sub poruncile luĭ „20,000 de ómenĭ și mâne 200,000; el sĕ bucură de mij- „lóce puternice, care ajung pănă în cămara de culcare a „M. Tale; păzesce-te, și scuipă-țĭ în sîn, căcĭ dacă acum te pedepsesc numaĭ prin pagubele ce-țĭ voiŭ pricinui, te prevestesc că cu al doilea prilej voiŭ fi nemilos.“

„Miu.“

— Soră-sa l'a pus aicĭ, zise unul din boerĭ.

— Nu, soră-sa este dusă de doŭĕ sĕptĕmânĭ la o mănăstire de peste Olt, rĕspunse Vodă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Vre-un credincios al eĭ.

— Toţĭ sunt duşĭ cu ea. Comise numaĭ tu poţĭ a ne lămuri maĭ bine.

— Măria Ta, rĕspunse Comisul, scie bine că am încuiat tóte cămările haremuluĭ şi cheile le-am dat în mâna M. Tale, p'acolo n'a putut întra nimenĭ; asemenea nicĭ pe uşa cea mare care am descuiat'o înaintea Postelniculuĭ Stavrache, nicĭ pe uşa pe unde a-ţĭ întrat M. V.; uşa despre harem, cum vedeţĭ este încuiată.

— Ciue dar a adus astă scrisóre? strigà Vodă supĕrat

— M. Ta, rĕspunse Comisul uitându-sĕ cu băgare de seamă la scrisóre, póte că dracul a adus'o după cum glăsuesce chiar astă carte. „Nu „te gândi cum am pĕtruns până aci, dice Miu, „nicĭ cum pot pĕtrunde orĭ unde; eŭ sunt dracul, „înainte-mĭ tóte uşile sĕ deschid.“

— Póte să fie; dise unul scuipându-şĭ în sîn.

— Nu e de mirare, replică altul făcêndu-şĭ cruce.

— Este maĭ tare decât puterea lovitureĭ nóstre! esclamà un al treilea clătind capul.

— Să răbdăm şi să ne supunem, urmà un al patrălea suspinând.

— Nu cred să fie aşa puternic, zise cu nĕcaz Vodă; să cercăm a-l lovi maĭ cu tărie căcĭ póte să eşim biruitorĭ.

— De prisos orĭ-ce cercare M. Ta, rĕspunse boerĭĭ înfiorându-sĕ; a sĕ lupta cineva cu ómenĭĭ, calea-valea, dar cu dracu!.... bîrr!....

— Fricoşilor, ripostà Ştefan cu dispreţ; eşiţĭ nu maĭ am nevoe de voĭ; mĕ voiŭ scăpa eŭ de el cum voiŭ sci şi aceea ce voiŭ câştiga nu voiŭ maĭ împărţi cu voĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Boerii surîseră cu neîncredere auḑind astă amenințare și eșiră binișor din palat.

— Doŭă milióne! să perḑ doŭă milióne talere? strigà Vodă rĕmâind singur, apoĭ să rĕmâĭ și cu o iubire stinsă pentru vecie! nu sĕ póte; Miule fi om, orĭ drac, nu-mĭ pasă, eŭ tot te voiŭ birui.

VIII.

Florica.

În timp de 2 lunĭ Dracul, saŭ maĭ bine Miu, care singur în persónă pusese pe scaunul domnesc primul avertisment, ca unul ce avea un al doilea esemplar din tóte cheile surorii sale, s'a ținut de vorbă; a prădat și jefuit tóte bunurile domnescĭ ce-ĭ căḑuseră în mână, a răpit toți baniĭ ce sĕ adusese la curte de sameșĭ și vistieriei după lude și alte dăjdiĭ, a călcat tóte nămestiile Comisieĭ cele maĭ bine apĕrate și a trecut sub foc și sabie tot ce a fost maĭ iubit de cătră Cehan și consilieriĭ sĕĭ. Vodă însă, nu și-a schimbat purtarea, n'a încetat d'a apĕsa și împila biata sĕrăcime și nu a consimțit a pune frêŭ abusurilor și strâmbătăților.

Un țipet de gróză eșia din tóte pepturile, un suspin de durere din tóte inimile: nu era Român, bogat saŭ sărac, care să nu sufere vr'o nedreptate din partea guvernului și a Grecilor luĭ; părea că sunase ora cea din urmă a acesteĭ țĕrĭ atât de necuvêntată de Dumneḑeŭ și așa de maltratată ómenĭ.

Afară de acest flagel sĕ adăogà încă unul: órde întregĭ de Turcĭ, de Bulgarĭ și Arnăuți comandați de câte o căpetenie treceaŭ Dunărea, je-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fuiaŭ şi robiaŭ pe locuitoriĭ din vecinătate şi apoĭ treceaŭ dincolo încărcaţĭ de vite şi sclavĭ fără să fie apăraţĭ de ómeniĭ stăpânireĭ. Aceştia nu numaĭ vedeaŭ şi tăceaŭ, dar şi le daŭ ajutor ca să dobêndească har înaintea prea Puternicilor Paşele după lângă Dunăre. Nenorocitul ţĕran spăimêntat de aceste călcărĭ sărăcitóre şi omorîtóre începuse a năpusti casă, câmp şi orĭ-ce avere ca să-şĭ scape viaţa sa şi a familiĭ sale prin prăpăstiile munţilor; dar nicĭ acolo nu găsea pace! Aci era globit de strângĕtorul de lude, aci jefuit de cătră bande de pârcălabĭ mincinoşĭ, care îĭ despoiaŭ pe faţă ziŭa nămiezea mare cu legea în mână, aci prădat de nenumĕrate bande de hoţĭ, hoţĭ în puterea cuvêntuluĭ, care ucideaŭ şi despoiaŭ până la piele pe sĕrac şi bogat, pe Român şi pe străin, şi sub numele luĭ Miu, comiteaŭ cele maĭ marĭ nelegiuirĭ. Din aste bande, unele eraŭ subvenţionate de grecime şi compuse din tot ce a avut Bulgaria şi Turcia maĭ înjosit şi maĭ fără de lege, iar altele jefuiaŭ pe comptul lor şi eraŭ compuse din streinĭ, care vĕdênd că dincoa de munţiĭ lor e sat fără cânĭ, eĭ trecusc ca să sĕ plimbe fără ciomag. O panică oribilă domnia pretutindenĭ! Sêrmana Românie devenită prada tuturor veneticilor, ajunsese să fie apărată numaĭ de o mână de ómenĭ: de banda luĭ Miu, o ceată de haĭducĭ.

Ce făcea guvernul? Ce făcea boeriĭ ţĕreĭ? Ce făcea poporul? Guvernul ca străin, nedurându-l inima de păsurile ţĕreĭ, bea, mânca şi subsemna ordine peste ordine scornitóre de imposite; boeriĭ, ca totd'auna după obiceiul lor, năpustise ţéra pe mâna grecilor şi îşĭ risipea imensele lor averĭ stăruind pe lângă curţile streine, ca să do-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bêndească tronul ţĕreĭ prin banĭ şi intrige şi poporul, sêrmanul! el nu scia ce să facă, încătrăŭ să apuce şi unde să sĕ adăpostéscă, de câte nevoĭ eraŭ pe capul sĕŭ; în inima sa abătută de atâtea suferinţe, sĕ stinsese maĭ tot simţĕmêntul omenesc.

În acel timp de gróză citat de istoricĭ între cele maĭ oribile din câte aŭ fost, rĕmăsese numaĭ un cap şi câte-va braţe, care să apere pe Românĭ de urgia streinilor şi a creaturilor lor, un om, care n'avea nicĭ sciinţă nicĭ capacitatea unuĭ conducĕtor, şi nu dispunea de mijlóce legale spre a practica acea curagiósă apĕrare! Însă acel om, acele braţe eraŭ în destul de puternice ca să pue pe gânduri pe puternicii ţileĭ şi pe aceia ce eraŭ toleraţĭ d'a comite fără-de-legĭ, pentru că domnia în consciinţa lor o credinţă nestrămutată că-şĭ făceaŭ datoria de bunĭ Românĭ. De multe orĭ numele luĭ Miu a oprit pe Ştefan a dicta vre-un noŭ ordin apăsător, de multe orĭ spaima luĭ Miu a înfrânat lăcomia Grecilor, de multe orĭ fantoma luĭ Miu a înfiorat pe ucigaşiĭ poporuluĭ şi i-a silit să redea aceia ce jefuise prin îngrozire şi împilare. Pe fie-care zi sĕ auḑia cumcă un sat călcat şi împresurat de bande de incursorĭ streinĭ, a fost mântuit de Miu şi ómeniĭ luĭ, carĭ ca o furtună venită din senin, aŭ căḑut peste împresurătorĭ şi i-a risipit ca p'o colónă de fum; pe fie-care zi sĕ ducea vestea că un oraş a fost scăpat prin Miu de o numĕrósă ceată de streinĭ vagabonḑĭ; pe fie-care zi sĕ împrăştia scirea că prin Miu s'aŭ alungat mulţĭ perceptorĭ mincinoşĭ, care căḑeaŭ năpaste pe vre-o plasă din ţĕră spre a îmbogăţi cine scie pe ce influent al zileĭ; de multe orĭ chiar ómeniĭ Domniiĭ aŭ fost opriţĭ de Miu d'a comite abusurĭ şi escesurĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Astă conduită nedemnă de un hoț, a căreĭ misiune e d'a face numaĭ rĕŭ și strâmbătațĭ, atrase asupra neînțelesuluĭ cap de haĭducĭ, ura tuturor acelora ce sĕ temeaŭ de el. Grecĭĭ, ordele incursorilor de peste Dunăre, bandele de tâlharĭ îșĭ dete cu toțiĭ mâna ca să piardă pe acest om, care le causa multe neajunsurĭ. Ceĭ puternicĭ din Bucurescĭ, să jurară a-l nimici cât maĭ curênd și maĭ curênd a pune în lucrare ceea ce hotărîse la svatul din sala tronuluĭ, fiindcă poporul Român începuse a sĕ agita în toropeala somnuluĭ sĕŭ și a da semne de o curêndă deșteptare. Din multe părțĭ ale țĕreĭ începù a sĕ audi murmure de nemulțămire și cercărĭ de resistență; aste simtome provocate în general numaĭ de ómeniĭ luĭ Miu, care din ce în ce îșĭ înmulția forțele, era demne d'a nelinisci pe aceia ce voiaŭ ca Româniĭ să dórmă în etern spre a putea să fie esploatațĭ în voe.

Miu sĕ informà de tóte manoperile inimicilor sĕĭ și de cualițiunea lor secretă, și, ca să le dejóce planurile, sĕ decise a da fie-căruia inimic pe neașteptate și succesiv câte o lovitură țépănă. Ștefan fù pus maĭ întêiŭ de toțĭ pe listă.

Pe când Miu discuta cu ceĭ maĭ intimĭ camaradĭ aĭ sĕĭ planul prin care sĕ ajungă la scop, Curtea luĭ Ștefan Vodă sĕ muta din capitală la una din moșiile Măriĭ Sale și petrecea în veseliĭ de tot felul la umbra unor ziduri țapene ce de fortăreață ce încunjuraŭ un palat de vară. palat era terminat de curênd prin nenum brațe de Românĭ, care fusese luate de beil fusese durat, fortificat cu parapeturĭ gróse și șanțurĭ adêncĭ dinadins, ca să serve domnitoruluĭ de refugiŭ în timpurĭ grele; arta însă a unor archi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tecți faimoși, sciuse a da solidului o eleganță demnă d'a goni urîtul din sufletul unuĭ prisonier. Eleganța architectureĭ și frumsețea grădinilor ce o încunjura sĕ întreceaŭ între ele pentru ca să facă pe omul, care era acolo să sĕ crează în mijlocul paradisuluĭ. Cu cât sânge o maĭ fi fost frământat varul ce cimenta pĭetrile și cărămidile asteĭ zidirĭ! cu câte sudorĭ or fi fost udate florile și arborii, cu câte lacrime o fi fost amestecată apa ce cădea din basinurĭ în plóĭe de diamant!

Vodă într'una din primele zile de tómnă ale anuluĭ 1765, sta într'o rînă pe o sofa ce era așezată într'un cochet chioșc dintr'un desișĭ al grădineĭ și bênd cafea și fumând dintr'un lung ciubuc, vorbea cu Stavrache cam în modul următor:

— Nu te-aĭ maĭ dus postelnice pe la Țarigrad, să afli ce sĕ petrece p'acolo? Aĭ părăsit capuchehaiatul de când am venit eŭ în țéră și abia odată aĭ maĭ dat p'acolo, nu scim ce o fi zicênd visirul și pașalele de noĭ.

— Măria Ta, rĕspunse favoritul, să n'aibĭ teamă de vizir și pașale, eĭ sunt ca rótele caruluĭ: nu scârțăe câtă vreme sunt unse. M. Ta, îțĭ împlinescĭ datoria cât sĕ póte de bine, pentru ce să maĭ murmure?

— Maĭ sciĭ pentru ce? ce e drept plocónele și bacșișurile sĕ împart la Constantinopole cu grămada; mĕ ține maĭ bine de 20,000 de pungĭ pe fie-care an, însă Turcul e lacom și nemulțămitor, vinde pentru un preț maĭ mare pe acela ce îl îmbuibă cu maĭ multe bunătățĭ.

— Fiĭ pe pace M. Ta; nicĭ-odată nu póte da cel ce umblă cu jind pe lângă stup maĭ mult decât cel ce are stupul în mână.

— Așa e, dar maĭ sunt nădejdele și făgăduelele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Turcul scie proverbul mojicilor de Românĭ; maĭ bine adĭ un oŭ decât mâne un boŭ şi sĕ ţine de el!

— Să dea Dumneḑeŭ, ḑise Ştefan suspinând însă, nu sciŭ de ce, de câtă-va vreme mi-sĕ bate ochiul stâng, care mĭ-a băgat o frică în inimă de mĕ face să visez fel de fel de bazagoniĭ înfiorătóre.

— Jucăriĭ d'ale nopţiĭ stăpâne.

— Nu sciŭ ce să cred, însă drept îţĭ spuiŭ, mĭ-e frică c'o ajunge până la Sultanul murmurile acestor nemulţămiţorĭ de Românĭ şi mĭ-o aduce asupra capuluĭ vr'o urgie neaşteptată.

— Nu te teme de nimic din acea parte stăpâne; cât veĭ avea banĭ, Turciĭ sunt mieĭ.

— Oh! pentru ale sătura lăcomia şi a scăpa de vremurĭ rele, am făcut ce am făcut până acum spre a aduna banĭ. Credĭ că dacă n'aşĭ fi fost silit de astă nevoe, m'aş fi purtat aşa de rĕŭ cu locuitoriĭ acesteĭ ţĕrĭ, care m'aŭ înălţat şi îmbogăţit? Nu, din potrivă m'aş fi silit să fiŭ iubit de el, cel puţin cât este Miu.... un tâlhar!....

— Să părăsim aste gândurĭ, stăpâne, ḑise confidentul sculându-sĕ repede după divanul pe care sta; ele sunt prea posace, v'a întristat faţa; să vorbim maĭ bine de altceva, spre pildă de sora ăstuĭ haĭduc.

— De Florica! de Dómna mea?

— Dómna M. Tale! esclamă rîzênd Fanariotul.

— La dreptul adevĕr e Dómnă, ḑise Vodă oftând, şi ar avea drept, sêrmana fată, să pórte ăst nume în faţa lumiĭ întregĭ, căcĭ mĕ iubesce şi numaĭ eĭ datorez viaţa.

— Şi mórtea tot eĭ o datoraĭ dacă frate-sĕŭ voia să te piardă, căcĭ ea ne-a vêndut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Nu sĕ scie, hoțiĭ a prins'o pe drumul mare fără s'o cunóscă.

— Să cunósce stăpâne că tot o iubescĭ, căcĭ îĭ credĭ tóte poveștile ce-ți spune; eŭ în locul M. Tale, aș avea teamă să iubesc o soră de hoț, prin mijlocul căria póte a întrat superstiția în boerĭ că frate-sĕŭ e însuși dracul.

— Tacĭ gură rea, dise Vodă cu óre-care umor; ce putea ca să facă din Rîmnic în Bucurescĭ?

— Ce nu sĕ póte să facă o șoĭmană de muere hotărîtă ca ea?

— Tacĭ, îți dic, repetă stăpânul sĕŭ puindu-ĭ mâna la gură; iat'o că vine încoa; am maĭ spus odată că nu pot să mĕ despart de dênsa, nu pot să trăiesc o zi fără s'o vĕd, am prins slăbiciune de ea, prin urmare voiŭ să n'o mâhnesc, ci s'o socotesc, dacă nu ca p'o dómnă, cel puțin ca p'o țiitóre.

Pe când Vodă și confidentul sĕŭ termina acest dialog, Florica strecurându-sĕ cu un pas ușurel printre boșchete și florĭ, ajunse la feréstra chioșchiuluĭ și apucând capul soțuluĭ sĕŭ între mânĭ îĭ depuse pe frunte o sărutare înfocată și apoĭ îĭ zise:

— Măria Ta, căpitanul arnăuților vĕ caută pretutindenĭ ca să vĕ spue ceva.

— Și a găsit un copil de casă frumos ca tine, zise Vodă surid̨ênd, ca să-și spue dorința luĭ? de când aĭ întrat sub poruncile mareluĭ Comis, frumósa mea porumbiță?

— De când este trebuință d'a sĕ priveghia asupra zilelor M. Tale maĭ mult ca orĭ când, rĕspunse sora luĭ Miu, cuprind̨ênd mânile luĭ Ștefan cu micele și grăsuliele eĭ mânĭ.

— Ce fel? strigà Vodă surid̨ênd și înfiorân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr
du-sĕ deodată, are vre-un amestec cu viaţa mea acel raport al căpitanuluĭ meŭ?

— Da, aşa zise el, rĕspunse Flórea.

— Să vie încoa ca să aflu în ce grozavă primejdie sĕ află bietul meŭ cap? zise Vodă rîdênd.

— Nu rîde, M. Ta, nu rîde, strigà amanta luĭ cu aprindere; nu te juca cu o viaţă care îmĭ este atât de scumpă.

— N'aĭ teamă, copilă, rĕspunse iubitul eĭ mângăind'o pe cap; voiŭ lua orĭ-ce mĕsurĭ de apĕrare ce veĭ crede tu că sunt de cuviinţă.

După câteva minute căpitanul arnăuţilor era înaintea luĭ Vodă.

— Ce voeştĭ? ḑise Ştefan ofiţeruluĭ, scoţênd imomeaua ciubuculuĭ din gură şi încruntând sprâncenele.

— M. Ta, un trimis al spătaruluĭ Spanopolu aşteaptă împreună cu 100 lefegiĭ în dreptul poduluĭ cetăţueĭ porunca d'a întra înăuntru.

— Ce vrea el şi ómeniĭ ce-l însoţesc? replicà domnul aruncând o ochire spre Stavrache.

— Voesce, M. Ta, să fie înfăţişat înaintea M. Tale, spre a-şĭ îndeplini sarcina ce i-a încredinţat marele Spătar.

— Pórtă cu dênsul vre-o scrisóre? întrebà Capuchehaiaoa.

— Da.

— Să aducă scrisórea aci şi să aştepte nouĭ poruncĭ.

— Spune că are poruncă d'a o da singu mânile Mărieĭ Sale.

— Să vie încoa singur, rĕspunse Vodă însoţitoriĭ luĭ să aştepte afară.

Ordinul domnesc fù esecutat şi curierul Spătaruluĭ, fù întrodus înaintea luĭ Vodă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce aĭ să-mĭ spuĭ? ḑise acesta, reluând imomeaoa ciubuculuĭ între dinţĭ.

— Măria Ta, rĕspunse noul venit, care era un oştean înalt la statură cu faţa pârlită de sóre şi cu pĕrul peste tot albit de anĭ, îngrijitóre vorbe sună prin oraş; vrăşmaşiĭ Mărieĭ Tale şi prieteniĭ Ghiculescilor aŭ început să ridice capul din pulberea unde zăcea de maĭ bine d'un an şi să scótă la ivélă vorbe rĕsvrătitóre.

— Astfel e învĕţul nemulţumiţilor scoşĭ din pâne, ḑise într'un mod sententţios Stavrache.

— Aĭ să-mĭ spuĭ altceva? întrebà Ştefan.

— Da, Măria Ta, sĕ vorbesce cu încredinţare că s'ar fi plătit capul Mărieĭ Tale de cătră rudele boerilor isbiţĭ de dreptatea Mărieĭ Tale şi că ucigaşiĭ nu sunt departe de Măria Ta!

O tresărire nervósă trecù prin corpul Flóreĭ, când auḑi aceste cuvinte.

— Alt? întrebà Ştefan fără a sĕ arăta că sĕ turbură.

— Nimic decât astă scrisóre, rĕspunse curierul închinându-sĕ şi înmânând luĭ Stavrache o epistolă sigilată.

— Căpitane Grivas, ḑise Vodă adresându-sĕ cătră căpitanul arnăuţilor, du-te de ospĕtează pe noul venit după cuviinţă şi aşteptaţĭ în spătărie până ce vĕ voiŭ chema. Căpitanul sĕ supuse şi după ce eşiră ceĭ doĭ căpitanĭ, Vodă zise postelniculuĭ:

— De cine este scrisă pisania?

— Pe înveliş este scrisă cu însuşĭ condeiul luĭ Spanopolu, rĕspunse postelnicul, asemenea şi pecetea e tot a luĭ.

— Bine cetesce.

— „Măria Ta, citi Stavrache pe epistola ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

„desfăcù, o mare primejdie atêrnă asupra sfân-
„tuluĭ cap al M. Tale; am descoperit cu siguriр-
„senie, că arnăuţiĭ ce păzesc cetăţuia cu căpitan
„cu tot, sunt vênduţĭ luĭ Scarlat Ghica, care um-
„blă să răpéscă tronul M. Tale; dovedile le voiŭ
„aduce eŭ însumĭ îndată ce m'oiŭ vindeca de bóla
„ce mĕ ţine în pat. N'am încredinţat nimuruĭ taina
„decât căpitanuluĭ ce vĕ aduce astă carte, fiind-că
„nu puiŭ temeĭ de bună credinţă în nimenĭ afară
„de el. Dacă voiescĭ ca cel rĕŭ să nu iasă biruі-
„tor, poruncesce d'a scóte din cetate pe toţĭ ar-
„năuţiĭ, saŭ d'aĭ pune la închisóre şi orânduesce
„în locul lor, ca să te păzéscă pe noiĭ veniţĭ cariĭ
„sunt aleşĭ din ceĭ maĭ credincioşĭ supuşĭ aĭ tro-
„nuluĭ M. Tale.“

„Al M. Tale prea supusă slugă
„Spătaru *Spanopolu.*“

— Ce părere îţĭ daĭ arhon Postelnice? în-
trebà Vodă privind scrisórea ce luase din mâna
confidentuluĭ sĕŭ.

— Acéstă carte este în întreg scrisă de Spa-
nopolu, şi spătarul este cel maĭ credincios din slu-
jitoriĭ M. Tale.

— Nu l'o fi muşcat şarpele de inimă să dea
mâna cu vrăşmaşiĭ meĭ?

— M. Ta, este cu neputinţă, rĕspunse Sta-
vrache cu aprindere; maĭ lesne aş crede că ar-
hanghelul Gavril va lăsa pe Dumnezeŭ spre a-şĭ
da cótele cu Luţifer, decât Spanopolu să lase pe
Măria Ta spre a sĕ uni cu aĭ luĭ Ghica.

— Mĭ-e témă să nu sĕ adeveréscă o zicătóre
vechie Românéscă: corb la corb nu scóte ochiĭ,
dise Ştefan adêncindu-sĕ într'o melancolică re-
flecţiune, şi altul latinesc care nu prea spune lu-
cruri frumóse despre credinţa grecéscă (Fides
graeca nulla fides).

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Mĕ jur pe capul meŭ, rĕspunse Fanariotul cu nĕcaz, că una ca asta nu sĕ va întêmpla. Grecii te iubesc ca pe un grec, fiind-că şi M. Ta i-aĭ iubit pe eĭ şi ceĭ maĭ mulţĭ te cred fiŭ al Fanaruluĭ după mila ce aĭ avut pentru eĭ....

— Şi ura ce am arĕtat pentru fraţiĭ meĭ de un sânge, nu este aşa? replică domnul suriḑênd cu amărăciune; aŭ dreptate să mĕ iubéscă eĭ şi să mĕ urască ceştilalţĭ; născut şi crescut în Fanar; am uĭtat că tată-mĕŭ a fost Moldovén născut pe apa Rachoveĭ, prin urmare sunt Grec; Greciĭ trebue să mĕ iubéscă; mĕ încred ţie; tu m'aĭ suit pe tron, nu mĕ voiŭ plânge dacă mĕ voiŭ coborî prin tine. Tu să daĭ sémă de bine saŭ de rĕŭ. Chiamă-ţĭ pe căpetenia arnăuţilor şi pe noul venit.

Până să-şĭ împlinéscă ordinul ce primise, Stavrache ḑise:

— Mie mi-sĕ pare că n'ar fi bine să ne luăm după părerea ce-şĭ dă spătarul, pentru a ne scăpa de astă ceată rĕsvrătitóre; prin numĕrul lor eĭ pot sparge uşile uneĭ temniţe, dacă i-aş închide şi ne-ar împresura frumuşel cetăţuia, dacă i-am da afară cu urgie; maĭ bine e să-ĭ trimitem la Bucurescĭ cu cinste fără a ne arĕta că bănuim ceva.

Vodă aprobà acéstă procedare ca una ce conţinea mult tact, şi când căpitanul sĕ înfăţişà împreună cu soţul sĕŭ de arme făcù semn luĭ Stavracoglu să vorbească şi acesta luând cuvêntul ḑise:

— Căpitane, temerile Dumitale aŭ fost lipsite de temeiŭ; din potrivă ne vin scirĭ vestitóre de pace prin cartea ce ni s'a trimis dela Spătărie. Măria Sa, înduratul nostru Domn, în minutul în care a primit aşa veste veselitóre, voesce a rĕsplăti cu dărnicie pe ceĭ ce i-aŭ slujit cu credinţă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dumneata și arnăuții de sub Dumneata sunt cei dîntêiŭ, care sĕ vor bucura de harul Mărieĭ Sale. Ceata Lefegiilor, care a sosit cu vestitorul din Bucurescĭ, sĕ va opri aci ca să vĕ ție locul, iar Dumneavóstră veți merge în oraș spre a vĕ îndulci de bine-facerile odihneĭ și folosul feluritelor chiverniselĭ ce vĕ sunt hărăzite. Să trăiască M. Sa.

— Trăiască Măria Sa! strigà căpitanul cu entusiasm, neputându-și ascunde bucuria ce simția d'a sĕ întórce în capitală și d'așĭ vedea de chiverniselele hărăzite de domnie, cum s'a esprimat Postelnicul.

O oră și câte-va minute după acésta, o surlă și o tambură a anunțat locuitorilor din cetățue, că arnăuții aŭ eșit dintre zidurile eĭ și lefegiĭ aŭ întrat în locu-le.

A treia zi cam pe sub seară, sórele sfinția după un nor ca arama roșită și un vênt ușor sufla printre frunzele ce începuse a îngălbini; Ștefan gonit de o rĕcóre cam umedă din chioșchiul sĕŭ favorit, sĕ retrăsese în iatacul selamniculuĭ sĕŭ și fuma în linisce uitându-sĕ după turbiliónele de fum ce eșia din gura sa și amestecând cu dênsele nisce gândurĭ și maĭ fugitive decât dênsele. Era singur și o tăcere lină și adormitóre îl ajuta ca să rătăcéscă cu mintea în haosul închipuirilor. Pe când era maĭ mult adêncit în aste visurĭ de om deștept, un ușor sunet de pasurĭ pĕtrunse pănă la urechile sale și-l făcù să-și abată vaga-ĭ privire din direcțiunea rotilațiunilor de fum spre direcțiunea uneĭ ușĭ; înaintea luĭ era un om, ba nu, o umbră, o fantasmă, geniul sĕŭ cel rĕŭ, dracul, Miu haĭducul în haine de căpitan de slujitorĭ. Singură astă vedenie fù în stare să gonéscă tóte celelalte vedeniĭ imaginare și să facă pe Vodă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să sară după sofa pe parchet drept în picióre. Instinctiv mâna sa sĕ îndreptà spre brîŭ unde repausa un junghiŭ cu doŭĕ ascuțișurĭ, însă stafia sa persecutóre după ce făcù doĭ pașĭ spre el sĕ opri și îĭ ḑise într'un chip despreţuitor:

— Nu te osteni, voĭnicule, d'aţĭ căuta arma; ea nu póte apĕra pe ceĭ învăscuiţĭ în rele cum eștĭ tu; sus în cer a sunat ceasul tĕŭ cel din urmă, ceasul rĕsplătireĭ; voia celuĭ de sus sĕ va împlini cu tóte armele și sbiriĭ tĕĭ. Cum ţĭ-am maĭ zis eŭ sunt dracul, nicĭ o armă nu mĕ póte rănì.

— La mine căpitanul meŭ, la mine lefegiĭ meĭ, strigà Vodă retrăgêndu-sĕ într'un colţ cu desasperare și lipindu-sĕ de perete ca să sĕ pótă apĕra cu înlesnire.

Un hohot de rîs rĕspunse astuĭ apel, hohot eșit din peptul luĭ Miu.

— Chemĭ pe căpitan și pe lefegiĭ? ḑise el cu ironie; vreaĭ să-ĭ veḑĭ? iată-ĭ.

— După ce pronunţà aste cuvinte scóse din buze un rĕsunător fluerat și apoĭ ḑise:

— Privesce.

Cele treĭ uși ce comunica cu iatacul sĕ deschise și apărù în cadrul lor o trîmbă compactă de ómenĭ armaţĭ carĭ purtaŭ costumele lefegiilor și căciulile haĭducilor și care ţineaŭ săbiile destecate gata d'a reteza capul luĭ Ștefan. Nefericitul principe, cunoscêndu în trăsurile acelora ce-l amenința cu armele, fisionomiile credincioșilor luĭ apărătorĭ, îșĭ puse mânile la ochĭ murmurând:

— Sunt perdut.

— Da, așa e, aĭ dreptate rĕspunse Miu; te-aĭ recunoscut singur vrednic d'o pedeapsă perḑĕtóre, veĭ suferi-o fiind-că n'aĭ voit a te abate din calea ce aĭ apucat. M'aĭ luatântêiŭ drept un hoţ prost

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și te-aĭ învoit cu mine ca un hoț prost, nu te-aĭ ținut de învoială; m'aĭ recunoscut apoĭ de un om care sunt ceva maĭ mult ca atât, ți-am arĕtat calea ce aĭ jurat să urmezĭ, n'aĭ urmat'o și aĭ voit să fi al Grecilor și vrășmaș al Românilor. Înainte d'a sci cum îșĭ vor arĕta ura Româniĭ, să-ți spun cum îșĭ arĕt iubirea Greciĭ: Spătarul sĕ plimba însoțit de câțĭ-va d'aĭ luĭ împrejurul Bucurescilor; venia mi-sĕ pare dela o petrecere câmpenéscă; eŭ am pus să mi-l aducă în pădurea Căldărușanilor unde conăcisem cu ceata mea și porunca mea s'a împlinit fără ostenélă. Cum l'a poftit, arĕtându-ĭ gura unuĭ pistol, să scrie scrisórea ce ți-am adus eŭ sub chipul de bĕtrân căpitan, el fără să zăbovéscă ți-a scris cartea aceea care te-a dat întreg în mâna mea. Un Român nu făcea ce a făcut el; murea și pe stăpânul sĕŭ nu vindea; cu tóte astea, tu sânge de Român, fugĭ de Românĭ maĭ amarnic ca un străin! numaĭ mórtea este mântuirea ta.

— Omóră-mĕ, strigà Vodă cu resignațiune, eŭ îmĭ voiŭ spăla pĕcatele mele, iar tu ucigașule nu veĭ îndeplini gândurile tale; eŭ voiŭ muri și în locul meŭ sĕ va pune tot un strein și de inimă și de sânge și așa va urma în veciĭ vecilor spre ciuda tuturor celor cu capete secĭ ca d'al de tine.

— Ce o fi maĭ apoĭ e tréba viitoruluĭ, tu să-ți primescĭ drépta rĕsplătire, zise Miu întinqênd spre Ștefan gura pistoluluĭ sĕŭ.

— Opresce-te frate, strigà o voce de femeie la spatele sĕŭ, nu te atinge de dênsul, el e soțul meŭ.

— Dă-te la o parte femeie, strigà Miu, smăcind cu brutalitate brațul ce sĕ agățase de brațul luĭ cel armat; ce tot îmĭ staĭ în cale și-mĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

oprescĭ braţul orĭ de câte orĭ voesc să îndeplinesc voinţa luĭ Dumnezeŭ? La furcă, iar nu aicĭ este tréba ta.

— Datoria mea, rĕspunse Flórea, acoperind cu corpul sĕŭ pe Ştefan şi uĭtându-sĕ cu mândrie spre fratele eĭ, este d'a fi acolo unde primejdia amerinţă pe bărbatul meŭ; lasă arma jos saŭ fi de doŭĕ orĭ ucigaş.

— Nenorocit'o! ce facĭ? zise Miu lăsând arma în jos, ăst om nu este vrednic de nicĭ o milă.

— Nu-mĭ pasă, rĕspunse ia, este bărbatul meŭ.

— Ast om, urmă haĭducul cu căldură, a sĕvêrşit tóte nelegiuirile; a nedreptăţit vĕduvele şi sêrmanĭĭ, a jefuit sĕrăcimea, a ucis nevinovăţia, a despoiat chiar mănăstirile; Dumnezeŭ şi ómenĭĭ l'aŭ osândit.

— Nu sciŭ eŭ, urma ea a rĕspunde, el e soţul meŭ; dacă o fi să móră el, mor şi eŭ.

— De nu va muri el, voiŭ muri eŭ.

— Dumnezeŭ aibă milă de tine, frate, însă de bărbatul meŭ eŭ nu mĕ despart pe viaţă saŭ pe mórte.

— Ticălóso! strigă indignat haĭducul; voescĭ maĭ bine să mor eŭ, fratele tĕŭ, care te-am iubit aşa de mult şi te-am ajutat scoţêndu-te din nămolul ruşineĭ, în care te aruncase acest om?

— Acésta e datoria femeiĭ d'a uita tot pentru bărbat.

— Femeia e totdéuna póle lungĭ şi minte urtă, dise Miu ridicând din umere cu ciudă; ĭ eştĭ soră n'am ce-ţĭ face; sciŭ că mâne ăst , care până azĭ a ascuns de lume numele de soţie ce porţĭ, te va face să verşĭ lacrămĭ cât pumnul, dar ce-mĭ pasă? asta îţĭ va fi pedeapsa ta. Ştefane îţĭ hărăzesc şi de astă dată viaţa, dar c'o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

îndatorire: Grecii te-a dat pe mâna mea fără teamă de păcat; dămi-i și tu mie măcar o ḑi, căci de nu, uite, pe legea mea de haĭduc mĕ jur, uit că am soră și vĕ arḑ pe amêndoĭ în ăst palat ca pe nisce șórecĭ.

— Ce vréĭ dela mine? întrebà Ștefan cu o voce întunecósă.

— Puțin lucru, să scri și să iscălesc un hrisov ce-ți daŭ eŭ și să staĭ fără să crâcnescĭ închis în locul unde te voiŭ încuia eŭ.

După ce ascultà cuprinsul ce vrea a-ĭ dicta Miu, fața luĭ Racoviță sĕ iluminà de o rază de bucurie infernală ca cum ar fi simțit satisfacția rĕsbunării și după aceea scrise și subsemnà cu grăbire hrisovul și apoĭ ḑise:

— Sunt prinsul tĕŭ, unde mĕ ducĭ?

— Te las aicĭ, în camera ta.

— Rĕmâĭ și eŭ aicĭ, căcĭ nu voiŭ să mĕ despart de dênsul strigà Flórea, lipindu-sĕ de soțul sĕŭ.

— Fă cum vréĭ, rĕspunse Miu.

După ce Vodă sĕ închise în camera sa și patru slujitorĭ rĕmase de pază la ușe, Miu chemà pe unul din ómeniĭ sĕĭ și-ĭ ḑise:

— Mustățe-o pănă mâne séră să fi în Bucurescĭ și să daĭ astă carte spătaruluĭ ca din partea luĭ Vodă.

— Într'o clipă mĕ schimb în cel maĭ împelițat copil de casă, rĕspunse Mustăția, luând scrisórea.

IX.

Pădurea Vlăsieĭ.

Spătarul Spanopolu îndată ce primi scrisórea domnéscă dată luĭ chiar printr'un copil de casă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Însă de bărbatul meŭ nu mĕ despart pe viaţă şi pe mórte.

(Pag. 77.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

al Mărieĭ Sale, trimise îndată veste la toţĭ boerĭĭ ceĭ fruntaşĭ ca să vie în grabă la dênsul căcĭ are să le comunice ceva important. Boerĭĭ alergară spărioşĭ la spătărie credênd că are sĕ afle vr'o veste rea şi le veniră inima la loc şi rîseră singurĭ de frica lor aflând cumcă Vodă îĭ poftea să purceadă chiar de a doŭa zi cu cocónele şi duducele lor la palatul de véră al Mărieĭ Sale, ca să ia parte la serbarea strălucitóre ce sĕ va da peste treĭ zile în onórea logodneĭ sale cu fiica luĭ Scarlat Vodă Ghica, fost domn al Moldoveĭ.

— Am scăpat de Miu şi de soră-sa; strigă comisul Spiridon bătênd din palme plin de bucurie.

— Şi de frica d'a fi jefuiţĭ în cămările nóstre, replică Spanopolu; acu Ştefan o să-şĭ deschidă ochiĭ şi să ia mĕsurile cuviincióse spre a da perdărĭĭ pe acest tâlhar primejdios, fără să maĭ aibă lângă el p'aceia ce ne nimicnicesce tóte alcătuirile nóstre dându-le de gol frateluĭ sĕŭ.

— Ce e de făcut acum? întrebă unul din boerĭ.

— Să ne pregătim în grabă ca mâne în zorĭ să fim cu toţĭĭ gata de ducă.

— Să ne luăm şi nevestele?

— Maĭ e vorbă? o să fie şi petrecere mare; a venit din Moldova o sumă de boerĭ şi de cocóne; ce vreţĭ să ne lăsăm noĭ maĭ pe jos de eĭ?

— Nu, feréscă Dumnezeŭ.

— Eŭ am să-mĭ îmbrac nevasta ca o dómnă, zise Spiridon, îĭ iaŭ tóte sculele ca să sĕ gătéscă şi să crepe de ciudă Moldovencele.

— Eŭ, rĕspunse Spanopolu, o să iaŭ cu mine şi o sumă însemnată de banĭ, ca să daŭ bacşişurĭ bogate pe la slujitorĭ, să sĕ ducă vestea de dărnicia Muntenească.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Şi eŭ, şi eŭ, şi eŭ strigară toţĭ boerĭĭ.

— Să ne îngrijim însă că mâne diminéţă să ne adunăm cu toţiĭ la un loc ca să plecăm cu toţiĭ deodată, zise Spiridon.

— Negreşit, replică Spanopolu, drumurile nu prea sunt sigure şi maĭ bine petrece omul când călătorésce cu maĭ mulţĭ.

— Când s'o crăpa de ḑiŭă eŭ sunt aicĭ în curtea spătărieĭ, zise unul din boerĭ.

— Şi eŭ, şi eŭ, rĕspunse toţĭ.

— Dar să ne înţelegem cu ce mergem? cu rădvanele de drum saŭ în calescĭ? întrebă Spiridon.

— Maĭ e vorbă de întrebat? cu calescele, rĕspunse cam cu ciudă spătarul? vreaĭ să ne facă Moldoveniĭ mojicĭ dela ţéră; pănă la palatul luĭ Vodă e numaĭ câte-va poşte.

— Bine zicĭ; atuncĭ ne-am înţeles, mâne în zorĭ de zi cu cocónele, sculele şi calescile nóstre cele maĭ scumpe în curtea spătărieĭ.

— În curtea spătărieĭ, strigară toţĭ boerĭĭ grăbindu-sĕ d'a alerga maĭ iute acasă ca să spue nevestelor şi fetelor vestea cea bună.

Astă veste fŭ un eveniment memorabil pentru cocónele şi coconiţele din Bucurescĭ, maĭ ales într'acea epocă când petrecerile cu nevestele şi fetele la un loc eraŭ cât sĕ póte de rare. Tótă ziŭa sĕ petrecŭ numaĭ pe stropolelĭ, cumpĕrărĭ şi pregătirĭ. Sepeturile cele strămoşescĭ fură scóse din tainiţele unde stătuse ascunse de marĭ de anĭ, şi scuturate de praf şi descuiate ca să iasă dintr'înle bogăţiĭ de scule preţióse cu care să sĕ împodobéscă cocónele; boltaşiĭ lipscanĭ din hanul Mântuluĭ Gheorghe fură năpădiţĭ fără veste de o leotă de cumpĕrătorĭ de fel de fel de mărunţişurĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

costisitóre și ovreiĭ zarafĭ dela Bărăție nu maĭ putea prididi cererile de împrumuturĭ, ce le făcea o parte mare din boeriĭ prăpăditorĭ, care cheltuiaŭ maĭ mult decât câștigaŭ.

A doŭa zi din zorĭ de diminéță doŭă-zecĭ de carîte sclipitóre de aur și frumsețe, trase de ceĭ maĭ frumoșĭ caĭ din Slam, Râmnic și Ialomița, eșiră din curtea spătărieĭ încunjurate de o mulțime de slujitorĭ călărĭ armațĭ până în dinți și sĕ îndreptară spre bariera Mogoșóieĭ. Pe la prânz caravana cea numĕrósă ajunse la Săftica și sĕ opri în capĕtul uneĭ dumbrăvióre plină de verdéță ca să sĕ odihnéscă puțin și să îmbuce ceva. Într'o clipă butcile sĕ deșertară de mulțimea lumiĭ ce conținea și o dróie de bărbațĭ și femeĭ tinerĭ și bĕtrânĭ, cocóne și coconițe, frumóse și urîte sĕ împrăștiară voióse și sgomotóse ca un stol de vrăbiĭ pe pajiștea cea verde. O masă imensă fŭ întinsă pe iarba cea móle și o rótă de ființe omenescĭ o încunjură și începŭ să consume cu repeziciune mulțimea fripturilor ce avea înainte-le. Cât ținù masa, plosca circulà din mână în mână și după ce sĕ săturară și cam prinse mesenĭĭ la chef, ceĭ maĭ în vîrstă sĕ întinse pe iarbă spre a sĕ da puțin somnuluĭ păn'o mânca slugile și s'o sbegui tineretul. Cam pe la patru după amiazĭ boeriĭ sĕ sculară tiriachiĭ și dete slugilor ordin să pue caiĭ la trăsurĭ și să sĕ pregătéscă de plecare, căcĭ séra aveaŭ să mîe la mănăstirea Țigănescilor, care era dincolo de pădurea Vlăsieĭ cea vestită prin mulțimea hoților ce adăpostea și jafurile îndrăsnețe ce sĕ comiteaŭ într'însa.

Pe când visitiĭ puneaŭ hamurile pe caĭ, sĕ ivi în drumul mare un cerșitor bĕtrân și trențăros viind abia rĕzămându-sĕ într'un gros toiag despre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Potigraful și oprindu-sĕ înaintea boerilor conăciți, își scóse din cap căciula sa cea jerpelită cu o mână tremurândă și îndreptând'o spre eĭ începù să sĕ milogească și să zică:

— Miluiți-mĕ, cinstiți boerĭ și cocóne, că sunt bĕtrân și neputincios și am în vatra bordeiuluĭ meŭ treĭ nepoțeĭ fără de tată și fără de mumă, care mor de fóme.

Unii din boerĭ îl goniră cu rĕsteală și dete slugilor ordin ca să-l alunge încolo, alțiĭ fură maĭ miloși și-ĭ aruncară câte-o lăscae în căciulă; maĭ cu seamă femeile, multe din ele îĭ dădură leițe întregĭ, iar o jupânésă maĭ învĕrstită îndupleca pe bărbatul sĕŭ să fie maĭ îngăduitor, și dete poruncă la slugĭ ca să-ĭ dea de mâncare.

Într'ast timp caiĭ sĕ înhămară, lucrurile ce servise la poposire sĕ așezară pe la locurile lor și trăsurile gata de plecare eșiră în drumul mare și trase în dreptul loculuĭ unde eraŭ grupațĭ boeriĭ și cocónele.

— Să plecăm, strigà Spătarul, că sĕ apropie sórele de sfințit.

— Să plecăm, strigà mulțimea repeḑindu-sĕ spre trăsurĭ.

— Dar tu unchiașule, întrebà pe cerșitor, care încă îmbuca dintr'un codru de pâne ciujdit la rădĕcina unuĭ tufan, cocóna ce-l ospĕtase, tu ce te facĭ?

— Eŭ, jupânésă, rĕspunse el întrerupându-sĕ din mâncare, mĕ duc la bordeiul meŭ cu ceia ce mĭ-a hărăḑit mila Mărieĭ Tale, ca să daŭ și sĕrmanilor meĭ nepoțeĭ să îmbuce câte un codruleț de pâne!

— Dar unde șeḑĭ tu? întrebà buna cocónă.

— În satul Țigănescilor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Dacă e așa ciocoiul să treacă în dosul calesceĭ, iar tu suete pe capră lângă vizitiul meŭ căcĭ eștĭ bĕtrân, și dac'aĭ merge pe jos, până veĭ ajunge tu, copiĭ pot muri de fóme.

Bărbatul voĭ să sĕ opue, dar femeia care devine omnipotentă împotriva soțuluĭ celuĭ maĭ rebel când vrea să facă bine, îl îmblânḑi prin doŭĕ treĭ cuvinte desmerdătóre, și bĕtrânul unchiașiŭ fŭ aruncat pe capră.

Drumul pe atuncĭ nu era ca în palmă cum e acum, căcĭ pe acea vreme nicĭ nu era pomenélă de șosele, ci era sĕmênat de rovine și bolovanĭ, care făceaŭ calea cât sĕ póte de anevoiósă pe vreme bună și maĭ imposibilă pe timp de plóe. De aceea boeriĭ până când înserà, nu putù merge maĭ departe decât dincolo de Tîncăbescĭ, astfel că întrară în pădure tocmaĭ când sĕ înopta.

Femeile ca maĭ fricóse voiră să sĕ întórcă înapoĭ și să dórmă în Tîncăbescĭ neavênd curagiŭ să pĕtrunḑă prin pădure în timpul nopțiĭ; bărbațiĭ însă maĭ cu curagiŭ bisuindu-sĕ pe nădejdea armelor ce purtaŭ servitoriĭ care-ĭ însoțeaŭ, dete ordin să meargă înainte.

Jumĕtate din pădure fŭ trecută în tótă liniștea și fără să sĕ întêmple cel maĭ mic incident; însă tocmaĭ când multe din femeĭ începură să rîză cu bărbațiĭ lor de frica ce avusese la început, tocmaĭ când curagiul reîntrase în tóte inimile, un fluerat ascuțit rĕsunà în pădure fără de veste într'un chip cobitor eșind chiar din mijlocul trăsurilor și într'acelașĭ minut neputinciosul unchiaș sări ca un ed sprinten după capră și sĕ afundà în pădure.

Astă întêmplare produse între călĕtorĭ o mare confusiune: multe femeĭ leșinară, mulțĭ bărbațĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

inimoşĭ începură să tremure ca varga şi cât p'aci să facă ca ele, însă ceĭ ce maĭ rĕmase cu un pic de bărbăţie în pept, dete ordin visitiilor să mâne în galop, măcar de s'ar rupe trăsurile şi ar plesni caiĭ. Ordinul sĕ esecută, trăsurile începură să sbóre ca nisce vârtejurĭ de praf gonite de vênt şi arboriĭ păduriĭ să fugă ca un şir de umbre într'o lume de năluce, dar deodată trăsurile din cap sĕ opriră şi cele din urmă le imitară cu tot ordinul de mânare ce da într'una evgheniştiĭ boerĭ.

— Mână, mână, că suntem aprópe de sat, striga Spiridon din tótă puterea plămânilor.

— Nu maĭ putem Măria ta, rĕspunse vizitiul din nainte, căcĭ este săpat d'a curmezişul drumuluĭ un şanţ lat şi adênc.

— Cotesce la dreapta saŭ la stânga.

— Nu sĕ póte, căcĭ şanţul sĕ prelungesce până în pădure.

— Atuncĭ întórceţĭ înapoĭ la Tîngăbescĭ până maĭ e vreme.

— De surda orĭ-ce cerere, rĕspunse un slujitor care venia din partea dinapoĭ, căcĭ podinele de pe puntea ce trecurăm adinéorĭ s'a ridicat ca prin minune de mânĭ necunoscute şi în locul lor a rĕmas un şanţ lat şi adânc ca şi acesta. Ba încă ceva maĭ mult, bĕtrânul cerşitor era un hoţ prefăcut; el a fluerat adinéorĭ şi a sărit ca o minge după capra butceĭ care l'a adus păn' aci.

— Va să zică noĭ înşine ne-am adus peirea! strigă bietul spătar frângêndu-şĭ mânile cu désperare.

— Ce ne facem acum? murmură biata spătăréasă plângênd.

— Să ne apĕrăm până la cea din urmă picătură, strigă spătarul sărind din trăsură şi sco-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tênd din teacă hangerul sĕŭ de paradă, care nu fusese nicĭodată ascuțit. Să-și pregătéscă slujitorii flintele și să vie lângă mine.

— Să trăescĭ Dumneata cocóne, rĕspunse slujitorul, căcĭ tovarășii meĭ cum aŭ audit flueratul aŭ dat dosul sărind peste șanț, și eŭ mĕ duc să-ĭ ajung; vĕ las în plata Domnuluĭ.

După ce dise aste cuvinte, sări în pădure și dispărù în desișul copacilor.

Situațiunea era din cele maĭ teribile: încunjurați din tóte părțile de nisce obstacole ce nu sĕ puteaŭ înțelege, părăsiți de slujitorĭ în carĭ își pusese speranțele, în mijlocul uneĭ păduri dese și a uneĭ nopți fără de stele, asceptând întovărășiți de o mulțime de femeĭ carĭ prin țipetele lor ațâța și maĭ mult frica, o primejdie care era îndoit maĭ spăimêntătóre fiind necunoscută; tóte aceste întêmplărĭ grămădite la un loc făcea să-și piarză capul ómeniĭ ceĭ maĭ cu sânge rece.

Pe când femeile țipaŭ, frunzele arborilor fășiaŭ și caiĭ sforăiaŭ, bărbațiĭ sĕ dădură jos din trăsurĭ, și curagioșiĭ la un loc cu fricoșiĭ sĕ strânseră în mijlocul drumuluĭ, și luându-și inimile în dinți, începură să sĕ sfătuiască și să sĕ gândéscă la ceea ce era de făcut.

Nimenĭ nu-și da socotélă despre mărimea pericoluluĭ, nimenĭ nu putea prevedea tot ce avea să sĕ întêmple și nimenĭ nu scia ce trebuia să facă sprea a scăpa de impas. Uniĭ maĭ curajliĭ începuse să strige că s'aŭ speriat de surda și sĕ îndemnaŭ uniĭ pe alțiĭ sĕ între în pădure ca să tae crăcĭ de copacĭ cu care să astupe șanțul ca să mérgă înainte; tocmaĭ însă când inimoșia sĕ comunicase și în sufletul codacilor, un cortegiŭ de umbre sinistre apărură în ambele părți ale pă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dureĭ. şi o sclipitură de arme lucitóre ca licărirea de fulger, trecù pe dinaintea ochilor boerilor îngroziţĭ.

— Nu vĕ mişcaţĭ, nicĭ vĕ cercaţĭ a vĕ apĕra, căcĭ sunteţĭ cu totul în mânile luĭ Miu, strigà o voce detunătóre eşind din pădure.

Boerĭĭ audind acest ordin, băgară iarăşĭ în brîù auritele pistóle carĭ nu vĕzuserà cremene şi iarbă de când le făcuse fabricantul şi începù să sĕ ia la întrecere cu femeile în văităturĭ, tremurăturĭ şi rugăminte. Trec sub tăcere mulţimea înjositórelor cuvinte de milogire ce rostiră în acele momente ăştĭ fiĭ aĭ Fanaruluĭ, carĭ eraŭ atât de aspri şi orgolioşĭ, când sĕ aflaŭ la largul lor.

— Deşi sunteţĭ veneticĭ, zise acela ce vorbise maĭ întêiŭ, care nu era altul decât sêrmanul cerşitor cu nepoţeĭ muritorĭ de fóme, saŭ maĭ bine dibaciul Miu; deşi ar trebui să vĕ daŭ pe toţĭ perzărĭĭ ca uniĭ ce sunteţĭ nisce lipitorĭ lacome ce sugeţĭ sângele bietuluĭ Român, dar vĕ făgăduesc că vĕ dăruiesc viaţa, dacă veţĭ da de bună voie tot ce aveţĭ asuprà-vĕ şi nu veţĭ cerca a vĕ atinge de un fir de pĕr din capul nostru.

— Dăm, dăm tot, strigară femeile din tóte părţile, numaĭ cruţaţi-ne viaţa.

— Vĕ făgăduim dacă veţĭ fi de treabă; aide Sbanciog, Mustăţeo, Ghiorlane şi tu Zorilă, veniţĭ după mine, aide să mergem din butcă în butcă ca să strângem secerişul, şi dacă veţĭ simţi pe cineva că ascunde ceva, ucideţi-l fără milă, căcĭ şi eĭ ucid pe aĭ noştri când nu le daŭ cât cere.

Sbanciog, Mustăţea şi ceilalţĭ camaradĭ aĭ lor, sĕ duse precedaţĭ de Miu din butcă în butcă, strânse baniĭ, hainele şi sculele ce le daŭ cocónele şi boerĭĭ de voe bună, şi la lumina unor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

torțe de rășină ce aprinse haĭduciĭ în grabă, maĭ luară și ceia ce nu li-sĕ dăduse, dar pe care le vĕzuse că le purtaŭ pe dênșiĭ boeriĭ și cocónele, maĭ cu sémă arme și scule.

Unul din boerĭ nu vrù să-șĭ dea pistólele sub pretecst că eraŭ un suvenir părintesc.

— Lasă cocóne, ḑise Ghiorlanul, că maĭ cu cinste le vom purta noĭ decât D-ta, căcĭ noĭ ne vom slujiĭ cu ele ca și rĕposatul D-tale părinte, adecă apĕrându-ne țéra de năvălitorĭ.

Când ajunse în dreptul butciĭ pe capra căreia venise păn'acolo bĕtrânul cerșitor. Miu ḑise camaraḑilor sĕĭ:

— Nu vĕ atingețĭ de nimic din ceia ce sĕ află într'această calească, căcĭ stăpâna eĭ a avut milă de bĕtrânul neputincios și de copiĭ luĭ muritorĭ de fóme; să ne fie și noŭă milă de ea și să-ĭ cruțăm avutul. Cine va îndrăsni să calce porunca mea va peri de mânile mele.

Jaful dură maĭ multe ore, căcĭ pleașca era bogată, și poverele grele aveaŭ nevoe d'a fi transportate la fie-ce minut în pădure unde păsceaŭ caiĭ încărcațĭ cu desagiĭ. Într'acest timp boeriĭ stătură în loc ca împetrițĭ și femeile daŭ plângênd aceia ce mumele lor le dăduse de zestre în ziŭa de cununie.

După ce nu maĭ rĕmase nimic neluat, haĭduciĭ deshămară caiĭ dela butcĭ, îĭ luară cu eĭ și Miu ḑise spătaruluĭ:

— Spătare, să spuĭ luĭ Vodă că Domnul Codrilor e maĭ puternic ca el și ca toțĭ sfetniciĭ luĭ; povățuesce-l să fie cu minte și să înceteze d'a nedreptăți pe norod, căcĭ dacă nu sĕ va astêmpĕra, am să viŭ năMiezia mare în palatul Domnesc, ca să-ĭ fac luĭ ceia ce v'am făcut voŭĕ. Na

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

acuma aceia ce mĭ-aţĭ dat adinéorĭ de pomană, ca să vĕ hrăniţĭ pănă veţĭ ajunge la Bucurescĭ; dacă e puţin să nu mĕ învinovăţiţĭ pe mine ci dărnicia vóstră.

După aceste cuvinte, Miu încălecà pe un cal, sări şanţul dinainte-ĭ şi sĕ afundă în pădure urmat de o mulţime de haĭducĭ şi de caĭ luaţĭ dela butcele boerescĭ. Numaĭ unul Dumnezeŭ scie cum petrecură bieţiĭ jefuiţĭ acea nópte de jale, şi cum sĕ întórse pănă la Bucurescĭ cu calescile fără caĭ. Mult rîse norodul când vĕḑù defilând pe dinainte-ĭ lungul convoiŭ ce cu câte-va zile plecase aşa de falnic şi înfruntător, care acum sĕ întorcea aşa de umilit şi cu trăsurile trase de boĭ.

Haĭduciĭ dela teatrul evenimentelor descrise maĭ sus, trase drept la palatul de vară al luĭ Ştefan, şi Miu după ce-ĭ deschise uşa cameriĭ în care stătuse Vodă închis îĭ ḑise:

— Aide, Măria Ta, du-te unde te-o lumina Dumnezeŭ; ia-ţĭ şi femeia şi adu-ţĭ aminte că ea ţĭ-a mântuit zilele. Dacă voiŭ auzi că iar vreaĭ s'o laşĭ saŭ să-ĭ facĭ zile amare, să scĭĭ că eŭ sunt spiriduş şi aflu. Maĭ adu-ţĭ aminte şi de învoiala ce am făcut şi gândesce-te, gândesce-te îţĭ zic; ca nu maĭ apoĭ să te căescĭ cu amar.

Ştefan plecà din palatul sĕŭ cu capul în jos, părăsit şi urgisit de aceĭ cu carĭ împărţise pănă aci puterea şi mărirea; eşi din cuprinsurile sale pe jos şi sprijinindu-sĕ numaĭ de braţul aceleia pe care cu câte-va zile maĭ nainte voise s'o goniască fără de îndurare.

— Acum copiĭ meĭ, ḑise Miu, după ce Vodă şi Flórea dispărù dincolo de un stufiş de copaciŭ, tăbărîţĭ, şi prin foc şi topor dărîmaţi-mĭ acest palat ale căruĭ cărămizĭ aŭ fost frămêntate în sânge

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

și al căruĭ var a fost stins în lacrămĭ, ca până mâne diminéță să nu rĕmâe piatră peste piatră din el.

A doŭa zi primele raze ale sóreluĭ, în loc d'a sĕ oglindi în învĕlitórea sumptuosuluĭ palat, lumină o tristă grămăjue de cenușe și ruine.

X.

Resmirița.

Câte-va zile după petrecerea faptelor descrise maĭ sus, într'o căsuță din fundul uneĭ curțĭ din cea maĭ mărginașe parte a Bucurescilor, opt bărbațĭ, opt boerĭ marĭ cu bărbile lungĭ și căruțe, staŭ pe nisce laviță lungĭ dinaintea uneĭ mese marĭ încărcată cu felurite cărțĭ și hârtiĭ și vorbiaŭ încetinel între eĭ, ca cum s'ar fi sfiit d'a fi audițĭ de o ureche indiscretă. Numaĭ licărirea uneĭ candele lumina acel trist interior.

— Am audit că s'a maĭ iscălit încă o carte de osândă, dise unul din boerĭ; opt capete din ale nóstre, pote chiar ale nóstre tremurà d'asupra umerilor lor.

— Eŭ sunt încredințat că nu sĕ va sĕvârși astă noŭă nelegiuire, rĕspunse altul; pașa dela Rusciuc ne-a făgăduit că va scri la Pórtă.

— Multe făgăduesc pașalele, dar puțin fac esclamà oftând un al treilea. Noĭ parale n'avem îndestule, ne-am sleit averile cu atâtea jelbĭ și plocóne ce tot am trimis pe la streinĭ; dacă nu vom pune mâna pe domnie maĭ în grabă ne calicim de istov.

— Așa e! murmurà un al patrulea; dacă n'o veni iară Scarlat Ghica la scaun, ajùngem la selemet!

— Mavrocordat numaĭ, póte să ne scape replicà al cincelea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ţéra vrea un domn Român, întrerupse cel d'al şaselea boer. un urmaş al Basarabilor.

— Străin saŭ Român, zise al şéptelea, nu ne pasă, numaĭ banĭ să ne dea; de banĭ avem trebuinţă ca să ne întărim.

— Aşa e; adăogà al optelea.

— Dar cum să-l rĕsturnăm? cum să scăpăm de acest afurisit de Cehan? strigà cel d'âmtêiŭ cu nĕcaz; asta trebue să aflăm, despre ăst mijloc să ne înţelegem, iar nu despre cine să-ĭ ia locul; urmaşĭ sunt destuĭ.

— Aşa e rĕspunse toţĭ în cor.

— Să ne ducem la Pórtă, zise unul, şi să cădem în genunche înaintea Viziruluĭ ca să sĕ indure de noĭ.

— Uneltele luĭ Stavracoglu vor pune să ne dea afară pe brâncĭ îĭ rĕspunse cel d'âmtêiŭ.

— Să ne vindem avutul nostru şi al nevestelor nóstre, opinà alt boer, şi să ne ducem la Nemţĭ saŭ Muscalĭ ca sa căpĕtăm câte-va miĭ de oştire cu care să punem mâna pe tron.

— Vom întra în urgia Turcilor, care ne vor perde îndată ce Muscaliĭ orĭ Nemţiĭ ne vor părăsi, rĕspunse tot cel dintêiŭ.

— Ce vom prinde din avutul nostru, replicà al patrulea, să dăm pe la puternicĭĭ din Ţarĭgrad şi după lângă Dunăre, şi cu ast chip biruim.

— Ce avem e prea puţin, rĕspunse tot boerul d'âmtêiŭ; ne trebue o mulţime de banĭ ca să săturăm lăcomia tuturor.

— O asemenea sumă ne-a făgăduit necunoscutul acela, care a fost adus între noĭ de Corneţeanu acum treĭ zile; obiectà al cincelea.

— Unde e acel om? întrebà primul boer.

— Astă seară vine.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

În acel minut sĕ auzi o încetnică bătĕtură la uşe şi după ce sĕ deschise unicul canat, un om întrà înăuntru; era Miu.

— Iată-l, strigà acela care vorbise de el.

— Aţĭ vorbit de mine, cinstiţĭ boerĭ?

— Da, rĕspunse acela ce vorbise maĭ mult ca toţĭ evgheniştiĭ, şi aşteptăm a primi lămuririĭ despre făgăduelile ce ne-aĭ făcut d'a ne ajuta să scăpăm ţéra de tirănia, care ne apasă. Cum credĭ Dumniata să ajungem la asemenea fericit sfârşit?

— Maĭ înainte d'a vĕ face cunoscută părerea mea, voiŭ să sciŭ cum credeţĭ Domnia Vóstră că vom putea isbuti, obiectà haĭducul.

— Între noĭ sunt doŭĕ părerĭ, uniĭ cred să sĕ scape de năpaste prin rĕsboiŭ şi alţiĭ prin dare de banĭ; uniĭ cred să alunge pe Cehan prin armele Nemţilor şi Muscalilor şi alţiĭ prin harul Turcilor.

— Dar prin Românĭ, nimenĭ din Domnia Vóstră nu crede că póte isbuti? întrebà cu un ton amar Miu; pe Lupu Mehedinţeanu care a ridicat armă de răsvrătire şi a adunat tótă Oltenia sub el, nu puneţĭ nicĭ un temeiŭ?

— Românĭĭ! esclamà boerul cu un ton luător în rîs; dar ce vor putea eĭ, săracĭĭ, să facă împotriva ăstor orde de streinĭ care i-a copleşit dela cap pănă la picióre, ce va putea acel Lup cu mâna luĭ de ómenĭ împotriva ianicerilor domnescĭ?

— Să vĕ spun eŭ ce vor putea, strigà cu un ton detunător Miu; eĭ pot să împrăştie numaĭ într'o clipă ca o suflare de vênt astă pleavă de apăsătorĭ streinĭ pe care bunătatea inimeĭ lor o îndură de atâta vreme. Pământul Român sĕ va curăţa sub astă suflare binefăcĕtóre, şi vremile

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cele frumóse, vremile mândrieĭ românescĭ voŕ reînvia din mormêntul ce i-a săpat vrăjmaşiĭ sĕĭ. Pórta, de frica unuĭ popor întreg ridicat în picióre ca un singur om, sĕ va muia şi negreşit sĕ va îndupleca a ne reda vechile drepturĭ.

— E frumósă astă alcătuire, dise tot boerul întrebător, frumósă de tot, dar anevoie de pus în lucrare; cum să însufleţescĭ? Cum să ridicĭ ca un singur om, ăştĭ ómenĭ carĭ abia aduc dumicatul la gură ca să mănânce, şi abia schincesce când îĭ lovesc prin atâtea strâmbătăţĭ?

— Îmĭ iaŭ asupră-mĭ îndatorirea d'aĭ deştepta, rĕspunse Miu; vĕ voiŭ arĕta eŭ, dacă voiţĭ D-vóstră, care-ĭ ocărîţĭ într'un chip aşa de amar, D-vóstră care vĕ porecliţĭ de surda cu numele de Românĭ, că Româniĭ nu sunt ca D-vóstră, că Româniĭ sunt rĕŭ judecaţĭ de D-vóstră numaĭ pentru că vorbind de eĭ, luaţĭ de pildă inimile D-v. cele molipsite. Când veţĭ auḑi clopotele metropolieĭ şi ale tuturor bisericilor din oraş rĕsunând, atuncĭ să sciţĭ că Româniĭ nu maĭ sunt nisce fiinţe fără simţire omenéscă, ci nisce ómenĭ carĭ îşĭ cer cu puterea adevĕruluĭ drepturile lor. Atuncĭ sculaţi-vĕ şi D-vóstră, dacă sunteţĭ Românĭ şi lucraţĭ românesce, siguri fiindcă Lupu Mehedinţean e în mijlocul vostru.

— D'apoĭ pe urmă cu Pórta cum ne vom împăca? replică boerul.

— Îĭ vom vîrî în gâtlej 2.000,000 talere cu care voiŭ împrumuta eŭ noŭa domnie, care banĭ mi-ĭ va plăti atuncĭ când va putea, fără a apăsa pe norod.

— Bine, rĕspunse boeriĭ, primim; dea cerul să isbutescĭ.

— Voiŭ isbuti, rĕspunse Miu eşind.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— E un visător! murmură boerul cel dintêiŭ cu un ton luător în rîs; săracul! sĕ va duce pe copcă!

Peste treĭ zile un sóre de tómnă cald dar stêmpărat, aci splendid, aci întunecat de cătră un nor pasager, lumina una din primele zile ale lunieĭ Octomvre din anul mântuireĭ 1765. Austrul sufla, când maĭ tare când maĭ încet și praful stradelor Bucurescilor sĕ întrecea cu foile galbine ce căḑuse din arborĭ spre a forma turbilióne vagabonde și a alerga gonite de suflarea vêntuluĭ, orbind pe trecĕtorĭ și alungând spre case pe pacĭniciĭ locuitorĭ. Vêntul și praful îndemna pe Bucurescenĭ să sĕ ascunḑă prin case, însă în aceea zi puținĭ sĕ supuneaŭ îndemnărilor lor. Grupe, grupe de indivíde, carĭ maĭ de care maĭ numĕróse, care de care maĭ mult îngroșate prin noĭ veniți sĕ zăreaŭ maĭ pretutindenĭ mergênd cu pașĭ cam repeḑĭ și într'o atitudine tăcută spre Metropolie. Între acele grupe sĕ zăreaŭ maĭ multe figurĭ cunoscute noŭĕ, nisce indiviḑĭ cu plete lungĭ, cu spete late, cu mușchĭ de adleți, cu nisce costume maĭ uniforme și pe sub zăbunul, care le acoperea umerĭĭ cu un arsenal de arme de foc, hangere și cuțite. Aceĭ ómenĭ numaĭ șopteaŭ câte ceva la urechile camaraḑilor lor și aceia daŭ din cap încruntând sprâncenele, strângêndu-și pumnĭĭ și scrêșnind din dinți.

Pe când sĕ ivia acele grupe prin o parte din suburbiele capitaleĭ, în acelașĭ timp, pe la aceiașĭ oră, adecă îndată după rĕsărirea sóreluĭ, alte grupe tot atât de compacte eșiaŭ din Palatul Domnesc și din casele Miniștrilor ca să sĕ împrăștie spre deosebite destinațiunĭ. Unele din acele grupe eraŭ compuse din ómeniĭ Visterieĭ, carĭ sĕ năpusteaŭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

spre locuitorii orașului ca să strângă dela poporul desculț nenumăratele biruri ce datoreaŭ pe sfertul trecut. altele eraŭ formate de slujbașii Vornicieĭ, carĭ plecase ca să năpădéscă peste brăslașii neguțătorĭ spre a-ĭ supune la nenumărate zeciuelĭ și angarale, și altele întesate de arnăuțĭ aĭ spătărieĭ, care la rêndurile lor mergeaŭ să-și ia contingentul din pleașca ce sĕ proiectase cu o zi maĭ nainte să cadă peste orășenii Bucurescilor. Aceștia aflase chiar de cu seară de sórta ce-ĭ aștepta și convingêndu-sĕ prin óre-care elocuenți esplicatorĭ, că dările ce li-sĕ cereaŭ eraŭ nedrepte și abusive, fiindcă aceia ce eraŭ datorĭ să dea, plătise toțĭ până în pĕr, după cum glăsuiaŭ biletele ce aveaŭ la mână, aŭ hotărît să nu sĕ supună la plata acelor pretențiunĭ nelegitime, și a face prin orĭ-ce mijlóce să înceteze pentru totdeauna asemenea abusurĭ.

Animați de asemenea resoluțiunĭ, birniciĭ sĕ sculară de diminéță, goniră cu urgie ómeniĭ stăpânireĭ, sĕ adunară grupe grupe, sĕ înțeleseră între sine, sĕ uniră cu alte grupe, luară orĭ-ce arme posedaŭ și ascunḑêndu-le pe lângă eĭ, formară din maĭ multe grupe, cete compacte și sub comanda câte unuia din aceĭ necunoscuțĭ încurajatorĭ, porniră spre Metropolie ca de acolo să mérgă în numĕr mare la Palat și să céră cu energie ușurarea birurilor și gonirea Grecilor din țéră.

Lupiĭ goniți din têrg sĕ repeḑiră spre mahalale și negăsind oile p'acasă începură a sparge ușĭ și ferestre ca să pătrunḑă prin forță acolo unde nu sĕ afla nimenĭ, însă sĕ opriră d'a urma înainte cu ilegala lor procedare, fiindcă auḑiră în depărtare un muget ca acela ce ese din peptul leuluĭ când sĕ deștéptă. Acel muget, muget ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

scóte poporul când sĕ scólă din letargia suferinţelor ca să scuture lanţurile cu care l'a încătuşat tirănia, era eşit din pepturile a miĭ de Românĭ, carĭ chemaŭ la rĕsculare pe aceĭ ce rĕmăsese codacĭ. Maiestosul sunet al clopotelor Metropolieĭ unit cu al tuturor bisericilor din capitală, da acestuĭ tumult un aspect şi maĭ imposant, încât făcea să treacă prin pepturile apăsătorilor nisce cumplite fiorĭ de spaimă şi surprisă, care le îngheţa sângele în vine. Auḑindu-l Greciĭ maĭ nainte d'aĭ sci semnificaţiunea, gîciră că nu póte fi decât funestul lor şi sĕ grăbiră a alerga la Palat îngroziţĭ.

Ast strigăt general, astă invocare a dreptăţiĭ, astă voce a luĭ Dumnezeŭ pătrunse până la urechile Tronuluĭ: aceste urechĭ surde de câte orĭ ce cerea dreptatea prin rugăciunĭ, auḑise maĭ naintea tuturor impuitorul voiĭŭ ce pronunţa poporul în acea zi. Un curier trimis de marele Agă comunică Mărieĭ Sale şi Miniştrilor Mărieĭ Sale adunaţĭ în sala tronuluĭ, că poporul s'a rĕsvrătit şi că vine cu mic cu mare într'un numĕr considerabil spre palat ca să ceară abolirea birurilor împovĕrătóre şi gonirea grecilor din ţéră.

— Cine este în capul acestor obrasnicĭ rĕsvrătitorĭ? întrebà Vodă încruntând sprâncenele.

— Unul numit căpitan Miu, rĕspunse curierul.

— Ce fel de om e?

— Un om de statură înaltă, bine legat, lat la spete, cu frunte mare, sprâncene dese şi îmbinate, mustăţĭ negre şi lungĭ şi gura mare ce cam buzată.

— El! tot el! murmurà Ştefan în sine; sunt perdut dacă vor afla boeriĭ şi arnăuţiĭ. Cum îl privesce drumaşiĭ? adăogà Vodă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ca pe un Dumnezeŭ, rĕspunse omul agieĭ; în fie-care minut strigă într'un glas: Trăiască M. S. Miu, jos birurile, jos Greciĭ.

— M. S. Miu! zise Vodă scrâjnind din dinţĭ; astă sĕră va bănănăi în vîrful ştreanguluĭ, iar supuşiĭ sĕĭ vor umplea puşcăriile saŭ şanţurile dela Colintina. Spătare, dă poruncă să sĕ armeze slujitoriĭ şi puşcaşiĭ; slujitoriĭ întrarmaţĭ să încunjóre palatul, iar arnăuţiĭ să alerge înaintea rĕsvrătitorilor spre a-ĭ nimici ca pléva bătută de vênt.

— Ce-mĭ poruncescĭ M. Ta! strigă spătarul retrăgându-sĕ cu un pas înapoĭ plin de spaimă.

— Ce te speriĭ Spătare? replică Vodă, aruncându-ĭ o privire despreţuitóre, ce orĭ voescĭ să fac pe voia golanilor? n'aĭ decât să mĭ-o spuĭ; eĭ cer să le dăm în mână pe Grecĭ; vreĭ să încep cu Dumneata drept recunoscinţă că m'aĭ dat deunăzĭ pe mâna luĭ Miu?

— Milostive Dómne! strigă Spanopolu, căḑênd în genunche şi lovindu-şĭ fruntea de parchet.

— Aşa e că nu vréĭ? adăogă Racoviţă posomorându-sĕ; nicĭ eŭ nu voiŭ să te pedepsesc că m'aĭ dat de gât; fiind-că ştiŭ că aĭ fost îngrozit de gura unuĭ pistol. Aide dar du-te de-mĭ împlinesce poruncile.

— Alerg, M. Ta.

— Aş fi de părere să maĭ întârḑiem cu luarea de mĕsurĭ aspre, obiectă Stavracoglu şoptind la urechile luĭ Ştefan.

— Creḑĭ că facem bine? replică acesta uĭtându-sĕ la el cu ironie; am fi înţeleptĭ când ne-am da pe mâna adunăturilor după uliţă, aşteptând bunul lor plac fără a lua cel puţin órecare mĕsurĭ de apĕrare pentru vremĭ primejdióse?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Nu dic asta, ci.....

— Să-i lăsăm să vie până aci ca să ne facă o gălăgie nesuferită?

— Sunt în dreptul lor d'a cere uşurări şi noi îndatoraţi d'a-i asculta măcar dacă nu, d'a le împlini rugăciunea.

— Bine, fie voia ta; să sĕ oprescă arnăuţii d'a sĕ năpusti pe uliţi şi orĭ-ce slujitor d'a întrebuinţa armele până nu vor primi noi poruncĭ.

Să lăsăm puţin pe popor să tragă clopotele bisericilor, să lăsăm şi pe aţiţătorĭ ca să vocifereze; să lăsăm pe toţi ceĭ resculaţi să înainteze, să maĭ stea, să sĕ consulte, să sĕ încuragieze unii pe alţii şi să mérgă spre palat în tocmaĭ ca un flucs de mare aci înaintând şi aci retrăgêndu-sĕ; să lăsăm în fine şi pe ceĭ dela putere ca să ia tóte mĕsurile de apĕrare contra agresiuneĭ acelora, ce s'aŭ săturat de nedreptăţile lor şi să ne aruncăm ochiĭ în treacăt spre cele petrecute cu o zi doŭă înainte d'acea zi sgomotósă, adecă spre cele ce s'aŭ petrecut după hotărîrea luată în căsuţa cea dosnică.

De o sĕptĕmână de zile sĕ vedeaŭ prin Bucurescĭ nisce figurĭ necunoscute de nimenĭ, însă cu o înfăţişare care impunea tăcere orĭ-căreĭ gurĭ rele şi înfrânare la orĭ-ce mică curiositate. Acele figurĭ necunoscute întra prin prăvăliile celor maĭ de frunte brăslaşĭ, întreba de stăpânul caseĭ şi după ce da ochĭ cu el, sĕ ascundea cu dênsul în cea maĭ retrasă cămară din dosul prăvălieĭ şi după ce trăgea zăvorul la uşe zicea:

— Vezĭ nevoile, care apasă pe bietul Român, vezĭ nenumĕratele pacostĭ şi sataralele cu care ni sĕ răpesce avutul ca să sĕ îmbogăţiască streinul; tóte acestea ne vin dela Grecul cel nesă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

turat; ca unul ce eşti Român, eşti lovit de aste nedrepte angarale! Vréi să te scapi tu de ele?

Neguţătorul cărmea maĭ întêiŭ şi sĕ codea a rĕspunde positiv, temêndu-sĕ de óre-care manopere de spionagiŭ; atuncĭ necunoscutul scotea, atuncĭ o cruce din sîn şi ḑicea acestea:

— Mĕ jur în numele Tatăluĭ şi al Fiuluĭ şi al Sfântuluĭ Duch, că nu sunt nicĭ spion, nicĭ străin, nicĭ unealtă a Domnuluĭ, nicĭ vre-unuĭ poftitor de Domnie, ci sunt Român neaoş cu dor de ţéră, care în numele unuĭ Român cu gândurĭ bune pentru tot fratele de un neam şi de un sânge, vine a zice celor ce sufere: Voiţĭ să nu maĭ suferiţĭ? Voiţĭ să nu maĭ fiţĭ stăpâniţĭ de Grecĭ? Voiţĭ să fiţĭ scăpaţĭ de nedreptate pentru vecie? Ascultaţi-mĕ atuncĭ pe mine, lăsaţĭ frica şi sfiala la o parte aduceţi-vĕ aminte că sunteţĭ urmaşiĭ luĭ Mihaĭ Viteazul şi veniţĭ acolo unde vi-sĕ va arĕta.

— Cum sĕ numesce acela ce vorbesce astfel? întreba neguţătorul animat de un foc ce de mult nu maĭ încălḑise sângele sĕŭ.

— Căpitan Miu împuternicitul luĭ Lupu Mehedinţeanu, rĕspundea necunoscutul.

— Viŭ, striga brăslaşul, aruncând din ochiĭ o scântee de entusiasm; spune-mĭ unde?

După ce i-sĕ spunea locul, necunoscutul pleca şi brăslaşul mergea să comunice prin acelaş mod misterios conbrăslaşilor sĕĭ nuvela cea bună.

Sunt sigur că a-ţĭ ghîcit, iubiţĭ lectorĭ, cine eraŭ aceĭ apostolĭ misterioşi aĭ unuĭ asemenea mesia? Eraŭ vechiĭ haĭducĭ aĭ luĭ Miu; eĭ la umbra codruluĭ şi la adăpostul oraşelor prin care sĕ împrăştiase de câte-va lunĭ, sub conducerea abiluluĭ lor căpitan uĭtase cu totul că eraŭ nisce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tâlharĭ; învĕţase a sĕ respecta, a simţi Românesce ca strămoşiĭ lor în timpurile cele maĭ bune şi a înţelege ce este un partisan, un luptător al libertăţiĭ contra tirănieĭ.

Ce pĕcat! eĭ eraŭ numaĭ 40! D'ar fi fost încă de zece orĭ atâta de mulţĭ, ar fi încetat de-atuncĭ d'a domni peste Românĭ Fanarioţiĭ. Eraŭ numaĭ 40 aceia ce eraŭ legaţĭ de el prin aderarea spontaneă la tóte principiile luĭ, iar nu prin interes saŭ fricĕ, cum eraŭ 2 saŭ 300 de subaltenĭ, aceĭ carĭ formaŭ contingentul flotant al bandeĭ; eraŭ numaĭ 40 şi cu tóte astea în ziŭa hotărîtă eĭ adusĕră la Metropolie maĭ bine de 20,000 adepţĭ gata d'a sĕ pune sub ordinele lor.

În diminéţa zileĭ descrisă maĭ sus, aceĭ 20,000 îndată ce auḑiră sunând clopotele bisericilor, tresăriră de bucurie şi impacienţă; bărbaţiĭ îşĭ sărutară soţiile, părinţiĭ îşĭ îmbrăţişară copiĭ şi cu toţiĭ fără a scóte măcar un gemet de durere plecară să sĕ întâlnéscă cu vecinĭ şi conmeseriaşiĭ lor în linisce şi bună orênduială. Astfel merse pănă la Metropolie unde primiră între dênşiĭ pe Miu ca pe un triumfător şi cu el în frunte porniră spre Palat!

Boeriĭ pămêntenĭ, adecă tocmaĭ scornitoriĭ reşmiriţeĭ, sĕ făcură într'acea zi teacă de pămênt, lăsară luĭ Miu tótă latitudinea de a-şĭ pune planul în esecutare, şi eĭ nu sĕ arĕtară pe nicăirĭ, nicĭ la Metropolie, nicĭ la Palat, nicĭ pe strade; trimise însă emisariĭ lor să sĕ amestece printre mulţime cu ordine d'aĭ înforma din oră în oră despre tóte fasele mişcăriĭ. Aceĭ emisarĭ vĕḑură ovaţiunea făcută luĭ Miu, auḑiră aclamaţiunile ce-ĭ adresa poporul, şi simţind că ăst agitator devenia prea periculos ambiţiunilor stăpânilor lor, aler-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

gară să încunosciinţeze pe cinstiţiĭ veliţi, ca să ia măsurĭ grabnice.

Aceştia, cum auḑiră, să adunară în pripă, cotisară o sumă óre-care, şi o dete emisarilor ca prin banĭ şi promisiunĭ să semene discordie, neîncredere şi temere între popor.

Emisariĭ sburară ca vêntul şi găsiră poporul adunat într'un număr enorm înaintea Palatuluĭ. Porţile reşedinţeĭ domnescĭ eraŭ încuiate şi d'asupra zidurilor nenumărate tunurĭ eraŭ îndreptate cu gurile spre eĭ, gata d'aĭ sdrumica la un semnal dat cu ucigătórele lor mitraliĭ. Fitilele ardeaŭ şi cremenele puscilor aşteptaŭ să scóţă scânteia omorîtóre, dar poporul vedea tóte astea şi nu să sfia, ci scotea din când îu când mugete de mânie şi aclamărĭ entusiaste.

— Fraţilor, ḑise Miu mulţimeĭ; ca să dobêndim dreptate, trebue să fim drepţi; ca să silim pe Vodă a respecta voinţa nóstră, să ne silim şi noĭ a ne face respectaţĭ prin înţelepciunea nóstră. Nicĭ să ne sfiim d'acele arme streine ce ne ameninţă capetele, dar nicĭ să le nesocotim în vreme neprinciósă. Atuncĭ când vom avea drept d'a ne plânge de ceva, să suflăm asupră-le ca să nu maĭ fie. Dacă domnia nu va vrea să ne asculte, atuncĭ numaĭ să nu maĭ ascultăm şi noĭ decât glasul dreptăţiĭ.

— Aşa, aşa! trăiască Miu, strigă poporul aruncând căciulile în sus.

— De aceia staţĭ astâmpăraţĭ pe loc şi aşteptaţĭ rĕspunsul luĭ Vodă.

— Miu şĭ-a dat cotele cu Grecii, şopti unul din emisariĭ vecinilor sĕĭ; nu trebue să ne mulţumim cu ceia ce ne ḑice Miu, nu trebue să aşteptăm nicĭ să avem îndurare pentru Vodă şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Greciĭ luĭ; cel rĕŭ la primejdie, făgăduesce multe, iar când sĕ vede în undele luĭ uită tot. Vĕ încredinţez că Miu şĭ-a dat coatele cu eĭ şi adunarea nóstră aicĭ e numaĭ o jucărie vrednică de rîs.

— Miu să-şĭ dea coatele cu Greciĭ? obiectă unul din popor, ia nu maĭ crede!

— Ascultă ce-ţĭ spun eŭ, reluà emisarul, pentru ce să nu credĭ? nu e el cumnat cu Ştefan Vodă? Corb la corb nu-şĭ scóte ochiĭ.

— Te închină, o fi! murmurà unul din asistenţĭ.

— Ce nu e cu neputinţă! esclamà un altul.

— A simţit şiretul că boeriĭ aŭ isbutit la Divan să dobêndéscă carte de mazîlie, adăogà emisarul şi şĭ-a pus pe cumnatul sĕŭ să ne adune aicĭ ca să cerem în gura mare, nu căderea luĭ Vodă ci uşurarea birurilor şi gonirea Grecilor. Greciĭ îmbuibaţĭ de bunătăţĭ sĕ vor duce la urma lor cu bucurie şi alţĭ veneticĭ maĭ flămânzĭ şi maĭ lacomĭ ca eĭ vor veni să sĕ facă cârdurĭ împrejurul tronuluĭ şi să ne sugă mult maĭ cumplit.

— Ía pĕcate! dise în sfîrşit şi unul din popor oftând; încătrăŭ ne învărtim noĭ tot nicovale suntem! E sfântă zicătórea Românéscă: schimbarea Domnilor, bucuria nebunilor.

Cu aceste cuvinte şi unele ca acestea împrăştiate cu abilitate de emisarĭ boerescĭ, începù să sĕ întroducă în părţile lăturaşe ale mulţimeĭ germeniĭ îndoeleĭ. Murmure de descuragiare transportate din gură în gură sĕ rĕspândirĕ în câte-va minute în inimile multora din ceĭ slabĭ de îngerĭ cariĭ sĕ mişcase numaĭ prin comoţiunea galvanică a entusiasmuluĭ; îndată ce entusiasmul fù sdruncinat prin asemenea manopere, sângele reîncepù a sĕ rĕci şi curagiul a slăbi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Centrul mulțimeĭ însă, adecă masa cea maĭ compactă a revoltanților, nu era încă pătrunsă de ast molimă ucigătóre. Ea strigà într'una dreptate și nu înceta d'așĭ reclama cu voce tare drepturile, până ce nu vĕdù apărând în balconul palatuluĭ domnesc pe însușĭ Ștefan Vodă, însoțit de curteniĭ sĕĭ. Infățișarea luĭ cea cruntă și aerul sĕŭ cel arțăgos nu era prevestitor de pace pentru rĕsculătorĭ; eĭ simțirà și începurà a șopti între dênșiĭ și a sĕ sfătui, dar nu-șĭ perdurà de loc cumpĕtul.

Înainte d'a descleșta fălcile capul Statuluĭ spre a comunica reclamanților resultatul cereriĭ lor, să ne transportăm repede în sala tronuluĭ, spre a sci ce s'a petrecut acolo de când s'a asediat palatul de popor. Toțĭ Greciĭ influențĭ, Metropolitul, unul din episcopĭ, deosebițĭ arhiereĭ și egumenĭ, Grecĭ saŭ greciți și eĭ ca toțĭ demnitariĭ țĕreĭ din acea epocă, sĕ adunase în jurul luĭ Vodă ca să delibereze. Ștefan, aținat de caracterul sĕŭ înrăutățit dar franc, era de părere ca fără nicĭ un menajament să îndrepteze tunurile în popor și să împrăștie prin vĕrsare de sânge pe rebelĭ. Greciĭ, cu Stavrache în frunte opinaŭ că e mult maĭ bine d'a evita o șansă așa de nesigură și c'ar fi maĭ cu minte să împrăștie poporul prin promisiunĭ și imbunărĭ, pe care e liber a nu le realisa nicĭ-odată, iar o mică parte din boerĭ de origină pământenĭ și strecurați pe lângă tron prin elasticitatea caracteruluĭ lor, găsirà cu cale că pentru siguranța tronuluĭ și triumful bineluĭ, ar trebui birurile ușurate, streinĭ înfrânațĭ și abuzătoriĭ pedepsițĭ. Florica care, contra tuturor opunerilor ce înțêmpina din partea Grecilor, eșise din micul apartament unde locuia ca esilată și întrase în sala de deliberațiunĭ, avù curajul d'a striga.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Înduioşază-sĕ învĕrtoşarea inimeĭ tale, Mărite Dómne; aplécă-sĕ urechile tale spre rugăciunile supuşilor, audă cu bună voinţă cuvintele de pace şi milostivire ce aŭ rostit unii din sfetniciĭ M. Tale şi gonesce de de-asupra capetelor supuşilor nenorocirile cu care duhul cel rĕŭ voesce a-ĭ stinge. Adu-ţĭ aminte că aĭ sânge, că aĭ carne, că aĭ viaţă pe care le iubeştĭ cu scumpete; nu te îndura dar a vĕrsa sânge, a măcelări carne şi a smulge viaţa acelora ce le-aŭ căpĕtat'o ca şi M. Ta prin mila Dumnezeiască. Adu-ţĭ aminte că aĭ avut mumă, că aĭ fost fiŭ, că poţĭ fi tată şi că durerile de fiŭ şi părinte sunt împungĕtóre şi nu te îndura d'a răpi fiĭ dela mume, pe părinţĭ dela fiĭ şi pe copiĭ dela aceia ce i-a născut, prin secera morţiĭ şi fără de vină. Îndurare şi milostivire, Dómne, adăogă fosta curtesană cu un ton sublim căd̨ênd la genunchele soţuluĭ sĕŭ, ertare şi dreptate stăpânul meŭ.

— Scólă-te, Flóreo, d̨ise Ştefan puţin mişcat; n'ar fi trebuit tu femee, adăogă maĭ cu asprime, să calcĭ pragul asteĭ cămărĭ; scólă-te îţĭ d̨ic şi eşĭ maĭ nainte d'a-mĭ aduce aminte că aceste turburărĭ îmĭ vin dela Miu şi că tu eştĭ sora luĭ.

— Şi póte unealta sa, adăogă Stavrache apropiindu-sĕ.

— Nu mĕ scol, strigă ea, măcar de m'aţĭ omorî, pănă ce poveţele rĕŭ voitorilor nu vor fi şterse prin lacrămile adevĕruluĭ. Dacă voeştĭ să nu fie Miu biruitor, nu te face omorîtor, Ştefane Vodă, adăogă ea cu o voce sonoră, sculându-sĕ în picióre.

— Scóteţĭ-o d'aicĭ, d̨ise cu bruscheţă Raco-viţă, îndreptându-sĕ spre balcon.

Când Flórea eşi prin forţă din sala de con-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

siliŭ, Vodă apărŭ d'asupra balconuluĭ înaintea poporuluĭ; cum îl vĕzură tŏte gurile tăcură şi fără a scóte un strigăt de aclamare îşĭ aţîntiră privirile spre dênsul.

— Bucurescenĭ, ḑise Vodă în grecesce şi după el un dragoman în Românesce, (Ştefan cunoscea limba română ca un Român ce era, dar o ura şi o despreţuia maĭ rĕŭ decât un Fanariot); am auzit strigările ce rĕsvrătitele vóstre glasurĭ a adus pănă la mine, şi din cele auzite am înţeles că vĕ plângeţĭ de Grecĭi meĭ şi de birurile ce vi-sĕ cer; ascultaţĭ acum şi rĕspunsul meŭ: pe Grecĭ nu-ĭ gonesc fiind-că sunt aduşĭ de mine şi-ĭ iubesc; cine sĕ plânge de eĭ afle că eŭ, ca şi Iliaş Vodă, cred că de mine sĕ plânge şi de aspră pedeapsă e vrednic.

— Trăiască Măria Sa, strigară Grecĭi din sala palatuluĭ.

— Cât pentru birurĭ, adăogă Ştefan, tot prin gura dragomanuluĭ, voiŭ lua mĕsurĭ ca să dobêndiţĭ óre-care uşurărĭ şi să fiţĭ apĕraţĭ de lăcomia slujbaşilor; astă cerere e dreaptă, dreptatea este legea mea, vĕ iert un sfert din tóte dările, adecă cel din urmă sfert al anuluĭ curgător; Dumnezeŭ fie cu voiŭ.

— Mĕ iartă Dómne, ḑise Miu, suindu-sĕ pe o piatră ca să domine mulţimea; nu vĕ retrageţĭ aşa iute căcĭ maĭ avem câte ceva de zis; noĭ ne plângem maĭ puţin de birurĭ decât de iubiţiĭ Grecĭ aĭ M. Tale. Dacă eştĭ părinte cu dor de inimă şi vraciŭ iscusit, vindecă rana cea maĭ durerósă şi maĭ adêncă, scapă-ne de Grecĭ, căcĭ eĭ prin strâmbătăţile lor fac ca legiuitele dărĭ să apese cumplit grumajiĭ bietuluĭ norod. Aşa e fraţilor, adăogă el adresându-sĕ cătră popor, că de Grecĭ să scăpăm maĭ întêiŭ?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Da, da, strigă mulțimea, de Grecĭ să scăpăm, ducă-sĕ Greciĭ, piară din țéră, móră, crape.

— Greciĭ nu sĕ vor duce din țéră câtă vreme voiŭ domni eŭ, rĕspunde Ștefan.

— Amuțească-vĕ gura, adăogă Stavracoglu, dacă voițĭ să nu v'o amuțéscă tunul.

— Audițĭ, fraților, ce ne rĕspund ceĭ îndatoraţĭ d'a ne face dreptate? strigă Miu cătră popor, ne nesocotesce legiuita nóstră cerere și apoĭ ne gonesce ca pe cânĭ prin amerinţărĭ; sunteţĭ mulţămiţĭ?

— Nu, nu, mórte Grecilor, mórte străinilor, jos Ștefan Vodă, trăiască Miu! strigă glóta agitându-sĕ ca talazurile uneĭ mărĭ bătute de vênt.

— Jos Ștefan a-țĭ zis? strigă Miu sărind jos după piatră și scoțênd sabia, să mergem să-l rĕsturnăm; cine vrea să biruiască, să nu sĕ codéscă; la porțĭ, la porțĭ.

— Foc! strigă o voce de d'asupra zidurilor.

Anevoie e de descris învălmășala, amestecătura și îngrozitorul tabloŭ ce produse astă singură strigare. Maĭ ântêiŭ de tóte sĕ vĕzù o limbă de foc ca săgéta unuĭ fulger repezindu-sĕ spre popor de de-asupra zidurilor, apoĭ o isbucnitură de fum negru și înecăcios și pe urmă un trăsnet teribil, care sgudui pământul și sparse giamurile palatuluĭ și caselor dimprejur. Acel sgomot oribil sĕ amestecă cu un țipet de durere și mânie mult maĭ oribil și care avù un rĕsunet mult maĭ înspăimêntător. Sângele roși pământul, numĕr mare de cadavre acoperi terenul și un numĕr și maĭ mare de vulneraţĭ începură să sĕ tăvăléscă pe jos.

— Inainte, înainte, strigă Miu și ómeniĭ sĕĭ; curagiŭ fraților; trăiască dreptatea și România; nu vĕ temeţĭ de mórte, moșia este maĭ scumpă decât viața.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Fugiți, fugiți striga emisarii partisanilor schimbării de domni; arnăuții ne ia pe la spate, Miu e un tâlhar, el vrea să vă bage în foc ca pe urmă el să se retragă cu ai săi și să se năpustéscă spre casele vóstre pustii spre a vă prăda averile și măcelării soțiile și copii.

— Trăiască Miu!

— Trăiască Scarlat Ghica Vodă!

— Trăiască Ștefan Vodă.

Atâtea vociferări contrazicétóre, încuragierile și înspăimêntările succesive, lipsa de un principiu bine stabilit și împărtășit de tot poporul, renumele lui Miu cel puțin demn de încredere și neînțelegerea în privința dorințelor fie-căruia, contribui a rĕci entusiasmul și a slăbi curagiul. O mare parte începù a se pune la adăpost de mitraliile ce curgeaŭ ca plóia după crestele zidurilor, alții da dosul în fuga mare, alții se ascundeaŭ pe unde găseaŭ și chiar o parte din cei mai hotărîți lăsară pe Miu și ómenii săi d'asupra porții palatului ce căduse fărâmată în bucățele spre a alerga pe acasă să-și pue avutul la siguranță. Mulțimea se împrăștià tocmai atunci, când era gata d'a se proclama triumful și când Ștefan și curtenii săi descuragiați se pregăteaŭ a capitula. Astă lașitate descuragià pe Miu și-l sili a se retrage și el. Vĕdênd acest succes neașteptat cei mai lași decât toți, adecă asediații, ca să-și spele rușinea umilirii, din fricoși solicitatori de grație, se transformară îndată în cruzi persecutori și se năpustiră cu toții spre oraș ca să-și sature setea de rĕsbunare în sânge și jaf.

Fù o zi teribilă pentru Bucurescenĭ acea zi, dar nu fù tocmai infructuósă; deși nu avù frumósa sórtă a acelora ce urmà după mișcarea lui

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Tudor Vladimirescu, adecă redobêndirea vechilor drepturĭ de autonomie şi alegerea unuĭ principe pămêntean, deşi făcù să averteze mişcarea luĭ Lupu Mehedinţeanu, care era maĭ competinte d'a obţine un resultat maĭ bun, putù cel puţin să informeze pe Pórtă, despre suferinţele ce îndurau Româniĭ din partea luĭ Ştefan şi să-l rĕstórne după tron.

XI.

Sultan Mezat.

În urma mazîliĭ cu care Pórta a pedepsit pe Ştefan Racoviţă, tronul Românieĭ s'a ocupat de Scarlat Vodă Ghica, care maĭ domnise încă odată; venirea luĭ în ţéră fù întêmpinată cu óre-care semne de simpatie de cătră o parte din boeriĭ ţĕreĭ, care nu renunţase încă d'a lua parte la luptele politice şi la intrigele de palat, dar poporul rĕmase cu totul indiferent şi descuragiat. Ca orĭ ce Domn din noŭ venit şi care scie să concentreze interesele luĭ cu pretensiunile acelor ce-ĭ putea fi utilĭ pentru aş întări scaunul, Scarlat Vodă primi bine pe toţĭ, promise tuturor concesiunile cele maĭ măgulitóre şi chiar poporuluĭ îĭ acordà óre-care uşurărĭ, dar conduita luĭ cea relativ blândă dictată negreşit d'o prudentă înţelepciune şi de temerea sórteĭ luĭ Ştefan şi a favorituluĭ sĕŭ Stavracoglu, care muri în vêrful streanguluĭ îndată ce ajunse în Ţarigrad, uscà cu totul în inima Românilor sĕmênţa ce sĕ cercase Miu d'a face să încolţéscă. Aceia ce maĭ bine de un secul zăcuse în amorţeală şi apathie şi sĕ desteptase un moment ca să-şĭ redobêndéscă facultăţile lor de fiinţe inteligente, reîntrară numaĭ de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cât în vechia lor inerție și Lupu Mehedințeanu avù durerea d'a sĕ vedea părăsit de oșteniĭ sĕĭ și d'a merge orbesce spre o catastrofă sigură.

Miu, perdênd orĭ-ce speranță d'a maĭ putea să-ĭ rĕscóle, renunță cu mâhnire la misiunea sa de reformator, lăsà pe compatrioții sĕĭ să-șĭ sufere sórta ce merita și plecă acolo unde îl ducea dorința sa de rĕsbunare.

Ștefan la plecarea sa din țéră îl amărî printr'o noŭă insultă, care fù maĭ durerósă ca tóte; el când sĕ sui în trăsura ce avea să-l ducă la Giurgiŭ spre a eși din țéră, goni prin vorbe gróse pe Florica de lângă sine, îĭ luà tot ce dênsa avea maĭ de valóre în banĭ, scule și vestminte și o respinse pălmuind'o cu brutalitate. Sêrmana femeie căd ù leșinată pe pământ și dintre ómeniĭ disgrațiatuluĭ satrap nimenĭ n'avù omenia d'a o smulge de sub piciórele cailor și d'aĭ da vre-o îngrijire. Animalele fură maĭ cu inimă, ele sĕ ferirĕ d'a călca peste un corp neînsufleț it și din instinct o ocoliră fără a-ĭ face cel maĭ mic rĕŭ.

Când s'a deșteptat Flórea, sĕ vĕd ù așed ată pe prispa uneĭ case încunjurată de verdeață, pe un pat móle și curat și la capul eĭ o bĕtrână cu căutătura blândă, care o îngrijea și o privegia; era muma luĭ Neagu servitorul eĭ cel credincios.

— Unde sunt eŭ? murmură ea deschizênd ochiĭ.

— La buna ta Despa, rĕspunse bĕtrâna, la țéră unde câmpia e verde, aerul rĕcoros și ómeniĭ bunĭ și iubitorĭ.

— Dar fratele meŭ n'a maĭ venit?

— Vezĭ acel nor de praf? el este ridicat în vĕzduh de copitele caluluĭ luĭ.

— A venit și eŭ nu l'am vĕzut și sĕ duce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

şi eŭ nu l'am strâns în braţe, înainte d'a muri! dar unde fuge el? cine-l gonesce?

— Sĕ duce la Ţarigrad să rĕsplătéscă după cuviinţă pe acela, ce s'a purtat mişelesce cătră o fiinţă bună ca dumneata.

— S'a dus să-l omóre?! strigà ea sculându-sĕ repede în sus. Unde e Neagu? chiamă iute pe Neagu.

— Ce vreaĭ să facĭ? strigà bĕtrâna spăimêntată, ce copilărie vreaĭ să săvêrşescĭ?

— Nu mĕ întreba, ci alérgă după Neagu în clipă.

— Căpitan Miu te-a lăsat sub îngrijirile fiuluĭ meŭ şi fiul meŭ sub ale mele, suntem rĕspunzĕtorĭ de tot ce veĭ face ...

— Femeie! strigà Flórea cu energie, dă-te înapoĭ, şi lasă-mĕ în pace dacă nu vreaĭ să mĕ slujescĭ. Am fost Dómnă şi sunt soră de haĭduc fiinţă ca mine nu sĕ póte ţiné în prinsóre; dă-mĭ drumul saŭ mĕ omor acum înainte-ţĭ.

— Dómne Sfinte! esclamà biata bĕtrână îngrozită, să nu facĭ una ca asta că iată-mĕ, iată alerg să caut pe Neagu.

Neagu fù într'o clipă înaintea Flóreĭ.

— Neagule, zise ea, în totdeauna mĭ-aĭ zis că-mĭ escĭ credincios pe viaţă şi pe mórte, şi de miĭ de orĭ mĭ-aĭ jurat, că veĭ îndeplini orbesce poruncile mele şi că mĕ veĭ urma pănă la marginile pământuluĭ; să te vĕd acum cum te ţiĭ de cuvênt. Dacă îmĭ escĭ credincios cum te-aĭ jurat, du-te de schimbă ăst inel în banĭ, cumpĕră cu parte din eĭ doĭ caĭ sprintenĭ, iar rĕmăşiţa păstreaz'o pentru cheltuială. Avem să facem o lungă călĕtorie.

— Mĕ duc să înşel caiĭ, rĕspunse Neagu şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

să iaŭ din casă banĭ, căcĭ avem şi caĭ şi banĭ; ia-ţĭ dar inelul înapoĭ că e de prisos, pune-l iar în degetul de unde l'aĭ scos şi pregătesce-te de drum că eŭ viŭ îndată.

— Bunul meŭ prietin murmurà sora luĭ Miu înduioşată.

— Caiĭ şi baniĭ sunt gata, dise Neagu apĕrând peste câteva minute lângă stăpâna sa, care deja era gata de ducă. Unde plecăm?

— La Ţarigrad, rĕspunse Flórea încălecând.

* * *

Peste un an după ceea ce nararăm maĭ sus, principaliĭ noştrĭĭ eroĭ eraŭ de mult stabiliţĭ în capitala Turcieĭ, regina mărilor şi grădina Europeĭ; Ştefan Racoviţă ocupa o casă mare din Fanar sumptuos mobilată şi populată de mulţimea creaturilor sale. Miu locuia într'o mică căsuţă lipită de casa cumnatuluĭ sĕŭ şi Florica cu fidelul sĕŭ Neagu spiona tóte mişcările în aceste case, din dosul cafasurilor uneĭ cămăruţe situată din faţa palatuluĭ soţuluĭ eĭ. Ştefan nu avea cunoscinţă că Miu şi Florica eraŭ aşa de aprópe de paşiĭ sĕĭ, nicĭ Miu că sora sa îĭ spiona mişcările.

Într'o zi eşi din curtea palatuluĭ Racoviţilor o mulţime de ciohodarĭ lucsos învestmêntaţĭ şi încunjurară un cal mare şi frumos; acel cal era ţinut de o parte a dîrlogilor de un seiz, de cealaltă parte alt seiz şi pe lângă fie-care picior dinainte saŭ dinapoĭ sta apropiat câte un seiz, astfel că bietul cal nu putea merge decât numaĭ la pas, călcând cu picióre numaĭ la locul ce-ĭ indica numĕroşiĭ luĭ conductorĭ. Pe când lângă ăştĭ seizĭ, peste doĭ-spre-zece ciohodarĭ mergeaŭ la pas şi în neregulă, ţinêndu-şĭ bastónele uniĭ pe umere, alţiĭ în sus ca nisce steagurĭ, alţiĭ atingêndu-le

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de pământ și măsurând cu ele pașii, ca cu un adevărat baston și alții târându-le după ei ca pe nisce săbii, iar în mijlocul lor, d'asupra bietului armăsar care își potolea impacienta muscându-și zabalele, sta Ștefan Racoviță aședat comod și într'un mod molatic pe o grósă șea turcéscă, acoperită cu un valtrap de catifea roșie cu ciucuri și fiori de aur. Îndată ce trecù de ferestrele locuinței luĭ Miu astă pompósă caravană, eși după portița aceleĭ case un ciohodar mustăcios, îmbrăcat ca și camarazii sĕĭ și sĕ amestecà printre eĭ fără să bage cineva de sémă că el a venit maĭ târziŭ; îndată ce eși acel ciohodar din locul sus indicat, portița caselor de peste drum sĕ deschise și lăsă să trécă pragul alți doĭ ciohodarĭ aidoma cu ceĭ dintêiŭ, unul în vêrstă și altul cu mustața abia mijindă. Aceștia, după ce închise portița după eĭ, merserà ca și celălalt să sĕ amestece cu cortegiul luĭ Ștefan.

În palatul mareluĭ Vizir la rêndul de jos era un apartament în care sĕ aduna toți funcționariĭ superiorĭ aĭ Porții, toți favoriții influenți și toți samsariĭ Grecĭ și Evreĭ, carĭ populaŭ într'un mare numĕr anticamerele pașalelor. Acolo sĕ precupețea grațiile și favorurile, acolo sĕ vindea și sĕ cumpĕra privilegiile și imunitățile, acolo chiar elciĭ marilor puterĭ, dobêndeaŭ pentru óre-care sumă de banĭ, realisarea pretențiilor lor care pe calea legală a formulelor rĕmânea în stare de pretenții anĭ întregĭ. Când cererea era mică, samsariĭ sĕ întêlneaŭ în anticameră cu servitoriĭ magnaților mareluĭ devlet și după bună tocmeală urmată la minut de plată în monedă sunătóre, hârtia de grație saŭ teșchereaŭa de chiverniseală întra în sînul samsaruluĭ și baniĭ în chiseaŭa magnaților.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Dacă afacerea era mai grasă saŭ mai însemnată, samsariĭ eraŭ întroduşĭ în cabinete particulare, da ochĭ cu marele paşale şi tocmeaŭ ca la obor sórta vre-unuĭ muritor, averea cuiva saŭ însăşĭ dreptatea; însă când era vorba să sĕ pue la tocmeală postul de vre-un paşe, vre-un gubernator, vre-un satrap saŭ de domn al Românieĭ orĭ al Moldoveĭ, atuncĭ însăşĭ Luminaţia Sa marele Vizir părăsia mólele divan, pe care sta ore întregĭ rĕsturnat în mijlocul unor droae de huriĭ, sĕ cobora cu un pas încet şi legănat până în apartamentul samsarilor şi acolo da vorbă cu însuşĭ pretendenţiĭ; în asemenea ocasiune era une-orĭ asistat chiar de cătră un representant al Mareluĭ Sultan. Atuncĭ să te fi ţinut la o parte şi să fi ascultat prin ce termenĭ sĕ făcea tocmeala, cum sĕ lăuda marfa de vênd̦ătorĭ şi cum sĕ critica de cătră cumpĕrătorĭ!

Intr'una din acele zile, chiar într'aceea în care Ştefan Racoviţă eşia din palatul sĕŭ cu atâta saltanat, era pus la mezat chiar tronul ţĕreĭ Românescĭ. Ne vom permite dar a întroduce pe iubitul nostru lector în apartamentul samsalîculuĭ, ca să dăm ochĭ cu marele Vizir şi să aflăm şi noĭ ce sĕ petrece p'acolo.

Luminaţia Sa sta turcesce în mijlocul unuĭ móle şi bogat divan, pe când patru eunuchĭ muţĭ îĭ făcea vênt cu lungĭ apĕrătorĭ de pene de păun; într'acest timp ilustrul personagiŭ fuma dintr'o lungă nerghelea şi scotea din gură aci norĭ groşĭ de fum, aci câte-o vorbă pe care o adresa representantuluĭ Sultanuluĭ, care şedea tot ca dênsul pe o sofa mai pitică decât divanul şi îşĭ neteza stufósa şi alba sa barbă. Afară de aceştĭ doĭ înalţĭ demnitarĭ, mai eraŭ în acea cameră treĭ individe;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dar aceştia după atitudinea lor cea umilită ce-şĭ luase pe covoraşele, pe care staŭ îngenunchiaţĭ nu sĕ cunoscea dacă sunt sclavĭ saŭ eunuchĭ; acele treĭ individe sĕ numia Alexandru Ghica, Grigorie Ghica şi Alexandru Mavrocordat; câte-şĭ treĭ aŭ fost domnĭ, saŭ elcĭ pe lângă Pórtă şi câte-şĭ treĭ eraŭ competiţitorĭ pentru tronul Românieĭ.

— Ţéra e bogată, zise în turcesce representantul Sultanuluĭ cu o voce trăgănată, locuitoriĭ sunt blânzĭ şi darnicĭ, pământul este roditor, gheliurile multe şi avaeturĭ destule; într'o lună un om dibaciŭ adună milióne; acest otcup preţuesce maĭ bine de una sută de miĭ de pungĭ cu banĭ.

— O milostive stăpâne! suspină unul din competitorĭ, de unde să fie una ca asta? De unde să sĕ scóţă atâta sumă de banĭ? Ómeniĭ saŭ făcut ndărătnicĭ şi leneşĭ, pământul stă maĭ nelucrat, ıămestiile domnescĭ sunt jefuite de soldaţiĭ din Giurgiŭ şi Brăila şi chiar de însăşĭ locuitoriĭ pământuluĭ sunt jumuliţĭ de neferĭ.

— Paşalele după lângă Dunăre ne prigonesc cu zeciuelele şi haraciurile ce ne cere, adăogă al doilea competitor, slujbaşiĭ împĕrătescĭ ne sărăcesc cu plocónele şi strângerile pentru zaherale şi maĭ presus de toţĭ hoţiĭ pământescĭ ne ia şi cenuşa din vatră.

— Dar ómeniĭ noştri! replică cel d'al treilea, dar ciraciĭ caseĭ nóstre, dar samsariĭ şi cămătariĭ cum ne despóie! Trebue să-ĭ îndopăm pe eĭ maĭ întêiŭ, ca apoĭ să fim siguri că vom rĕmânea la putere şi vom fi slujiţĭ cu credinţă.

— Sunt vremurĭ de foc, adăogă câte treĭ înfocor.

— Numaĭ ca să îndeplinim buna plăcere a Măriĭ Vóstre, adăogă cel dintêiŭ, am maĭ în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

drăsnit a ne pune avutul și viața nóstră în primejdie, spre a ne sui încă odată pe acel blăstemat de tron.

— Sfîrșiți cu văetăturile de orbeți, întrerupse Vizirul cruntându-sĕ, căcĭ cunosc eŭ viclenia vóstră. Acea țéră e pămêntul făgăduinței, din ea curge miere, lapte și unt, cum zice proorocul: cel ce o stăpânesce halal de capul luĭ; spuneți maĭ curênd ce dați ca să dobêndiți atâtea bunătăți?

— Eŭ aș da 10,000 de pungĭ, dacă s'ar milostivi Măria Vóstră să-mĭ dea firman întărit că voiŭ domni treĭ anĭ neîntrerupt, zise cu timiditate cel dîntêiŭ.

— Eŭ aș da 30,000 pentru o domnie de doĭ anĭ și jumĕtate, dise cel d'al doilea.

— Patru-zecĭ de miĭ daŭ pentru doĭ anĭ de putere, murmură cel d'al treilea.

— Fie 50,000, suspină cel dintêiŭ.

— Daŭ pănă la 60,000, adăogă al doilea.

— Urc pănă la 70,000, zise al treilea, dar maĭ mult nu daŭ un florentin măcar.

— Atâta dăm și noĭ, dise deodată ceilalți doĭ.

— Nu dați maĭ mult? întrebă Vizirul rĕstit.

— Nu putem, rĕspunse pretendenții plecând capetele în jos.

— Întrébă pe Negiub dacă a venit Ștefan Racoviță, zise Vizirul trimisuluĭ Sultanuluĭ.

Acesta sĕ aplecă cu respect, bătù în palme de treĭ orĭ și zise eunuculuĭ ce apărù:

— A sosit Ștefan Racoviță? Eunucul făcù din cap semn că da; bagă-l înăuntru, adăogă acesta făcênd semn sclavuluĭ să plece.

Ștefan fù întrodus și, după ce făcù salutarea usitată, sĕ așezà și el pe un covor în o postură maĭ umilită decât camarazii sĕĭ. Pănă să sĕ așeze el pretendenții zise viziruluĭ:

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

— Facă-sĕ voința strălucireĭ Vóstre, dăm 100,000 de pungĭ.

— E prea târdiŭ acum, rĕspunse Vizirul, și maĭ ales de tóte tronul e unul și voĭ treĭ, rĕmâne a sĕ sci cine dă maĭ mult. Tu, Ștefane aĭ fost doritor d'a te întórce în țéra de unde aĭ venit; ce daĭ ca să-țĭ recapețĭ tronul?

— Una sută cincĭ-zecĭ miĭ pungĭ banĭ gata pentru un an de domnie, rĕspunse Ștefan.

— Una sută șase-zecĭ, murmură oftând primul concurent.

— Una sută opt-zecĭ strigă suspinând cel d'al doilea.

— Una sută noŭă-ḑecĭ, îngână cel d'al treilea și nimic maĭ mult.

— Doŭă sute cincĭ-zecĭ de miĭ, strigă Ștefan cu un aer triumfător.

— Noĭ nu putem da atâta, măcar de ne-am vinde nevestele și copiĭ, strigarà în cor ceĭ treĭ pretendențĭ.

— Atuncĭ Ștefan Racoviță este domn în locul luĭ Scarlat Ghica, care nu a fost în stare să trimită ploconul Bairamuluĭ; aceste cuvinte fură pronunțate de cătră Vizir în ciuda celor treĭ pretendențĭ, carĭ îșĭ mușcaŭ buzele de nĕcaz.

Vestea despre resuirea luĭ Ștefan Racoviță pe tron sĕ lăți îndată prin anticamere și de acolo în tot orașul; cum sĕ vede tréba, astă casă de conferințe secrete, avea la dispositie nu sĕ scie cum, urechĭ fórte vigilente. Ștefan fù purtat în triumf și când coborî cele opt trepte ale scărĭ ce eraŭ ridicate de-asupra pămêntuluĭ, maĭ mulțĭ din ciohodariĭ fostuluĭ domn întinseră mânile ca să-l ție de subțiorĭ; ceĭ maĭ fericițĭ fură de-o parte mustăciosul, care eșise din casa de lângă palatul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lui Racoviță și tênărul ce trecuse pragul caseĭ de peste drum.

Când sĕ vĕdù scăpat de servitoriĭ saraiuluĭ carĭ sĕ grămădise în juru-ĭ spre a căpĕta bacșiș, Ștefan zise ómenilor sĕĭ cu bucurie mare:

— Voiŭ domniĭ iarășĭ copiĭ meĭ.

— Nu veĭ domni, strigà mustăciosul înfigându-ĭ un pumnal mare în pept și dând apoĭ dosul.

Doŭĕ țipete sĕ audiră deodată după astă lovitură, unul eșit din peptul victimeĭ, care căḑù mort în lacul de sânge ce eșia din rană pe lângă cuțit și altul din al ciohodaruluĭ, cel care susținuse umĕrul cel stâng al ucisuluĭ. Acest din urmă căḑù îndată după Ștefan peste cadavrul sĕŭ cu un cuțit înfipt de însăși mâna sa în mijlocul peptuluĭ.

Lumea amețită lăsà pe asasin să scape și alergà în ajutorul celor doĭ nenorociți, pe carĭ îĭ transportà iute într'o cămară; uniĭ alergară după un medic, alțiĭ după poliție și nimenĭ după ucigaș; asemenea întêmplărĭ eraŭ prea obicĭnuite în acele timpurĭ prin Constantinopole.

Doctorul, după ce spălà rănile celor isbițĭ de cuțite, declarà că amêndoĭ eraŭ morți, unul din eĭ însă era o femeie.

Ómeniĭ luĭ Racoviță recunoscură în acea femeie pe Florica fosta lor stăpână, și pe cuțit citirà teribilul nume al luĭ Miu.

XII.

Parola boerésca și rĕsplata domnéscă.

Câte-va lunĭ după sângerósa scenă descrisă maĭ sus, care avù drept resultat menținerea pe tronul Românieĭ a luĭ Scarlat Ghica, un individ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mergea cu un pas încet pe stradele Bucurescilor; acel individ avea o înfățișare abătută, o căutătură stinsă, fața slăbănogită și pĕrul capuluĭ și al barbeĭ cărunțit maĭ mult de întristare decât de influența timpuluĭ. Îmbrăcămintea luĭ ca și trăsurile chipuluĭ sĕŭ eraŭ în disordine și pĕrul capuluĭ în cea maĭ mare neîngrijire. Acest individ necunoscut tocmaĭ intra în capitală prin bariera târguluĭ de afară și sĕ îndreptă spre piață; umblând pe stradă el mergea cu capul în jos, fără să vadă unde calcă și pe lângă cine trece. Pe când trecea prin dreptul bisericeĭ Răsvan, sĕ deșteptă deodată tresărind căcĭ simțise că óre-cine îl bătuse pe umere și aruncà în juruĭ o căutătură sperióssă. Un individ era în fața luĭ.

— Ce vreaĭ? zise el încruntându-sĕ, ce aĭ cu mine?

— Nu mĕ cunoscĭ, căpitane? zise acel individ.

— Nu, nu te-am vĕdut nicĭ-odată.

— Ce spuĭ căpitane Miu? nu maĭ cunoscĭ tu pe vechiĭ tĕĭ băeți? Saŭ póte că te temĭ d'a ne cunósce de fricà să nu fi aruncat în temniță ca ceilalțĭ frați?

— Ceilalțĭ frați! rĕspunse Miu, fiind-că dênsul era, ceĭlalțĭ frați? adăogà el puind mânile la cap ca cum ar fi voit să gonească din jurul creerilor sĕĭ un nor gros; a! mĭ-aduc aminte, eram căpitan de haĭducĭ, aveam o ceată credincióssă, eram iubit de băeții meĭ; eram tare și vêrtos în ziŭa când, după ce pedepsiiŭ un nelegiuit, am aflat din locul unde mĕ ascunsesem că am înfipt cuțitul omorítor în însușĭ carnea mea, în peptul Florichiĭ sorióreĭ mele!

Pe când pronunță aceste din urmă cuvinte,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

doŭĕ şiróie de lacrămĭ isvorîră din ochiĭ sĕĭ ceĭ aprinşĭ şi începură să curgă de-alungul obrazuluĭ sĕŭ. Acéstă roŭă a durerĭĭ, uşurà greutatea ce-ĭ apĕsa peptul şi-l făcù să sĕ maĭ desmeticéscă.

— Căpitane, zise fostul luĭ camarad înduioşat, iartă-mĕ că te-am bănuit un minut că aĭ vrut să te lapedĭ de noĭ, iartă-mĕ şi vino cu mine îcĭ într'o căsuţă retrasă ca să ne spunem în isichie păsurile. N'aĭ să te temĭ de mine, Florea Corbeanu nu ţĭ-a voit rĕul nicĭ-odată; din potrivă el te-a iubit ca pe tatăl sĕŭ. Aide căpitane te rog, aci e arşiţă şi urechĭ gata de ascultat.

Miu urmà pe conducĕtorul sĕŭ într'un chip maşinal şi după ce întră împreună cu el într'o cămăruţă umedă şi întunecósă dar curată, scóse un lung oftat şi apoĭ dise:

— Tocmaĭ acum mintea mi-s'a luminat încât să pot înţelege ce e împrejurul meŭ; tocmaĭ acum te cunosc frate Floreo; de când am ucis pe Racoviţă, pe necinstitorul numeluĭ de Român şi de frate, şi de când am audit că soră-mea şĭ-a ridicat viaţa pentru dênsul neprecurmat zi şi nópte, urlă la urechile mele ceva ca o morişcă ce huruie neîncetat; têmplele mele svêcnesc fără conteneală, fruntea îmĭ arde de un foc nemistuit şi printr'aceea uruială par'că aud o şoptire gróznică, care mereŭ îmĭ zice: Tu eştĭ ucigaşul sorióreĭ tale. De atuncĭ sunt încunjurat de o pară de flacărĭ: tot ce vĕd, vĕd în roşu şi tot ce aud îmĭ pare că este un ţipet de mórte. Sêrmana Florică! eŭ am omorît'o; orbirea mâniĭ m'a oprit d'a înţelege că ea iubia pe gâdele sĕŭ maĭ pre sus ca viaţa sa! Dela mórtea eĭ numaĭ acum simţ puţină rĕcorélă şi pot înţelege ceva; spune-mĭ ce s'a ales de fraţiĭ meĭ? Spune-mĭ maĭ curênd pănă ce nu sĕ va co-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/radr
bori peste sermaniĭ meĭ ochĭ vĕlul cel sângeros care îmĭ răpesce vĕdul şi simţirea; spune tot ce sciĭ despre eĭ.

— Bieţiĭ noştri fraţĭ! dragă căpitane, rĕspunse Florea oftând, zac în obezĭ.

— În obezĭ?! strigà Miu sărind în sus, cine i-a ferecat?

— Eĭ cine? ómeniĭ stăpânireĭ; numaĭ eŭ am scăpat până acum.

— Ce aŭ făcut eĭ în lipsa mea?

— Nimic căpitane, nimic care să aţiţe în potriva lor mânia domnéscă; sĕ aşezase în oraş ca nisce ómenĭ de ispravă, sĕ apucase fie-care de câte o meserie, îşĭ speculaŭ baniĭ ce dobândise din împărţélă cum puteaŭ; uniĭ pusese în gând să sĕ căsătorésca ca să trăiascà în isichie; însă ca din senin căd̨ù asupra lor o urgie neaşteptată; mulţime de arnăuţĭ sĕ năpustiră prin oraş, le călcarà casele într'o nópte la toţĭ şi toţĭ furà tîrîţĭ în temniţă. Eŭ am scăpat fiind-că lipseam de-acasă; să vede că Dumnezeŭ a vrut ca să trăesc spre a rĕmânea cineva, care să pedepsésca pe vênd̨ĕtor.

— A fost la mijloc vre-o vênd̨are.

— Apoĭ cum nu? Cine era să spue arnăuţilor unde şade voiniciĭ luĭ Miu, care a băgat gróză în Grecĭ?

— Sub ce vină i-a închis?

— Sub vină că aŭ călcat şi omorît pe un grec strîngĕtor de birurĭ, care după cum sĕ aude a fost omorît şi jefuit de un alt grec tovarăş al luĭ fugit acum peste Dunăre.

— Dar vênd̨ătorul; vênd̨ătorul?

— Mirilă Vulpe a fost; însă şĭ-a luat el drépta osândă: cum l'am vĕdut la un loc sciĭ tocmaĭ bun, departe de lume, l'am chitit cu ve-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr
chiul meŭ pistol şi l'am culcat lat la pămênt. Ticălosul, după cum am aflat maĭ în urmă, el sĕ ducea pe la foştiĭ sĕĭ fraţi de cruce sub cuvênt că vine să-l mângăe, le spunea că tu căpitane i-aĭ vêndut şi îĭ povăţuia ca la judecată să spue şi ce scie şi ce nu scie în paguba ta. Săraciĭ! eĭ credeaŭ, cred şi acum că ţĭ-aĭ dat coatele cu boeriĭ şi sunt hotăriţi la judecată a te afunda cum e maĭ rĕŭ.

— Mişeiĭ! Murmurà Miu, s'aŭ îndoit eĭ de credinţa mea? Eŭ însă nu mĕ voiŭ îndoi nicĭ cel puţin o clipă d'amĭ pune viaţa în primejdie pentru eĭ; te las cu bine, mâne veĭ auḑi de mine.

Din mica căsuţă Miu alergà la cămara ce ocupase el altă-dată pe vremea rĕsmiriţeĭ, care cămară era situată într'o suburbie depărtată. Cum ajunse acolo sĕ îmbracă cu vestmintele cele maĭ bune, încălecà pe fidelul sĕŭ armăsar şi merse urmat de Neagu, cu care sĕ întorsese dela Constantinopole, la palatul Vorniculuĭ Preda, unul din ceĭ maĭ de frunte conjuraţĭ în contra luĭ Racoviţă, care îĭ promisese ajutor, protecţiune şi banĭ cât va voi şi care atuncĭ era în funcţiune pe lângă noŭa domnie, ca toţĭ ceilalţĭ conjuraţĭ. Când sĕ înfăţişà Miu la uşa anticameriĭ, evghenia sa sta rĕsturnat pe o sofa în camera de repaos şi lua cafea şi ciubuc.

Auḑind numele redutabiluluĭ haĭduc boeru sĕ cam înfiorà, dar nu-şĭ perdù de tot cumpĕtul şi dete ordin să-l poftéscă înăuntru. Cum îl vĕzù marele Vornic sĕ prefăcù că simte o mare bucurie că-l vede, şi numaĭ decât îl pofti să şédă lângă el.

— Căriĭ norocite întêmplăriĭ sunt dator bucuria ce-mĭ aduce cercetarea Domnii-tale? zise

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Vornicul, după ce ciocoiul aduse dulcețuri și cafele.

— Am să-ți fac o rugăciune, arhon Vornice, răspunse Miu.

— O rugăciune! Vreai să zici o datorie pe care voiŭ îndeplini-o ori cât voiŭ trăi; n'ai decât să poruncești și îndată eŭ și avutul meŭ suntem ai Domnii-tale.

— Mulțumesc de atâta bunătate, eŭ nu viŭ însă să cer o chiverniseală, am cu ce trăi; viŭ numai să te rog ca prin puterea și trecerea ce ai, să se îndrepteze o nedreptate. Nisce prietini ai mei, foștii mei tovarăși, aceia carii prin puterea și bărbăția lor a făcut să cadă Ștefan Racoviță și să vie la putere domnia de față, sunt închiși în urma unei pâri nedrepte. Un tovarăș al lor împins de ură și lăcomie de bani, i-a învinovățit că ar fi ucis și jefuit un pârcălab. Pe viul Dumnezeŭ, vĕ jur, că nu este adevĕrat; ómenii mei nu eraŭ tâlhari și omorîtori, ei nu ucidea decât pe asupritorii ce-i arĕtam eŭ cu degetul, dar nici odată pe ómenii legiuiți ai stăpânirii. De când am eșit eŭ din țĕră, mai ales, ei s'aŭ lăsat cu totul de haĭducit, s'aŭ apucat de meserii și negoț și sĕ hotărîse a trăi ca ómeni de ispravă.

— Cum sĕ póte să sĕ facă una ca asta? strigă Vornicul jucând minunat pe omul cuprins de mirare; alerg la logofĕtul cel mare să-l întreb pentru ce face unele ca acestea fără scirea mea și îți făgăduesc că sĕ va face dreptate ómenilor Domnii-tale, măcar d'așĭ sci că mĕ duc pănă la Vodă. Pentru ce nu te ducĭ și d-ta la palat? M. S. te iubesce și îĭ pare rĕŭ că nu te-ai arĕtat ĭncĭ-odată la curte, ca să îți răsplătéscă după vrednicie iubirea ce simți pentru țĕră și domnia sa;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

dacă nu vreaĭ să mergĭ singur, am să mĕ duc din adins ca să-ĭ cer îndreptăţirea ómenilor Domnii-tale şi o isprăvnicie pentru Domniata.

— Îţĭ mulţămesc, arhon Vornice, eŭ nu voiŭ nimic; îmĭ place să trăesc retras pe lângă munţiĭ unde am crescut. Eŭ am să mĕ duc în Moldova şi să mĕ aşez pe una din fâşiele de pământ ce a stăpânit dela moşĭ strămoşĭ părinţiĭ meĭ şi pe care mi le-a răpit nedreptatea omenéscă.

— Lasă, lasă-mĕ pe mine să fac ce sciŭ că este drept şi nu maĭ fi năzuros. Mâne vino să afli isprava alergăturilor mele.

A doŭa zi Miu fŭ la ora fixată în palatul mareluĭ Vornic. Evghenia sa îl primi cu aceiaşĭ bună voinţă şi îĭ zise:

— Gătesce-te să mergĭ la palat că M. Sa te astéptă cu nerăbdare. Cât despre prietiniĭ Domnii-tale acum trebue să fie slobozĭ, îţĭ daŭ cuvêntul meŭ de cinste, că am vĕdut hârtia iscălită şi pe aprod plecând spre Vornicia temniţeĭ, ca să le dea drumul.

— Îţĭ mulţumesc şi încredinţat pe cuvêntul de cinste ce mĭ-aĭ dat, mĕ duc acasă liniştit; cât pentru mergerea la palat mĕ închin până la pământ înaintea tronuluĭ M. Sale şi nu primesc nicĭ o rĕsplătire, ne creḑêndu-mĕ vrednic.

— Să mĕ vezĭ mort dacă nu veĭ merge; ce pîrdalnicul, nu mergĭ la spânzurătóre. Neprimind póte că Vodă s'ar crede înfruntat şi maĭ sci minune. Greciĭ ăştia sunt superstiţioşĭ.

În fine, după maĭ multe rugăminte şi linguşirĭ, Miu sĕ decise a merge la palat şi a primĭ tot ce i-s'ar oferi, cu gând d'a demisiona îndată ce ar vedea pe amiciĭ sĕĭ afară din pericol. Se puse dar în butca Vorniculuĭ alăturĭ cu dênsu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

merse la palat, întrà înăuntru pe scara cea mare şi fù primit în sala tronuluĭ cu nisce onorurĭ demne de un boer însemnat. Ajuns acolo, făcù temeneaŭa obicĭnuită înaintea tronuluĭ Domnesc, şi M. Sa, cu o bunătate de inimă rară, ĭĭ dete mâna să i-o sărute şi apoĭ vorbi cu fostul căpitan într'un mod fórte măgulitor. Miu cu tóte aste manifestaţiĭ de bună voinţă, fără să înţeleagă pentru ce, sĕ simţea jenat, cuprins de un neastêmpĕr neaşteptat şi de nisce gândurĭ negre, în fine impacient şi doritor de a sĕ vedea cât maĭ curênd scăpat d'acolo.

După ce fù pus să şédă pe un jeţ în rênd cu boerĭĭ de clasa a doŭa, ĭĭ sĕ ceti un ofis prin care sĕ numia mare Comis şi altul prin care sĕ numia Ispravnic în judeţul Saacul. După cetirea pitaculuĭ doĭ copiĭ de casă îl luară de subţiorĭ şi-l duse înaintea M. Sale care sĕ sculă din jeţ, coborî doŭĕ din treptele tronulnĭ şi îmbrăcà pe Miu cu conteşul noiĭ sale demnităţĭ. Atuncĭ sĕ auzirà surlele meterhaneleĭ întonând un marş triumfal în sala vecină şi boerĭĭ ceĭ marĭ veniră pe rênd de-l îmbrăţişară frăţesce, iar ceĭ micĭ de-ĭ sărutară mâna.

Îndată ce sĕ terminà ceremonia, Vodă sĕ retrase în apartamentele sale, iar marele Vornic luà de mână pe noul prefect şi-l porni spre sala spătărieĭ ca să-l supue unor noĭ ceremoniĭ; îndată ce sĕ deschise o uşe care da într'un coridor lung, trecù maĭ întêiŭ Vornicul, apoĭ doĭ ciohodarĭ, pe urmă craĭnicul şi după el noul Ispravnic. Acest din urmă abia făcù doĭ paşĭ dincolo de prag şi îndată sĕ clătì, sĕ retrase înapoĭ cu spaimă, întinse mânile, le crispă ca cum ar fi voit să apuce ceva şi pe urmă căḑù jos fără suflare, cu un şi- subţire de mătase înfăşurat împrejurul gâtuluĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Abia făcù doĭ paşĭ şi pe urmă sĕ retrase înapoĭ, întinse mânile căzu jos cu un şiret de mătase în jurul g

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Grecii de spaimă ca să nu mai pată ce a pătit Ștefan dela acest rĕsvrătitor de popor, îl sugrumase, îl mâncase fript după zicătórea proverbului Român.

A doŭa zi trei-zeci și noŭă de capete eraŭ înfipte în țepe d'asupra porților palatului; eraŭ capetele companionilor lui Miu; capul căpitanului lor era înfipt într'o țépă mai înaltă. Sĕ adună mult popor să privéscă astă esposițiune oribilă, dar când unii alții începură d'a eși din rolul de spectatorĭ și începură a murmura și a regreta sórtea acestor vitejĭ, fură împrăștiați de arnăuți prin lovituri de códe de suliți.

Șeḍură astfel espuse trei zile nefericitele capete, și tocmai a patra zi fură aruncate împreună cu corpurile lor, pe câmpul Colintinei spre mâncarea câniloŭ. Câniĭ nu-ĭ mâncară, fiind-că Neagu și Florea care scăpase de persecuțiunea Grecéscă, veniră nóptea cu câți-va hingherĭ țigani bine plătiți și-ĭ îngropară pe câmpul unde mai apoĭ sĕ edifică biserica Tirchilescĭ.

Capul luĭ Miu însă nu fŭ înmormêntat ci păstrat de ceĭ doĭ fidelĭ servitorĭ ca o relicuă sfântă.

Grecii omorîră pe Miu și pe ai sĕĭ, dar de haĭducĭ nu scăpară; Neagu și Florea întrară în codru, strânseră fie-care câte o bandă din ceĭ afiliați cu ceata principală a luĭ Miu, și sub legile acestuĭ căpitan, din generațiune în generațiune, susținură contra Grecilor un rĕsboĭ înverșunat până ce mișcarea luĭ Tudor ucise cu desăvêrșire odiosul monstru numit domnia Fanarioților, și t-de-odată înmormêntă pentru tot-deauna era ĭducilor.

FINE